

65084 T
Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy

**Trzy źródła do dziejów
kościół św. Piotra i Pawła
w Legnicy**

Wydał i wstępem opatrzył Stanisław Juieczka

Legnica 2000

65081 II

Gabinet
Slasko-Luzycki

Trzy źródła do dziejów kościół św. Piotra i Pawła w Legnicy

wydał i wstępem opatrzył
Stanisław Jujeczka

Wrocław 14.07.2000

Dla Gabinetu Śląsko - turyckiego
Biblioteki Uniwersyteckiej w
Wrocławu

Stanisław Jujeczka

LEGNICA 2000

KF

Recenzenci
Rościśław Żerelik
ks. Lech Nowak

65081

Projekt okładki
Jasiek Zborucki

Na okładce herb Zygmunta Atcze – miniatura w inkunabule: NICOLAUS DE TUDESCHIS, *Lectura super quarto et quinto libro Decretalium*, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 1477, 2° (Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, sygn. XV F 237)

1000227385

BUWr

ISBN 83-904226-6-2

Wydawca
Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy
ul. Zamkowa 2
59-220 Legnica
tel. (076) 862-66-34

Druk
Agencja Usługowo-Handlowa "Pozapol" sp. z o. o.
ul. Rudolfa Weigla 12
53-114 Wrocław

Nakład
100 egzemplarzy

Grob, 8. bn

2000

W. 188 / 25

251

Spis treści

Od Autora	5
Legnicki kościół św. Piotra i Pawła w średniowieczu	7
Księga czynszów kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy z 1435	
- wstęp	17
- tekst źródła	19
- indeks nazw osobowych i geograficznych	25
Nekrolog kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy z II połowy XV w.	
- wstęp	27
- tekst źródła	31
- indeks nazw osobowych i geograficznych	46
Katalog biblioteki kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy z II połowy XVI w.	
- wstęp	49
- tekst źródła	52
- indeks proveniencji	95
- indeks autorów	98
Wykaz skrótów edytorskich i bibliograficznych	103
Bibliografia	106
Nota	112

Od Autora

Oddając do rąk Czytelnika niniejszą książkę autor poczuwa się do miłego obowiązku podziękowania osobom, które przyczyniły się do jej powstania. Panowie prof. dr hab. Rościsław Żerelik i dr Wojciech Mrozowicz zechcieli przejrzeć przygotowany do druku materiał i nanieść niezbędne poprawki. Dzięki ich przychylności książka ta na pewno wiele zyskała na wartości. Szczególne podziękowania należą się ks. dr Lechowi Nowakowi, który był całego przedsięwzięcia inicjatorem i służył mi zawsze życzliwymi radami. Osobne wyrazy wdzięczności za okazaną pomoc kieruję do wszystkich pracowników legnickiego oddziału Archiwum Państwowego we Wrocławiu.

LEGNICKI KOŚCIÓŁ ŚW. PIOTRA I PAWŁA

O najstarszych dziejach kościoła Św. Piotra w Legnicy wiemy niewiele. Po raz pierwszy słyszymy o nim w roku 1208, kiedy to w dokumencie Henryka Brodatego wymieniony jest młyn przy kościele Św. Piotra stanowiący część uposażenia klasztoru Cysterek w Trzebnicy. Wiele wskazuje na to, że kościół ten był tylko małą, drewnianą kaplicą umiejscowioną w pobliżu rynku. Wyniki ostatnich badań archeologicznych, które w 1989 roku przeprowadzili prof. Jerzy Rozpędowski i dr Czesław Lasota potwierdziły jednak tylko tyle, że wzniesioną w 2 połowie XIV wieku gotycką świątynię poprzedzała stojąca na tym samym miejscu starsza, romańska, wzniesiona z cegły. Zaobserwowano wówczas jednak ślady mogące wskazywać na próby przebudowy tej świątyni w stylu wczesnogotyckim¹. Kościół ten uległ zniszczeniu w czasie najazdu tatarskiego w kwietniu 1241 roku. Wkrótce potem częściowo odbudowany, jako kościół parafialny przetrwał do I połowy XIV wieku².

Dopiero w roku 1333 zawarła legnicka rada miejska kontrakt z mistrzem Wilandem na budowę nowego kościoła Św. Piotra³. Praca musiała postępować w dość szybkim tempie, skoro, pomimo wielkiego pożaru miasta z 1338 roku, zdążył ją konsekrować biskup Nanker (zm. 1341). Kościół nie był wówczas jeszcze skończony, więc być może poświęcono wówczas tylko prezbiterium. Faktycznej konsekracji całego, choć zapewne niewykończonego jeszcze kościoła dokonać mógł dopiero nowy biskup Przeclaw z Pogorzeli. Z jego to dokumentu dowiadujemy się, że już w 1342 roku znajdowały się w kościele 4 ołtarze⁴. Niedługo jednak po tej dacie zmarł mistrz Wiland i wobec braku nowego mistrza budowlanego, bezpośredni nadzór nad dalszymi pracami sprawować musiał sam burmistrz miasta Heinrich Ysinberg. Od roku 1370 do co najmniej 1378 budowę prowadził mistrz Konrad z Krakowa, którego pobyt w Legnicy jest potwierdzony do roku 1390. Powstały wówczas portale głównego wejścia do świątyni po stronie zachodniej i północnej⁵.

Kościół parafialny początkowo posiadał jedynie wezwanie św. Piotra. Zmiana na istniejące do dziś podwójne miano - św. Piotra i Pawła - wiąże się z w dużej mierze ze zmianą herbu miasta. Gdy w 1369 roku na pieczęci miejskiej pojawił się obok Apostoła Piotra także i Apostoł Paweł⁶, był to istotny impuls do podobnej zmiany w kościele, z początku zapewne nieformalnej. Jednak już w 1420 r. pojawiają się obaj Apostołowie na północnym portalu kościoła (od strony rynku). Od roku 1455 od dawna już istniejące przy kościele Bractwo św. Piotra zmieniło swą nazwę w tym samym duchu. Było to za rządów w parafii ks. Zygmunta Atcze i to jemu najpewniej przypisać trzeba upowszechnienie podwójnego wezwania kościoła, rzeźby obu apostołów znalazły się wszak również na ufundowanym z jego inicjatywy nowym ołtarzu głównym.

Kościół św. Piotra i Pawła stanowił niewątpliwie centrum życia religijnego i parafialnego w Legnicy. Był, spełniając funkcję miejskiej fary, głównym kościołem miasta i ośrodkiem promieniującym nie tylko na miasto. Kościół NMP zwany dolnym był wpraw-

¹ C. LASOTA, J. ROZPĘDOWSKI, *Badania archeologiczne w kościele św. Piotra i Pawła w 1989 roku*, SL, 14, 1992, s. 99-102; M. GOLIŃSKI, R. ŻERELIK, *Kontrowersje wokół lokacji Legnicy*, SL, 15, 1994, s. 21-22.

² Historia XIV przebudowy a później odbudowy kościoła w pracy F. PFEIFFER, *Der Neubau der Peterskirche zu Liegnitz im 14. Jahrhundert*, MGA VL, 8, 1921, s. 158-175; 13, 1931, s. 184-5.

³ UBSL, nr 102.

⁴ UBSL, nr 128.

⁵ W. BOCHNAK, *Kościół katedralny w Legnicy*, Legnica 1997, s. 19, 23

⁶ H. NEHMITSZ, *Siegel und Wappen der Stadt Liegnitz* [w:] *Liegnitz - 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts*, hrsg. THEODOR SCHÖNBORN, Breslau 1942, s. 53, tabl. 3.

dzie starszy i zapewne większy, ale po pożarze z 1338 przez długie lata stał nieodbudowany. Jego funkcję przejął w tej sytuacji kościół górny. To właśnie proboszczowi tego kościoła powierzona została w 1348 duszpasterska i prawna opieka nad nowo ufundowanym klasztorom siostr Benedyktynek p.w. Bożego Ciała pod Legnicą. Wiemy, że opieka ta była rzeczywiście sprawowana przez pierwsze lata istnienia konwentu, który później usamodzielił się i posiadał własnych kapelanów. Ponowne ożywienie kontaktów obserwujemy ponownie dopiero w czasach Zygmunta Atczego⁷.

Wiek XV to okres świetności w dziejach kościoła. Wyraźne ożywienie pobożności wśród mieszczaństwa zaowocowało nowymi donacjami o wyraźnym charakterze dewocyjnym. Patrycjat miejski funduje nowe kaplice. Jako pierwsi uczynili to małżonkowie Mikołaj i Klara Ungeraten: ich kaplica pw. Św. Ducha i św. Bartłomieja (środkowa z 5 kaplic po stronie północnej) wspomniana jest po raz pierwszy w roku 1409⁸. W krótkim czasie powstały kaplice następane: rodziny Poppelau (przejęta później przez rodzinę von der Heide, obecnie kaplica Najświętszego Sakramentu) i obok niej Heselerów. Naprzeciwko tej ostatniej Paul Thamme (zm. 1426) kazał wybudować chyba jedną z najpiękniejszych, zachowaną do dziś kaplicę pw. Trójcy Świętej. Swoją kaplicę miała także rodzina Schobercz, cechy rzeźników i szewców oraz bractwo strzeleckie (kurkowe). Jako ostatnia powstała w 1502 roku kaplica bractwa św. Piotra i Pawła (obecnie jest to najdalej wysunięta na wschód część zakrystii). Bractwo to, podobnie jak i inne, liczne w tym czasie, miało charakter głównie dewocyjny. Zapewniało swoim członkom pochówek i pośmiertną modlitwę. Rządziło się własnymi statutami, które przewidywały dla przykładu kary dla swych członków za nieuczestniczenie w modlitwach za zmarłych⁹.

Fundatorzy zazwyczaj dbali, aby ich kaplice były nie tylko miejscem pochówku ich rodzin, ale dokładali także starań, aby zdobyć dlań odpowiednie przywileje. Dla przykładu w 1468 roku biskup wrocławski Rudolf z Rüdeshaim obdarował kaplicę rzeźników 100-dniowym odpustem, który można było uzyskać w ciągu wyznaczonych dni w roku¹⁰. Podobne przywileje, przybijane zazwyczaj w widocznym miejscu w kościele mogły mieć również inne kaplice czy nawet cała świątynia. Ze względu jednak na szczególną niechęć, jaką żywili do idei odpustów protestanci, przypuszczać można, że nie zależało im szczególnie na zachowaniu tych dokumentów.

Ponieważ nie wszyscy mieszczaństwo mogli sobie pozwolić na ufundowanie nowej kaplicy, spotykamy się w XV w. z prawdziwą falą fundowania nowych ołtarzy. Jeśli kogoś nie było stać na nowy ołtarz fundował nowe ministerium do istniejącego już ołtarza lub dodatkowe uposażenie dla altarystów, wikariuszy lub proboszcza. Wielu mieszczań i duchownych fundowało dla siebie lub swoich bliskich zmarłych *anniversarium*, czyli roczną mszę za zmarłego odprawianą w wyznaczonym dniu, najczęściej w rocznicę śmierci. Wszystko to sprawiało, że Kościół nie tylko stawał się coraz zamożniejszy, ale też, zgodnie z ideami *devotio moderna*, stawał się kościołem żywym, coraz bliższym dla swych członków, których prowadził przez życie od urodzin aż po śmierć ku zbawieniu. Wielu z tych wiernych znalazło także w murach tej świątyni miejsce swego pochówku.

Ten burzliwy rozwój był oczywiście przede wszystkim zasługą wyteżonej pracy legnickiego duchowieństwa. Musiało ono zaspokoić coraz to większe potrzeby swoich parafian, nie tylko religijne, ale także intelektualne. Nie mamy wątpliwości, że byli w stanie

⁷ P. WISZEWSKI, *Legnickie opactwo benedyktynek w społeczeństwie śląskim* [w:] *Klasztor w społeczeństwie średniowiecznym i nowożytnym*, pod red. M. Derwicha i A. Pobóg-Lenartowicz, Opole-Wrocław 1996, s. 76-77.

⁸ A. ZUM WINKEL, *Die Stadt Liegnitz im Mittelalter*, MGAVL, 2, 1908, s. 39.

⁹ E. BASZCZYN, S. FIRSZT, G. HUMENČUK, Ł. T. WOJTASIK, *Kościół św. św. Piotra i Pawła w Legnicy i jego funkcje społeczne. Katalog wystawy*, Legnica 1983 (materiał niepublikowany, dostępny w Dziale Historycznym Muzeum Miedzi w Legnicy)

¹⁰ WAHRENDORFF, s. 260-262.

sprostać tym wyzwaniom. Wśród proboszczów obu legnickich kościołów parafialnych i członków kapituły św. Grobu spotykamy absolwentów najlepszych europejskich uniwersytetów. Dla przykładu Gunther de Prato był w 1419 rektorem uniwersytetu w Lipsku, wyższe wykształcenie prawnicze lub teologiczne posiadali także kolejni plebani: Atcze, Doerfflinger i Beler.

*** **

Szkoła przy kościele św. Piotra i Pawła powstała już w XIII wieku. To właśnie w niej, według tradycji, miał pobierać swe pierwsze nauki wybitny matematyk, fizyk i filozof Witelon. On też, po swoim powrocie ze studiów we Francji, był na przełomie lat 50 i 60-tych XIII rektorem tej szkoły¹¹. Nauczała ona wówczas jeszcze, podobnie jak szkoła przy kościele NMP, na niższym poziomie tzw. *trivium* (gramatyka, retoryka, dialektyka), czyli dawała jedynie ogłędę ogólną. Jednak już w roku 1309 biskup wrocławski Henryk z Wierzbnej zezwolił szkole na uzupełnienie swego programu o tzw. *quadrivium* (arytmetyka, muzyka, geometria i astronomia)¹². W ten sposób legnicka szkoła stała się jedną z pierwszych szkół miejskich na Śląsku, w której wykładano wszystkie siedem *artes liberales*. Ze wspomnianego dokumentu z 1309 r. dowiadujemy się, że w szkole już od dawna wykorzystywano dzieła takich autorów jak Aeliusz Donat, *Ars minor*, Aleksander de Villa Dei, *Doctrinale puerorum* (gramatyka), Katon, *Disticha moralia*, Arystoteles (traktaty przyrodnicze i metafizyczne)¹³. Nadzór nad szkołą sprawowali scholastycy z katedry wrocławskiej. Nie zmieniło tej sytuacji, ani powołanie scholasterii przy kolegiacie św. Grobu w Legnicy w początkach XV w., ani usilne starania rady miejskiej Legnicy o przejęcie nad nią zarządu. Scholastycy wrocławscy, częstokroć zresztą wywodzący się z Legnicy (w XIV wieku Szymon z Legnicy, w XV Franciszek Woitzdorf) zachowywali swe uprawnienia aż do końca wieków średnich¹⁴.

*** **

Największą jednak dumą kościoła św. Piotra i Pawła była biblioteka. Jeszcze w XIV wieku kościół posiadał zaledwie 27 tomów rękopiśmiennych książek, głównie o charakterze liturgicznym¹⁵. Liczba ta wzrosła wydatnie w XV i początkach XVI wieku dzięki legatom późniejszych duchownych: Zygmunta Atczego, Andrzeja Belera i Bartłomieja Ruerstorfa. Największy jednak przyrządek nastąpił w roku 1548 kiedy to na mocy decyzji księcia legnickiego Fryderyka III przyłączono do biblioteki zbiory ze zlikwidowanych legnickich klasztorów Męki Pańskiej (Kartuzi) i św. Krzyża (Dominikanie) oraz kolegiaty św. Grobu. Zbiory stały się odtąd wspólną własnością książąt legnickich, miasta i Kościoła. Wzrosły dzięki temu wydatnie nakłady na bibliotekę, jak i ilość legatów i darowizn, głównie mieszczan legnickich. Roszczenie książąt do zbiorów spowodowało jednak ich podział. Już w 1558 roku książę Fryderyk III przeniósł połowę książek do ko-

¹¹ J. BURCHARDT, *Związki Witelona z Legnicą* [w:] *Witelon – matematyk, fizyk, filozof*, red. Jan TRZYNADŁOWSKI, Wrocław 1979, s. 91-92, 94-95.

¹² UBSL, nr 29.

¹³ K. STOPKA, *Szkoły katedralne metropolii gnieźnieńskiej w średniowieczu. Studia nad kształceniem kleru polskiego w wiekach średnich*. Kraków, PAU, 1994, s. 133, 140, 143, 148.

¹⁴ Szczegółowy opis dziejów szkoły: W. SCHULTE, *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des schlesischen Schulwesens im Mittelalter*, Glatz 1902, s. 14-16; G. BAUCH, *Zur älteren Liegnitzer Schulgeschichte*, *Mitteilungen der Gesellschaft für deutsche Erziehungs- und Schulgeschichte*, XVIII, 1908, s. 1-16; M. ABICHT, *Das Städtische Gymnasium zu Liegnitz in seiner geschichtlichen Entwicklung von 1309-1909. Ein Beitrag zur Gedenkfeier*, Liegnitz 1909

¹⁵ BUWr, Akc. 1949/308, s. 5v

ścioła NMP w Legnicy. Jego syn i następca, Henryk IX zabrał je i stamtąd i wraz z książkami kościoła NMP umieścił najpierw na zamku legnickim, a następnie w skrzyniach w kościele św. Jana. Częściowo udało się je odzyskać dopiero pastorowi Leonardowi Krentzheimowi około roku 1575¹⁶. Dalszy rozwój biblioteki odbywał się już bez większych przeszkód. O ile publikowany w niniejszym zbiorze najstarszy znany katalog zawiera opis 473 woluminów, to w katalogu z 1761, było tych woluminów 781. Liczba ta nie obejmuje jednak bogatego zbioru druków ulotnych, w tym zwłaszcza mów pogrzebowych¹⁷. Do czasu przebudowy kościoła w ostatnich latach XIX wieku, biblioteka mieściła się w pomieszczeniach na piętrze przybudówki (na parterze mieściła się zakrystia). Gdy miejsce to postanowiono włączyć bezpośrednio do kościoła i zamienić na empory, zbiory przeniesiono do specjalnie wybudowanego pomieszczenia w nowej, południowej wieży (od strony placu Słowiańskiego). Na dwa lata przed wybuchem II wojny światowej utworzono w Legnicy Bibliotekę Miejską, do której na prawach depozytu weszły między innymi zbiory z kościołów św. Piotra i Pawła, Najświętszej Marii Panny i Bibliotheca Rudolphina. Nowa biblioteka miała siedzibę, podobnie jak Archiwum Miejskie, w budynku ówczesnego gimnazjum (obecnie siedziba Zespołu Szkół Elektryczno-Mechanicznych przy ul. Fryderyka Skarbka 4). Po ostatniej wojnie ewakuowane zbiory odnalezione zostały w okolicach Jeleniej Góry i przez Kraków dotarły ostatecznie do Wrocławia, gdzie znajdują się do dzisiaj w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej¹⁸.

*** ** *

Niniejsza książka pomyślana została jako opatrzone odpowiednim komentarzem wybór źródeł do dziejów obecnego kościoła katedralnego. Ich wybór nie do końca jest przypadkowy. Autor starał się, aby ilustrowały one trzy najważniejsze aspekty roli i działalności kościoła w średniowiecznym mieście. Aspekt religijny, niewątpliwie najważniejszy, stanowiący samo sedno i sens istnienia każdego kościoła, ilustrowany jest przez *Nekrolog* z II połowy XV wieku. Zawarte są w nim nazwiska osób, za których dusze modlili się kapłani i wierni w ciągu całego roku. Modlitwa za zmarłych, do dzisiaj powszechnie praktykowana przez Kościół, ma swoje źródło w głębokiej wierze, że "do złagodzenia kar czyśćcowych dopomaga wstawiennictwo wiernych żyjących, a mianowicie ofiary Mszy św., modlitwy, jałmużny i inne akty pobożności, które jedni wierni zwykli ofiarować za innych wiernych"¹⁹. Z I połowy XV wieku pochodzi *Księga czynszów*, która dokumentuje aspekt gospodarczy, siłą rzeczy także obecny w Kościele. Widoczny jest on zresztą doskonale również w *Nekrologu*, gdzie pod większością nazwisk widnieją szczegółowe noty o czynszach należnych kapłanom za ich posługę. Wreszcie kulturalną, nie mniej ważną stronę działalności kościoła reprezentuje XVI wieczny *Katalog biblioteki św. Piotra i Pawła*. Pochodzi on z okresu, gdy kościół był już w rękach protestanckich, jednak nawet pobieżna analiza jego zawartości wskazuje wyraźnie, że treść ogromnej większości książek nie naruszała w niczym katolickiej ortodoksji. Nie mogło być inaczej - większość ksiąg pochodziła wszak ze zlikwidowanych w czasie reformacji kolegiaty św. Grobu i klasztoru kartuzów.

*** ** *

¹⁶ F. BAHLOW, *Die Kirchenbibliothek von St. Peter und Paul in Liegnitz*, MGAVL, 2, s. 148-151.

¹⁷ Mowy te opracowane zostały przez R. MENDE, *Katalog der Leichenpredigten-Sammlung der Peter-Paul-Kirchenbibliothek und anderer Bibliotheken in Liegnitz*, Marktschellenberg 1938.

¹⁸ H. SZWEJKOWSKA, *Z dziejów biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy jako księżnicy miejskiej i szkolnej*, *Sobótka*, R. 18, 1963, nr 2, s. 141-149.

¹⁹ *XIV Sobór Powszechny, Lyonski II - Wyznanie wiary Michała Paleologa* [w:], *Breviarium Fidei. Wybór doktrynalnych wypowiedzi Kościoła*, opr. Stanisław Głowa SJ, Ignacy Bieda SJ, Poznań 1998, VII, 106, s. 596.

Poniżej przedstawiam wykaz katolickich i ewangelickich proboszczów kościoła Św. Piotra i Pawła. Ze względu na brak miejsca (a także szczegółowych badań) pominąłem wikariuszy i altarzystów. Zrezygnowałem również, ze względu na istniejące już opracowania, z szerszego przedstawiania osób pastorów protestanckich²⁰.

I. Proboszczowie katolicy

- [poł. XIII w.] Henryk (przypuszczalnie jako "drugi pleban" działał wówczas także sławny fizyk Witelo)²¹
- ok. 1291-1305 Leonard²²
- [1314-1333] mgr Konrad, w latach 1305-6 oficjał wrocławski²³, jako proboszcz u św. Piotra w Legnicy i kanonik wrocławski²⁴ wspomniany po raz pierwszy w roku 1314(po raz ostatni w roku 1333²⁵). W 1329 r. wspomniany został Conradus Ysinberg jako vice-plebanus
- [1348-1352] Henryk von Pruchwindsdorf (Potwindsdorf)²⁶ z Pakosławic koło Nysy, prawdopodobnie krewny ówczesnego archidiakona legnickiego Mikołaja de Petwindsdorf (1355)²⁷
- [1356] Mikołaj von Koschwicz²⁸
- [1360-1364] Jan de Prusnicz²⁹ z Prusic koło Złotoryi. Strażnik pieczęci na dworze cesarza Karola IV Luksemburskiego w Pradze.
- [1364] Mikołaj de Crapicz³⁰
- [12 VIII 1383] Paweł Czamborius z Pogorzeli, zm. 1389. Syn rycerza Henryka z Pogorzeli, bratanek biskupa wrocławskiego Przeclawa. W latach 1347-1375 kanonik katedralny wrocławski, był także w latach 1352-1362 kanonikiem wrocławskiej kolegiaty św. Krzyża. Wspomniany jako proboszcz u św. Piotra i Pawła w Legnicy 13 VIII 1383³¹.

²⁰ Szczegółowe informacje, zob. CASPAR KESELER, *Catalogus Pastorum Ecclesiarum Lignicensium Petro-Paulinae & Marianae*, Legnica 1653; F. BAHLOW, *Pastorenbilder aus vier Jahrhunderten* [w:] Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz, Lorch 1972, s. 7-102.

²¹ J. BURCHARDT, *op. cit.*, s. 94-95.

²² UBSL, nr 24, 25

²³ UBSL, nr 25, 26

²⁴ UBSL, nr 40

²⁵ UBSL, nr 100

²⁶ UBSL, nr 154, 184, 186

²⁷ RŚ III, nr 128

²⁸ RŚ III, nr 376

²⁹ MVB III, nr 412; UBSL, nr 235, o Janie de Prusnicz jako proboszczu u św. Piotra w Legnicy mówi już dokument z 1343 (UBSL, nr 134). Być może pełnił wówczas funkcję wice-proboszcza.

³⁰ MVB IV, nr 408

³¹ C. KUCHENDORF, *Das Breslauer Kreuzstift in seiner persönlichen Zusammensetzung von der Gründung (1288) bis 1456*, Breslau 1937, s. 78/79

- zm. 1399 mgr Mikołaj Storch, zm. 23 X 1399, poch. w kościele św. Piotra i Pawła, gdzie jeszcze w XVIII wieku znajdowała się jego płyta nagrobna z następującym napisem: „*Anno Domini MCCCXCIX. Die XXIII. Mens. Octobr. Obiit honorabilis Dnus Magist. Nicolaus Storch Baccalaur. Sanctae Theologiae, Plebanus hujus Ecclesiae*”³².
- ? – 1400/1 Mikołaj Henrici von Borsnitz, kanonik głogowski, proboszcz kościoła św. Mikołaja w Głogowie. Był także kanonikiem opolskim, a od roku 1400 kanonikiem katedralnym wrocławskim. Zmarł przed 10 I 1401 w Awinionie³³
- 1401-ok. 1422 Gunther von Wiesen (de Prato), pochodził przypuszczalnie ze śląskiego rycerstwa osiadłego w księstwie głogowskim, prowizję papieską na probostwo kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy otrzymał 10 I 1401. W roku 1405 był jednym z fundatorów prepozytury w kolegiacie św. Grobu w Legnicy, do uposażenia której włączone zostało jego probostwo. Gunther został pierwszym legnickim prepozytem i stanął tym samym na czele kapituły. 1407-1409 w otoczeniu biskupa Waclawa. W 1417 roku immatrykulowany został na uniwersytecie w Lipsku już jako kanonik wrocławski, w roku 1419 był rektorem tej uczelni. Zmarł przed 22 II 1422³⁴.
- [1423] - p. 1429 Jan Belaw, jako proboszcz kościoła Św. Piotra i Pawła w Legnicy występuje po raz pierwszy 10 IV 1423³⁵. Wcześniej, co najmniej od roku 1409 był kanonikiem kolegiaty Świętego Grobu w Legnicy³⁶.
- [1429]-1450 Jan Bawde z Kluczborka, jako proboszcz kościoła Św. Piotra i Pawła oraz prepozyt kolegiaty św. Grobu w Legnicy występuje w źródłach w latach 1429-1449³⁷. Zmarł, jak wskazuje nekrolog kościoła św. Piotra i Pawła 6 lutego 1450 roku³⁸. Wcześniej przez wiele lat był nadwornym pisarzem i notariuszem księcia legnicko-brzeskiego Ludwika II, któremu też zapewne zawdzięczał późniejszy awans.
- 1450 - 1482 lic. Zygmunt Atcze, pochodził z rodziny szlacheckiej osiadłej w okolicach Jeleniej Góry i Ząbkowic Śląskich. Jego ojcem był zapewne Henryk, dziedzic Olszyny k. Kamiennej Góry. Zygmunt urodził się w Kostrzycy k. Jeleniej Góry, a po raz pierwszy pojawia się w źródłach w roku 1430, kiedy to wpisany został do matrykuły Uniwersytetu Wiedeńskiego jako "Sigismundus Arcze de Sweydnitz"³⁹. Siedem lat później spotykamy go w Kłodzku, gdzie posiadał zapewne jakąś prebendę. Dalsza jego kariera potoczyła się dość szybko: w 1446 roku jako proboszcz ząbkowicki i baka-larz dekretów brał udział w synodzie diecezji wrocławskiej, w 1450 roku

³² WAHRENDORFF, s. 276

³³ G. SCHINDLER, *Das Breslauer Domkapitel von 1341-1417. Untersuchungen über seine Verfassung und persönliche Zusammensetzung*, Breslau 1938, s. 175/176

³⁴ IBIDEM, s. 176; RG II, kol. 385; DOLA, s. 380.

³⁵ APL AML II 491, p. 84r.

³⁶ UBSL, nr 445, 473; APL AML II 491, p. 60v.

³⁷ UBSL, nr 590, 609, 754 et al.

³⁸ Nekrolog, poz. 37.

³⁹ *Die Matrikel der Universität Wien*, Band I:1377-1450, Graz- Köln 1954, s. 174.

posiadał już zdobyty rok wcześniej we Wiedniu⁴⁰ tytuł licencjata dekretów i prebendę kanoniczną przy katedrze wrocławskiej. W tym samym roku otrzymał prepozyturę legnicką i objął tym samym parafię św. Piotra i Pawła w Legnicy. Przymuszczałnie przebywał odtąd na stałe w Legnicy, aż do momentu objęcia urzędu archidiacona wrocławskiego w roku 1464. Dwukrotnie sprawował zaszczytny urząd administratora diecezji wrocławskiej (1468, 1476). Zmarł w roku 1482 i pochowany został w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy, gdzie do dziś znajduje się jego piękna, późnogotycka płyta nagrobna. Przez wiele lat uważana za zaginioną odnaleziona została przez obecnego proboszcza i niedługo już na powrót wystawiona zostanie na widok publiczny. Jest to płaskorzeźba kamienna dość okazałych rozmiarów (2,37 x 1,42 m) ukazująca zmarłego stojącego w Bramie Raju, symbolizowanej przez ozdobny baldachim z dwoma półfigurami aniołów. W narożnikach płyty znajdują się herby przodków Atczego, a całość obiega inskrypcja z nazwiskiem, tytułaturą i datą śmierci⁴¹.

Zasługi Atczego dla kultury Legnicy są nieocenione. Jego dziełem były nowa plebania i biblioteka, która tak naprawdę dopiero za jego czasów i za sprawą jego darowizn nabrała cech prawdziwej ksiąźnicy⁴². Przypisuje mu się również ufundowanie dla kościoła parafialnego pięknego, gotyckiego ołtarza głównego⁴³ - jako pewne można natomiast przyjąć, że był on głównym autorem całego programu treściowego tego dzieła. Atcze utrzymywał także ożywione kontakty z legnickim duchowieństwem zakonnym, wiemy o jego zainteresowaniu sprawami klasztoru Bożego Ciała siostr benedyktynek. Kartuzi z podlegnickiego konwentu Męki Pańskiej wpisali go nawet w poczet dobroczyńców klasztoru⁴⁴.

- c. 1490-1497 dr Jan Doerflinger, w roku 1481 otrzymał prebendy kanoniczne w Legnicy i Opolu. Proboszczem i prepozytem w Legnicy został około roku 1490⁴⁵.
- c. 1498- 1518 mgr Andrzej Beler ze Zgorzelca, studiował od 1474 roku na uniwersytecie w Lipsku, tam też uzyskał kolejno tytuły bakałarza (1475) i magistra sztuk wyzwolonych (1478). Prócz prepozytury i probostwa w Legnicy posiadał także od 1504 prebendę kanoniczną przy katedrze wrocławskiej, był kanonikiem w Ołomuńcu i Budziszynie. Zmarł 23 VII 1518 roku⁴⁶.
- 1518-1519 Ambroży Reinhardt⁴⁷
- c. 1519-1523 dr Bartłomiej Rüggersdorff z Legnicy, immatrykułował się na uniwersytecie w Lipsku w 1503 roku. Dwa lata później uzyskał tam tytuł bakałarza,

⁴⁰ GEMOLL, nr 35.

⁴¹ J. WITKOWSKI, *Gotycki ołtarz główny kościoła Świętych Piotra i Pawła w Legnicy*, Legnica 1997, s. 40.

⁴² DOLA, s. 331-332 (biogram), 271-272 (księgozbiór i zamiłowania bibliofilskie).

⁴³ J. WITKOWSKI, *op. cit.* s. 38-41.

⁴⁴ C. LE COUTEULX, *Annales Ordinis Cartusienensis ab anno 1084 ad annum 1429*, t. 7, Montreuil-sur-Mer 1890, s. 372.

⁴⁵ G. BERNHOFEN, *Das Kollegiatstift zu Brieg in seiner persönlichen Zusammensetzung von dem Anfangen bis zur Säkularisation (1534)*, Berlin 1939, s. 65.

⁴⁶ G. ZIMMERMANN, *Das Breslauer Domkapitel im Zeitalter der Reformation und Gegenreformation (1500-1600) Verfassungsgeschichtliche Entwicklung und persönliche Zusammensetzung*, Weimar 1938, s. 190-191.

⁴⁷ H. GRÜGER, *Liegnitz, Benediktinerinnenkloster*, JdSFWUB, XXVIII, 1987, s. 9

a następnie zapewne i magistra. W roku 1512 występuje w źródłach jako proboszcz kościoła NMP w Legnicy i scholastyk kolegiaty św. Grobu. Od ok. 1519 r., zapewne wskutek zamiany prebend objął urząd prepozyta kolegiaty i proboszcza kościoła św. Piotra i Pawła. Rok później tytułowany był już doktorem *in decretis*, a w 1521 mianowany został kanonikiem przy katedrze wrocławskiej. Już po faktycznej utracie probostwa w Legnicy wskutek reformacji, otrzymał dziekanie przy kolegiacie św. Jadwigi w Brzegu. Zmarł 17 XII 1547⁴⁸.

II. Pastorzy ewangeliccy

- 1523 – 1529 mgr Walery Rosenhain z Kozuchowa (Freistadt), przystał następnie do Anabaptystów, usunięty z urzędu, mieszkał później w okolicach Kłodzka, zmarł w Legnicy.
- 1530 – 1535 Wacław KÜCHLER, wcześniej członek zakonu bernardynów.
- 1536 – 1539 Jan Zygmunt Werner z Legnicy.
- 1539 – 1544 mgr Idzi (Aegidius) Faber (Schmidt) z Mechelburga, od 1548 pastor w kościele NMP w Legnicy.
- 1544 – 1549 Wolfgang Zinck, ur. w 1501 roku we Wiedniu, w latach 1549 – 1551 pastor w kościele NMP w Legnicy, następnie we Wrocławiu gdzie zmarł 7 X 1551
- 1549 – 1554 Jerzy Grissauer, konsuperintendent, zm. 7 VI 1554, poch. w Złotoryi.
- 1554 – 1571 Henryk Dieterich (Theodorus), superintendent, zm. w wieku 59 lat 6 XII 1571
- 1572 – 1593 Leonard Krenzheim, superintendent do roku 1593, zm. w roku 1598 jako pastor we Wschowie w wieku 66 lat.
- 1593 – 1598 Jerzy Bezold ze Złotoryi, superintendent, zm. 31 XII 1598 w wieku 60 lat.
- 1599 – 1615 Andrzej Baudis z Wrocławia, superintendent, zm. 2 stycznia 1615 w wieku 57 lat.
- 1615 – 1627 Abraham Frise z Löbau w Łużycach, zm. w 1627 roku, w wieku 57 lat.
- 1627 – 1638 Ulryk Kutschereuter z Mirska (Friedberg), Vice – Superintendent, zm. 23 XI 1638 w wieku 51 lat.
- 1638 – 1652 Adam Thebesius, zm. 12 XII 1652 w wieku 56 lat.
- 1653 – 1658 Jerzy Thebesius, młodszy brat Adama, ojciec Jerzego – syndyka i notariusza legnickiego, znanego kronikarza, zm. 26 III 1658.

⁴⁸ G. BERNHOFEN, *op. cit.*, s. 93/94; G. ZIMMERMANN, *op. cit.*, s. 460/461

- 1658 – 1667 Jan Kutschereuter, zm. 1667
- 1667 – 1679 Wawrzyniec Baudis z Legnicy, zm. 1679
- 1679 – 1690 Gottfried Richter, zm. 1690
- 1705 – 1706 Andrzej Baudis z Legnicy, administrator parafii od 1690, zm. 1706
- 1706 – 1708 Adam Ludwik Thebesius z Legnicy, wnuk Adama, zm. 1708
- 1708 – 1709 Chrystian Ernest Kopisch
- 1709 – 1736 Wawrzyniec Baudis z Legnicy, zm. 1736
- 1736 – 1739 Kacper Zygmunt Reimann, zm. 1739
- 1739 – 1761 Jonatan Krause, zm. 1762
- 1763 – 1773 Fryderyk Engelbert Albinus, zm. 1773
- 1774 – 1781 Tobiasz Ehrenfried Gebauer, zm. 1781
- 1781 – 1794 Chrystian Zygmunt Lange, zm. 1794
- 1795 – 1800 Jan Gottlieb Strassburg, zm. 1800
- 1800 – 1814 Jan Gottlob Krause, zm. 1814
- 1814 – 1851 Ludwik Ernest Müller, zm. 1851
- 1851 – 1876 Ernest Nerreter, zm. 1877
- 1877 – 1903 Henryk Ziegler
- 1900 – 1934 Ferdynand Bahlow, zm. 9 I 1942
- 1937 - 1945 Walter Wenzlaff, po zajęciu miasta przez Rosjan, wywieziony nad Morze Kaspijskie, gdzie zmarł ok. 25 VIII 1945

III. Proboszczowie katoliccy

- 1947 – 1988 Tadeusz Łączyński
- 1988 – dr hab. Władysław Bochnak

KSIĘGA CZYNSZÓW KOŚCIOŁA ŚW. PIOTRA I PAWŁA W LEGNICY Z 1435 ROKU

WSTĘP

Pierwsze z prezentowanych w niniejszym zbiorze źródeł pochodzi z Archiwum Państwowego we Wrocławiu, Oddział w Legnicy i przechowywane jest obecnie w zespole Akta miasta Legnicy, dział II: okres przedpruski, nr 1120. Jest to rękopis pergaminowy *in Quarto*, składający się z 10 obustronnie wyprawionych kart (202-206 x 145-150 mm), z których zewnętrzna stanowi jednocześnie okładkę, paginowane 1 - 18 począwszy od wewnętrznej strony przedniej okładki a skończywszy na wewnętrznej stronie tylnej. Niektóre karty posiadają uszkodzenia, powstałe najpewniej w czasie obróbki pergaminu, nie można wykluczyć, że kodeks powstał ze ścinek.

Analizowany rękopis znajdował się przed II wojną światową w legnickim Archiwum Miejskim. Tam pod sygnaturą Ms. Lign. No 9 odnalazł go i zinwentaryzował w swoim kodeksie F. W. Schirmmacher¹. Sygnatura ta znajduje się do dziś na okładce, podobnie jak i wcześniejsza (No XXVII) i późniejsza (A 243a). Tytuł kodeksu, obecnie nieco zatarty, brzmi: *Registrum ecclesiae sancti Petri perceptorum et distributorum formatum anno domini M^o CCCC^o tricesimo quinto*.

Tekst księgi spisany został w całości czarnym inkaustem i w większości jedną ręką (A). Wyjątek stanowią jedynie nieco późniejsze wpisy poz. 2, 40, 42, 47, 49, 51 (ręka B), oraz poz. 38 (ręka C).

Księga zawiera ogółem 82 zapiski odnoszące się do należnych kościołowi Św. Piotra i Pawła czynszów, zarówno pieniężnych, jak i w naturze (wosk, lój, pszenica, drób). Kościół posiadał także własną ławę szewską, z której czerpał dość trudne do oszacowania zyski. Wielkość wszystkich opisanych w księdze dochodów wraz z terminami płatności przedstawia tabela.

Przy identyfikacji osób występujących w źródle wykorzystano dotychczas wydane XV-wieczne spisy mieszkańców Legnicy oraz dokumenty wydane przez F. W. Schirmmachera. W przypadku nazw topograficznych posłużono się opracowaniami A. Zum Winkla² i J. Pudelki³, opartymi zresztą głównie na wspomnianych spisach.

Przy publikacji wszystkich zawartych w niniejszym zbiorze tekstów uwzględniono uwagi zawarte w instrukcji wydawniczej projektu Adama Wolffa⁴ z modyfikacjami proponowanymi przez Rościsława Żerelika⁵. Objaśnienie dodatkowych oznaczeń znajdzie Czytelnik przy zestawieniu skrótów.

1 grzywna (marca, Mark) = 4 wiardunki (ferto, Vierdung) = 24 Skot = 48 groszy (Groschen) = 240 denarów (Denar) = 480 halerzy (Heller)

1 kopa (Schog, sexagena) groszy (60 groszy) = 1 grzywna + 12 groszy

¹ UBSL, s. X.

² A. ZUM WINKEL, *Die Stadt Liegnitz im Mittelalter*, MGAVL, 2, 1908, s. 1-78.

³ J. PUDEŁKO, *Zagadnienia urbanistyczne średniowiecznej Legnicy w świetle spisu czynszowego z roku 1451. Próba rekonstrukcji parcelacji*, *Kwartalnik Architektury i Urbanistyki*, XVI, 1971, z. 4, s. 249-266.

⁴ A. WOLFF, *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł wydawniczych do połowy XVI w.*, *Studia Źródłoznawcze*, I, 1957, s. 155-184.

⁵ *Trzy źródła do dziejów społeczno-gospodarczych średniowiecznego Śląska*, wyd. Rościsław Żerelik, Wrocław 1995, s. 6.

Czynsze i dochody kościoła Św. Piotra i Pawła w Legnicy w 1435 roku

Lp.	Wielkość i termin zapłaty czynszu	Rodzaj dochodu				
		Czynsz pieniężny	Wosk (cera, Wachs)	Łój (Unschlitt)	Pszenvica	Drób (kury)
1	2 luty - Oczyszczenie NMP	6 grzywien, 3,5 wiardunków	6 części			
2	4 niedziela Wielkiego Postu zwana <i>Letare</i>	2 grzywny	2 funty 4 części			
3	25 marca - Zwiastowanie NMP		1 kamień 24, 5 części			
4	Święto Zmartwychwstania Pańskiego	1 grzywna				
5	1 maja - św. Wsłburgii	10 grzywien ⁷ 17 groszy.				
6	24 czerwca - św. Jana Chrzcziciela	2 grzywny				
7	10 sierpnia - św. Wawrzyńca	1,5 grzywny ⁸				
8	24 sierpnia - św. Bartłomieja	1 kopa groszy				
9	29 września - św. Michała Archanioła	30 grzywien ⁹ 19 groszy				
10	11 listopada - św. Marcina	8 grzywien 11 groszy 1 denar	2 części	13 kamieni	2 szefle	
11	24 grudnia - Narodzenie Pańskie	1 grzywna 1 wiardunek				
12	czynsz kwartalny ⁶ (w wymiarze rocznym)	5 grzywien 11 groszy				
13	termin nieznaný	21 grzywien 41 groszy 1 halerz				10
	OGÓLEM	91 grzywien 3 wiardunki 15 groszy 1 denar 1 halerz ¹⁰	5 kamieni, 2 funty, 26, 5 części	13 kamieni	2 szefle	10

⁶ Czynsz płatny był w tzw. Suche Dni (Quatuor tempora) - terminy nakazanych przez Kościół postów w środy, piątki i soboty po następujących świętach: 1) po 1 niedzieli Wielkiego Postu zwanej *Invocavit*, 2) po Zielonych Świątkach, 3) po święcie Podwyższenia Krzyża Świętego - 14 IX, 4) po dniu św. Łucji - 13 XII.

⁷ 2 grzywny skreślone

⁸ 1 grzywna skreślona

⁹ 4 grzywny skreślone

¹⁰ łącznie skreślono 7 grzywien czynszu.

Or.: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Legnicy, Akta miasta Legnicy, II: okres przedpruski, nr 1120.

[przednia okładka]

Registrum Ecclesie sancti Petri perceptorum et distributorum formatum anno domini M^o CCCC^o tricesimo quinto //

[s. 1] ~ Censu percipiendi ~

- [1] ~ Mertin wolff offin grabin vor der Newenpforten alle Jar 6 g. ~ Martini ~
[2] Aldschaffin habet^a
[3] ~ Ruppoldynne doselbist 6 g.
Martini
[4] ~ Dy Schutczen von erem howsse und garten doselbist, und auch von dem and[er]n howsze doby gelegin 18 g.¹¹
Martini //
- [s. 2]
[5] ~ Hans scherwer doselbist 1 f.
Martini
[6] ~ Gelers¹² schewne 3 g.
Martini
[7] ~ Nickel son¹³ von syme erbe an der and[er]n seyten zuneste nymmerstete 2 tl. wachs
Martini
[8] ~ Nicl[as] lehns¹⁴ schewne 10 g.
Martini
[9] ~ Zebers¹⁵ schewne 11,5 g.
Martini
[10] Item von der and[er]n schewnen 4,5 g. Ad Idem //
- [s. 3]
[11] Francz gobils¹⁶ schewne 5 g.
Martini
[12] Andres prewszen¹⁷ scheune 3 g.
Martini
[13] ~ N ~ fritschen¹⁸ schewne 3 g.

^a Ręka B; komentarz do poz. 1.

¹¹ BG z 1451 r. (s. 226): [ante novam portam] domus et ortus sagittriorum 14 gr.

¹² W roku 1404 wspomniany jest Jan Beler z Legnicy, notariusz publiczny (UBSL, nr 402), a w 1405 roku mieszczanin Paweł Beler zamieszkały w kwartale złotoryjskim (WV, s. 68). On zapewne był właścicielem wspomnianej w 1414 roku stodoły (horreum beler) na ul. Złotoryjskiej (APL AML II 668, s. 3)

¹³ Mikołaj Son, mieszczanin legnicki, rajca (1401, 1430, 1438, 1441, 1443), ławnik (1393, 1422, 1423, 1425, 1426, 1428, 1429, 1432, 1433, 1435, 1436, 1440) i sędzia miejski (1441), por. UBSL, s. 488-492.

¹⁴ Mikołaj von Lehen, mieszczanin legnicki, ławnik w latach 1405 roku (WV, s. 69, 73).

¹⁵ Jan Zeber, mieszczanin legnicki i ławnik w 1431 roku (UBSL, s. 491).

¹⁶ Francze Goebil, jeden z członków bractwa łuczniczego, które w 1414 zakupiło dla siebie dom i ogród przed Nową Bramą w Legnicy (por. poz. 3), zob. A. ZUM WINKEL, *Die Stadt Liegnitz im Mittelalter*, MGAVL, 2, s. 76.

¹⁷ Andrzej Prewsse, mieszczanin legnicki, ławnik w latach 1417, 1418, 1423, 1424, 1429, 1430, rajca 1414, 1420 (UBSL, s. 490-491) W KM z 1437 roku wspomniany jest jeszcze Mikołaj Prewsse (s. 116), być może syn Andrzeja.

- Martini
- [14] Francze schobers¹⁹ scheune 6 g.
Martini
- [15] Hans hezelers²⁰ schune 4 g.
Martini
- [16] Hans pfaffindorfs²¹ schune 3 g.
Martini //
- [s. 4]
- [17] Calissynne²² schewne 10 g.
Martini
- [18] Eckardynne erbe 1 marg ane 14 denari²³
Martini
- [19] Vecencz bantschynne²⁴ von Rosentret[en] kinder wegin von der hofestat do ecz wennen dy ochsynne wonete 8 g.
Martini
- [20] Niclos hewszelers²⁵ forw[er]g im dormpusche²⁶ 18 g. Martini
- [21] Rymbergs forwerg²⁷ alle iar 2 marg zur lampen vor dem Sacrament
Martini //
- [s. 5]
- [22] Morgenrots²⁸ forwerk im dornpusch vir scheffil weises, der gehorit czwene zu unser frawen kirchen und czwene zu Sante Petirs kirche zugebin beyderseit. Ad Martini²⁹
- [23] Nicl[as] porremans melczhows³⁰ neben dem Goltbergisschin tore 2 libri cere ~ Ad ~ letare ~
- [24] Der ander krom als man von den kaufkamern undir dy crome geet off dy rechte hand gelegin 2 tl cere ~ letare ~ //

¹⁸ Mikołaj Fritschen, mieszczanin legnicki, wspomniany w 1416 jako właściciel domu przy ul. Złotoryjskiej (UBSL, nr 483).

¹⁹ Francze Schobir, mieszczanin legnicki, potwierdzony w 1405 roku (WV, s. 69)

²⁰ Hans Hezeler, mieszczanin legnicki, potwierdzony w 1405 roku (WV, s. 68)

²¹ Hans Pfaffindorff, mieszczanin legnicki, potwierdzony w 1405 roku (WV, s. 74)

²² W spisie czynszowym z 1414 roku wymieniona jest Calissynne zamieszkała na ul. NMP (APL AML II 668, s. 42), być może identyczna z osobą o nazwisku Kalesynne, wdową po Wawrzyńcu, wymienioną w spisie broni z 1405 roku (WV, s. 72).

²³ BZ, s. 134; Item I mr czu Nicklas Hezelers seliger Jargezeitens, vnd dy was Katherinan Eckardynne vnd ist auch czukomen aws vnd von den vir mrken Girdrud Jonyne

²⁴ Wincenty Bantsch, mieszczanin i kramarz legnicki, wspomniany w WV z 1405 roku (s. 73). W tym wypadku chodzi o wdowę po nim.

²⁵ Mikołaj Hezeler, zm. 1435, członek rady miejskiej Legnicy w latach 1426 (UBSL, s. 491), ławnik 1435 (UBSL, s. 492). Por. Nekrolog, poz. 308.

²⁶ Folwark Mikołaja Hezelaera w Dornpusch (obecnie w granicach miasta Legnicy), potwierdzony w spisie czynszowym z 1414 roku (APL AML II 668, s. 69)

²⁷ W 1414 folwark w Dornbusch posiadał Hannus Rymberg (APL AML II 668, s. 70)

²⁸ Piotr Morgenrod, mieszczanin legnicki, wspomniany jako właściciel folwarku w Dornpusch 25 II 1435 (UBSL, nr 629; APL DML nr 343). W WV z 1405 roku występuje krawiec Morgenrot (s. 73), w BZ z 1446 roku wspomniany jest mieszczanin Bernard (s. 115, 124, 170), a w rok później mieszczanin Mikołaj (UBSL nr 724). W GB z 1451 występuje słodownia na ul. Rycerskiej obok klasztoru franciszkanów, należąca do mieszczanina Morgeroda (s. 212).

²⁹ Folwark potwierdzony w spisie czynszowym z 1414 roku (APL AML II 668, s. 70). Analogiczna wzmianka w KM z 1437 roku, s. 119: Morgenrads forwergk im Dornpussche alle jar 4 scheffil weiss, der gehorit czwene schef-fil zcu Unser Frawen kirchen und czwene zcu Sant Petirs kirche zu gebin beiderseits uff Martini.

³⁰ W 1414 roku właścicielem słodowni przy bramie złotoryjskiej (na tyłach domu stróża bramy) był Mikołaj Osczu (APL AML II 668, s. 4), spis czynszowy z 1451 wymienia sam browar ale nie mówi nic o jego właścicielu (BG, s. 208).

- [s. 6]
- [25] Dy Sechste fleischbang³¹ of dy rechte hand als man aws der mittelgassen undir dy fleischbenke geet 11 lapis unslits ~ Martini ~
- [26] Dy eilfte fleischbang als man aws der Burggassen undir dy Benke geet off dy rechte hand gelegin 2 lapis unslits ~ Ad ~ Martini
- [27] Dy 13 bang als man aws der Burggassen undir dy Fleischbenke geet off dy rechte hand gelegin 3 g. ~ Martini ~ //
- [s. 7]
- [28] Dy achte Schubang off dy rechte hand alz man aws den Brotbenken undir di schubbenke geet 2 tl wachs ~ Letare ~
- [29] Di vunnfte Schubang off dy lynke hand als man aws den Brotbenken undir dy Schubbenke geet dy ist ganz der kirchen, dy mag der kirchenbetir vormyten so her beste mag³²
- [30] Die ~ Ratmann[en] der Stad Legnitz alle Iar 7,5 f. vff Purificationis //
- [s. 8]
- [31] Di ~ ratmann[en] der Stat Legnicz alle iar 1 lapis cere zugebin off Annuntiationis Marie
- [32] Dy ~ ratmann[en] der Stad Legnicz alle iar 24,5 tl. Cere off annuntiationis Marie
- [33] Die ~ ratmann[en] der Stad Legnicz alle Iar 6 tl. cere von dem krome dorynne der Bryngaden ist Purificacionis
- [34] Dy ~ Ratmann[en] der Stad Legnicz alle iar 1 f. von der kornerynn[en] garten in der Rosengassen³³ //
- [s. 9]
- [35] Dy ~ ratmann der Stat Legnicz alle Iar 3 marg zu Weyne dy hat bescheiden dorotea czolnerynne³⁴. Ad michaelis
- [36] Dy ganze gemeyne zu Rosenig³⁵ von wapeners wegin alle Iar 1 marg zur lampen vorm hoen Altare vff purificationis
- [37] I- Andres prewssen³⁶ haws alle Iar 2 marg czinses zur lampen vor unsir libin frawen Altar zugebin off michaelis -I
- [38] Lucas opicz hawsz und hoff am Rynge zcu nehiste Gregor fischers hawsz und hoff gelegin 1 marg zcur der obyten lampen unser libin frawin zu gebin allirerst nach seyn und seyenes weibis tode sub tytulo reemptionis 12 marcas grossorum Bohemicalium numero Polonicalium^a //
- [s. 10]
- [39] Nic[las] broters alle iar 1 marg dy ir dy gruczenschriberynne³⁷ gegeben hat vff wynachten
- [40] Petir lybenaw halerb^b
- [41] Francz steynbach von syne gute zu palewicz alle iar III marg zugebin

³¹ Jatki miejskie, położone między ul. Grodzką i Środkową, obok targu bydłęcego.

³² W 1446 i 1451 roku kościół św. Piotra i Pawła uzyskiwał z jatek 1 grzywnę i 4 kamienie łoju (BZ, s. 144, BG, s. 217), z ław chlebowych i szewskich w 1446 roku 2 grzywny (BZ, s. 143-144).

³³ BZ, s. 127: Item 1 f. von eynem garten, der ezwen Kornerynne gewest ist, in der Gosengassen gelegin, den dy Stad in der Stadgraben gewandelt had vnd vergrabin dorch festenunge willin wedir dy Keczer zu Beheim.

³⁴ Czolnerynne wymieniona jest w spisie broni z 1405 roku (WV, s. 73). Por. także BZ, s. 127: Item dry mrg had ir bescheiden Dorothea Czolnerynne czu weyne, czu der messen czukeuffin.

³⁵ Roseni – ob. Rogoźnik, pow. Legnica.

³⁶ Por. przypis do poz. 12

^a Ręka C.

³⁷ W 1405 roku potwierdzony jest Mikołaj Gruczczenszryber (WV, s. 69, 70). W tym wypadku chodzi zapewne o wdowę po nim.

^b Ręka B.

- 1,5 marg off walpurgis
1,5 marg off michaelis
- [42] Hanns Geger^c
- [43] Iungenickil³⁸ von syme howsze und garten vorm Glogowisschin tore by der Ne-
wenmole zuneste gelegin 1 f. czins vff Wynachten
- [44] Dy ungeroten zu Breslaw³⁹ 1,5 marg zur lampen in irer Cappellen vff martini //
- [s. 11] reempte sunt^d
- [45] l- Das forwerg Scalitz⁴⁰ alle Iar vir marg zugebin
2 marg off walpurgis
2 marg off michaelis -l
- [46] Item 1 marg czinses zum Tamme by rosenig
- [47] Jorge fraterens habet^a
- [48] Nicl[as] Rosenigs hows und hoff in der Burggassen⁴¹ ale Iar 2 marg zugebin off
Johannis
- [49] Nicl[as] lewsschen habet^b
- [50] Hanko Andresen⁴² bruder zum Newendorffe⁴³ alle iar 2 marg 9 g. 10 hunern
- [51] Meyssenen faber habet^c
- [52] Jost lyndens hows in unsir liben frawengassen 0,5 marg, laurencii //
- [s. 12]
- [53] Pawl schultis zu mertschitz⁴⁴ 3 f. czinsz der geboren 20 g. den predigern
- [54] l- Der Sybothynne⁴⁵ haws in unser frawengassen alle iar 1 marg
Ad laurencii -l
- [55] Niclas kyseweterer zu hertwigswalde⁴⁶ 1 marg zugebin
Pasce
- [56] Item 6 marg vorsessen[en] czinse legauit margaret Follingrabin
- [57] Niclas Rosenig zu Mertschicz 0,5 marg terminus michaelis iuxta literam et eciam
infrascriptam. //
- [s. 13]
- [58] Nickel lange von polewicz⁴⁷ 1 schog von Mat. endirlyns wegin pro organista misse
sancte Marie terminus Bartholomaei
- [59] Hantsch gobil im dornpussche⁴⁸ 2 mr. Von Sophie festynne wegin terminus Letare

^c Ręka B; komentarz do poz. 41.

³⁸ Jungenickel, mieszczanin legnicki, potwierdzony w roku 1397 (UBSL, nr 373), 1412 (BZ, s. 172) oraz w latach 1415 i 1417 jako wójt w Nowej Wsi Legnickiej – Neudorf (UBSL, nr 483, 498), zmarł przed 1451, kiedy występuje wdowa po nim zamieszkała przy ul. Św. Piotra (BG, s. 221)

³⁹ Zapewne chodzi o braci Kacpra (zm. 1454) i Baltazara (zm. ok. 1440) Ungeroten, mieszczan wrocławskich pochodzących z legnickiej patrycjuszowskiej rodziny. Do Wrocławia przeniósł się już ich ojciec Piotr, syn Mikołaj i Klary (por. Nekrolog, poz. 221, 339). Genealogia rodziny Ungeraten, zob. Pusck IV, s. 311-324.

^d Ręka B.

⁴⁰ Skalitz – folwark k. Strzałkowic (Schützendorf), pow. Legnica – obecnie nieistniejący, por. Tschersich, s. 319.

^a Ręka B; komentarz do poz. 46.

⁴¹ Mikołaj Rosenig, potwierdzony na ul. Grodzkiej w KM z 1437 roku (s. 116).

^b Ręka B; komentarz do poz. 48.

⁴² Hanko Andres (Andris), mieszczanin legnicki, wspomniany w WV z 1405 roku (s. 72, 75), wdowa po nim wymieniona jest w 1414 roku (APL AML II 668, s. 46)

⁴³ Neudorf – ob. Nowa Wieś Legnicka, pow. Legnica.

^c Ręka B; komentarz do poz. 50.

⁴⁴ Mertschütz – ob. Mierzyce, pow. Jawor.

⁴⁵ W WV (s. 74) z 1405 roku wymienieni są Franczke (pierwsza wzmianka 1384 – UBSL, nr 324 i 325) i Hans Syboth (następna wzmianka 1421 – UBSL, nr 525). Wymieniona w źródle Sybothynne byłaby zatem żoną (wdową?) po jednym z nich, najpewniej po Hansie. W żadnym ze spisów nie figuruje nikt z tej rodziny na ul. NMP.

⁴⁶ Hertwigswaldau – ob. Snowidza, pow. Jawor.

⁴⁷ Pahlowitz – Pawłowice Małe, pow. Legnica.

- [60] Vff Niclas schulcz zu donyn 2 mr. legavit hans pffindorf terminus 0,5 Wal[purgis] 0,5 ad Michaelis
- [61] Concze^a Bronaw⁴⁹ zu Coczenaw⁵⁰ 7,5 mr. von konne heselerynne wegin terminus Michealis
- [62] Niclas leymhows⁵¹ de Camera sua in muro ecclesie quam edificauit idem ad ipsius vite tempora 6 gr. Ad Michaelis //

[s. 14] ~ **Census pro communicantibus euntibus ante Sacramentum**

- [63] Is ist zuwissen das man den vir Schulern dy vor gotisleichenam singende geen von den nochgeschreiben czinsen gebin zal also iglichem Schuler iglichem 4or tempus 19 g⁵².
- [64] Item den Glockenern iglichs Quatuortempus 5 g. dorime das sy dy Schuler doczu ruffen sollen des awsczuwarten
- [65] Czum ersten 4 schog off der Stad legnicz, der herczogynn vom Zagan Testament //
- [s. 15]
- [66] Item super bonis Romken in Romenitz 1 marg legauit Andreas prynsak Ad Michaelis
- [67] Item 3 fr. super Ciuitate legnicz legauit Nic[las] elle⁵³
- [68] Nota 1 mr. steet off der Stad legnicz zugebijn den Schulern allis von iglichen gange denn sy des nachtes tun zu den sichern Igr.
- [69] Nota 1 mr. apud Romken in Romenicz legauit Andreas prynsak et pro Capelleanis dotis ad sanctum Petrum //

[s. 16] ~ **Census ad Missam beate Marie ad sanctum petrum decantandam**

- [70] Primo 5 marg super Ciuitate Legnicz
Ad walpurgis 2,5 marg
Ad michaelis 2,5 marg
- [71] Item 5 marg super Ciuitate Legnicensi
Ad Michaelis
- [72] Item 5,5 marg super Ciuitate Legnicensi
Ad walpurgis
Ad Michaelis
- [73] Item 1 marg super Allodio N. seckirwicz in grosen Palewitz⁵⁴
Ad Michaelis //
- [s. 17]
- [74] Item 1 marg super bonis Andree lyndener in Syfridisdorff⁵⁵ ~ uidelicet ~ martini

⁴⁸ Hantsch Gobil, potwierdzony jako właściciel majątku w Dornbusch jeszcze w 1451 roku (BG, s. 232).

^a kleks, nieczytelne

⁴⁹ W roku 1405 mieszczaninem legnickim był Maternus Brunaw (WV, s. 73).

⁵⁰ Kotzenau – ob. Chocianów, pow. Polkowice.

⁵¹ Mieszczanin o nazwisku Leymhows, wspomniany w 1405 roku (WV, s. 74).

⁵² Czysz 5 grzywien rocznie dla 4 uczniów śpiewających przed Najświętszym Sakramentem w kościele św. Piotra i Pawła ufundowała w 1408 roku księżna Jadwiga z Żagania (UBSL, nr. 449 a; BZ, s. 164).

⁵³ Mikołaj Elle, mieszczanin legnicki, wielokrotny rajca (1397, 1403, 1410, 1413, 1415, 1419, 1422, 1425, 1428, 1431), sędzia miejski (1403), i ławnik (1396, 1399, 1402, 1405, 1408, 1417, 1418, 1421, 1424, 1427), por. UBSL, s. 488-491. Zmarł przed 22 X 1437 (UBSL, nr 643).

⁵⁴ Gross Pohlwitz – ob. Pawłowice Wielkie, pow. Jawor. W roku 1414 miał tam dobra Hannus Seckirwicz, w 1456 tenże Hannus i Martin Seckerwicz, por. Tschersich, s. 301.

⁵⁵ Seifersdorf – ob. Rosochata, pow. Legnica.

- [75] Vff dem Schuwergeke und Bagwergeke zu krotschitz 4,5 f. zugebin off walpurgis 29 g.
Michaelis 25 g.
- [76] Item 1 schog super Ciuitate Legniczensi legauit N[iclas] elle⁵⁶ pro 1 scolare ad missam eandem addendam
- [77] Post obitum Georgij son⁵⁷ 1 sexagena super ciuitate Legnicz legauit idem sic ecclesiae pro 1 scolare addenda. //
- [s. 18]
- [78] Es ist zuwissen das man iglichem sengere unserer liben frawen messen gebit und gebin sal iglich 4tuor tempus 14 gr. und dorczu off das 4tuor tempus venite etc. vor michaelis zu den zelbin 14 gr. gebit man Irer iglichen 4 gr. zu geschude
- [79] So gebit man dem Schulemeister alle 4tuor tempora 1 marg.
- [80] Item so gebit man dem Pfarrer alle 4or tempora 1,5 marg
- [81] Also zal man is halden in beyden kirchen //

[*tylna okładka*]

- [82] Pro Salue Regina. Es ist zuwissen, dass man das Salue Regina singen sal alle sonabunde vnd alle vnser frawen abunde vnd tage. Douon gebit man igliche quatuor-tempora iij fr. vnd des Jares iij mr census, dy gebit man dem pfarer, der richtit douon dem schulmeister und auch den organisten, dy zelbin iij mr czinsis steen uff der stad Legnicz zu gebin off iglichs quatuortempora iij fr.//

⁵⁶ BZ, s. 149: Item 1 sexag. had Nicklas Elle doczu bescheiden. Por. przypis do poz. 61.

⁵⁷ Georgius Son, w roku 1434 przekazał legnickiemu kościołowi św. Piotra i Pawła 10 grzywien groszy praskich rocznego czynszu na cel fundacji nowego ołtarza (UBSL, nr 628). On sam, jako kleryk miał być pierwszym altarzystą. W 3 lata później spotykamy go jako mieszczanina wrocławskiego (najpewniej zrezygnował z kariery duchownej), wciąż jednak posiadającego prawo patronaty nad ufundowanym przez siebie ołtarzem (UBSL, nr 645).

INDEKS NAZW OSOBOWYCH I GEOGRAFICZNYCH

Indeks obejmuje wszystkie nazwy osobowe, geograficzne i własne występujące wyłącznie w publikowanym źródle w formie w nim podanej. Wyjątek stanowi kościół Św. Piotra i Pawła. Liczba obok nazwy oznacza numer pozycji w tekście źródła.

Aldschaffin 2	- pfarer 80, 82
Andrese Hanko 50	- organista 58, 82
Bantschynne Vecencz von Rosentreten 19	- schulmeister 79, 82
Beler 6	krome 24, 33
Bronaw Concze 61	Krotschitz
Brotbenken 28, 29	- Bagwergke 75
Broter Nicel 39	- Schuwergke 75
Burgasse 26, 27, 48	Kyseweterer Niclas 55
Calissynne 17	Lange Nickel von Polewicz 58
Coczenaw	Lehn Niclas 8
- Bronaw Concze 61	Lewsschen Niclas 49
Czolnerynne Dorotea 35	Leymhows Niclas 62
Dormpusche 20, 22, 59, 60	Lybenaw Petir 40
Eckardynne 18	Lyndener Andreas in Syfridisdorff 74
Elle Nickel 67, 76	Lyndens Jost 52
Endirlys Mat. 58	melczhows neben dem Goltbergisschin
Festynne Sophie 59	tore 23
Fischer Gregor 38	Mertschitz
Fleischbang 25, 26, 27	- Schultis Pawl 53
Follnigebin Margaret 56	- Rosenig Niclas 57
Frateren Jorge 47	Meyssenen Faber 51
Fritsche N 13	Mittelgasse 25
Geger Hanns 42	Morgenrot 22
Glockener 64	Newendorff 50
Glogowissche tore 43	Newenmole 43
Gobil Francz 11	Newenpforte 1
Gobil Hantsch 59	Ochsynne 19
Grabe 1	Opicz Lucas 38
Gros Palewicz	Palewicz 41
- Seckirwicz N 73	Pfaffindorf Hans 16, 60
Gruczenschiberynne 39	Polewicz
Hertwigswalde	- Lange Nickel von 58
- Kyseweterer Niclas 55	Porreman Niclas 23
Heselorynne Konne 61	Prewsse Andres 12, 37
Hewsseler Niclos 20	Prynsak Andreas 66, 69
Hezeler Hans 15	Rosengasse 34
Iungenickil 43	Rosenig 36, 46
kaufkamern 24	Rosenig Niclas 48, 57
Komenitz	Ruppoldynne 3
- bonum Romken 66, 69	Rymberg 21
Kornerynne 34	Rynge 38
Kościół św. Piotra	Scalitz 45

Scherwer Hans 5
Schober Francze 14
Schubang 28, 29
Schulcz Niclas 60
die Schule 68
die Schuler 63, 64, 77
Schultis Pawl zu Mertschitz 53
Schutzen 4
Seckirwicz N in grosen Palewitz 73
Son Georgius 77

Son Nickel 7
Steynbach Francz 41
Sybothynne 54
Syfridisdorff
- Lydener Andreas 74
Ungeroten zu Breslaw 44
Unsir Liben Frawengasse 52, 54
Wolff Mertin 1
Zagan, herczogynn von 65
Zeber 9

NEKROLOG KOŚCIOŁA ŚW. PIOTRA I PAWŁA W LEGNICY Z XV WIEKU

WSTĘP

Edycja materiałów o charakterze nekrologicznym ma zarówno w Polsce jak i na Śląsku długą tradycję, rozpoczętą już w II połowie XIX wieku, kiedy to obserwujemy wzmożone zainteresowanie tego typu źródłami. Od tego czasu wydano już kilkadziesiąt nekrologów, ksiąg zmarłych i obituarzy z obszaru dawnej i obecnej Polski¹. W zdecydowanej większości są to źródła o proveniencji zakonnej, zaledwie po I nekrologu pochodzi z Katedry na Wawelu, kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu i parafialnego kościoła Marii Panny w Krakowie. Wydaje się więc, że choćby z tego względu zasadna jest edycja przynajmniej jednego kalendarza z kościoła parafialnego z terenu Śląska.

Prezentowane poniżej źródło znane jest obecnie z 2 przekazów - oba znajdują się w zbiorach Archiwum Państwowego we Wrocławiu, Oddział w Legnicy, w zespole Akta miasta Legnicy, II: okres przedpruski (AML II):

1. **Oryginał** pergaminowy, opisany w 1866 roku przez Schirmmachera², obecnie APL AML II 1125, dawna sygnatura A - 241. Nekrolog znajduje się na pierwszych 5 kartach kodeksu złożonego z 14 pergaminowych i 33 papierowych podłużnych kart o wymiarach 110 x 300 mm (tzw. dutka). Oprawę kodeksu stanowią 2 odpowiednio przycięte deseczki przytwierdzone do kartek za pomocą sznurków. W dalszej części kodeksu znajduje się między innymi:

- Odpis dokumentu biskupa wrocławskiego Rudolfa z 1473 zatwierdzającego ustanowienie czynszu 4 grzywien *in praetorio* w celu poczwórnego wspomnienia kanonika Zygmunta Atcze.
- Opis uposażenia ołtarzy bocznych w kościele Św. Piotra i Pawła
- Opis obrzędów kościelnych w Niedzielę Palmową
- Zapiski czynszowe kościoła Św. Piotra i Pawła z lat 1442 - 1473

Znany nam obecnie oryginał jest sam w sobie niewątpliwie odpisem (wyciągiem?) jeszcze starszego rękopisu. Świadczy o tym wybitnie fakt, że ponad połowa wszystkich wpisów (49 na 97) dokonana została ręką pisarza rozpisującego cyzjojan. Jako datę sporządzenia odpisu przyjmując można z powodzeniem rok widniejący w nagłówku pierwszej strony czyli 1473.

2. **Kopia**, również opisana przez Schirmmachera³ - APL AML II 1139, dawna sygnatura A - 242. Jest to kodeks papierowy *in folio* składający się z 4 wyraźnie wydzielonych części, z czego 3 pierwsze zawierają odpisy dokumentów dotyczących czynszów należnych kościołowi św. Piotra i Pawła w Legnicy. Część 4 zawiera odpisy oryginalnych dokumentów znajdujących się wówczas w archiwum kolegiaty legnickiej. Kopia ne-

¹ Zainteresowanych szczegółowym wykazem edycji wypada nam odesłać do powstałych ostatnio prac: J.-L. LEMAÎTRE, M. DERWICH, *Pour un répertoire des obituaires polonais [w:] Śmierć w dawnej Europie. Zbiór studiów pod redakcją MARKA DERWICHA (La mort en Europe médiévale et moderne. Études sous la direction de MAREK DERWICH)*, Acta Universitatis Wratislaviensis 1863, Historia CXXIX, Wrocław 1997, s. 29-43; *Bibliografia źródeł drukowanych do dziejów Polski późnośredniowiecznej (1386-1506) część I*, opr. P. CHOJNACKI, R. JAWORSKI, J. KALISZUK, P. WĘCOWSKI, pod. red. P. Węcowskiego [w:] Fasciculi Historici Novi, tom III, Warszawa 1999, s. 41-42

² UBSL, s. X, poz. 10.

³ IBIDEM, s. XI, poz. 16.

nekrologu znajduje się w części 2 kodeksu i zajmuje łącznie 4 karty (8 stron). Pochodzi on najpewniej, sądząc z pisma, z pierwszych lat XVI wieku i zawiera prawie wszystkie noty oryginału, choć w skróconej formie (nie przepisano not czynszowych). Wyjątek stanowią jedynie poz. 303 (Laurentius Storch) oraz 148, 250, 336 (Kacper Winter), których brak w kopii. O ile 3 ostatnie noty zostały najprawdopodobniej wpisane do oryginału już po sporządzeniu kopii, to brak wpisu nr 302 wy tłumaczyć jedynie nieuwagą kopisty.

Podstawą wydania nekrologu jest oryginał. Kopia pochodzi z okresu, kiedy oryginał był jeszcze używany i uzupełniany, zgodnie z zaleceniami wydawniczymi dla źródeł średniowiecznych nie została więc zasadniczo uwzględniona przy edycji. Ponieważ jednak w kilku miejscach jej treść nieco odbiega od oryginału, głównie w zakresie ortografii nazwisk, różnice te zostały w kilku przypadkach zaznaczone przy pomocy przypisów literowych.

Źródło nasze, jakkolwiek nazywamy je nekrologiem nie jest nim jednak w formie czystej. Z jednej strony oczywiste jest, że większość z wymienionych zmarłych została umieszczona w kalendarzu w miejscu odpowiadającym dacie ich śmierci. W większości wypadków nie jesteśmy wprawdzie w stanie tego dowieść, ale w kilku przypadkach związek ten został udowodniony - poz. 298, 305, 361. Dotyczy to głównie mężczyzn, gdyż żony dopisywane były zazwyczaj przy imionach swych mężów. Przypadek małżeństwa Mikołaja i Klary Ungeroten stanowi tu wyjątek.

Z drugiej jednak strony, mamy w źródle do czynienia z sytuacją zupełnie przeciwną - zdarzają się przypadki wpisania danej osoby do wykazu dwu-, trzy- a nawet czterokrotnie. Zbliża nas to raczej do określenia źródła jako spisu donacji (fundacji) mszalnych. Być może właśnie z powodu tych wątpliwości Schirmacher określił je w swym opisie ogólnym słowem "Kalendar". My, głównie z powodu braku lepszego, pozostajemy przy określeniu "Nekrolog", prosić nam jednak wypada, aby czytelnik zechciał potraktować je jako termin ogólny dla typu źródła, a nie jako szczegółowe rozróżnienie w jego rodzajach.

Ponieważ źródło nasze połączone jest integralnie z kalendarzem sylabicznym (tzw. Cyzjojanem)⁴, również i on został wiernie odwzorowany w edycji, poniżej zaś, zgodnie z przyjętymi zasadami, publikujemy go w całości. Zauważyć jedynie wypada, że porównanie z innymi dostępnymi źródłami tego typu wykazało, iż kopista oryginału najwyraźniej pomylił się opuszczając przy rozpisywaniu kalendarza 2 sylaby oznaczające dni 2 maja i 5 grudnia⁵. Dla wygody korzystających numery pozycji 10, 20 i 30 dnia każdego miesiąca zostały wytłuszczone.

Cisio ianus epi sibi vendicat oc feli mar ant
Prisca fab ang vincenti Pau po nobile lumen

Bri pur blasus ag dor febru ap scolastica valent
Juli coniunge tunc Petrum matthiam inde

marcius adria per decoratur gregorio civ
Gertrut alba bene iuncta maria genitricie

April in ambrosii festis ouat atque tyburci

⁴ Na temat cyzjojanów pisał ostatnio H. WAŚOWICZ, *Łaciński kalendarz sylabiczny (cisiojanus) do połowy XVI wieku*, Lublin 1986.

⁵ Z terenu Śląska znane są jeszcze dwa obituarze połączone z cyzjojanami: 1. Kapituly Św. Krzyża we Wrocławiu wydany już w XIX wieku przez A. KÖNIGA, *Das Kalendarium des Breslauer Kreuzstiftes verbunden mit einem Cisioianus*, ZVGS, 7, 1866, s. 303-343; 2. Klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Żaganii (BUWr, IV O 36).

et valer sanctique Geor marcique vitalis

phil [Sig] Crux flor got iohan stnis epi ne ser et zoph
maius in hac serie tenet vrban in pede cris can

Nic marcelli bi vin dat iun primi ba cerini
viteque mar protos al sancti Johan io dor le pe pau

Jul proces vdal oc wil kilí fra bene margar apostol
arnolphus prax mag ap cris iacobique sin abdon

pe stef stef pro do six do cy ro lau tibur yp en
Sumptio agapi ti thymo bartholo ruf aug col aucti

Egidium sep habet nat Gor Gon i pro iaci crux nic
eu lamperteque mat mauricius et sta wen mich jer

Remique franciscus marcus di ier arteque cal hed
Galle lucas vel vn se se ve crispini simonis quin

Omne nouembre leo qua te o martin bricci i que
post hec elyza ce cle cris katherina sat an

december bar [ba] nico concep et alma lucia
sanctus ab inde thomas modo nat steff io pu tome sil

Poniżej prezentujemy zestawienie ukazujące podział wszystkich not pomiędzy kolejnych uzupełniających nekrolog pisarzy. Ze względu na względnie krótki okres funkcjonowania źródła w tym kształcie (ok. 50 lat), nie zawsze było rzeczą możliwą dokładne określenie ich chronologii. Dlatego też dużo lepsze okazało się wyróżnienie tylko ogólnych grup chronologicznych. Zestawienie nie dotyczy not czynszowych, które po części dopisywane były w późniejszym okresie niż noty główne. Cyfry w nawiasach oznaczają liczbę not.

XV w. (92)

Ręka A (49): cyzjojan, 15, 25, 37, 48, 54, 69, 76, 81, 84, 87, 97, 123, 125, 137, 154, 167, 198, 221, 230, 231, 234, 237, 242, 252, 253, 255, 256, 258, 262, 268, 271, 284, 288, 294, 298, 300, 302, 303, 308, 315, 324, 327, 339, 343, 346, 354, 360, 361, 363

Ręka B1 (19) 43, 77, 102, 121, 160, 169, 196, 245, 270, 273, 275, 287, 305, 307, 319, 326, 331, 348, 349, kopia

Ręka B2 (3) 8, 129, 281

Ręka B3 (6) 5, 171, 205, 260, 280, 291

Ręka B4 (2) 64, 199

Ręka B5 (3) 117, 145, 204

- Ręka B6 (2) 341, 345
- Ręka B7 (3) 213, 214, 240
- Ręce B8-12 (5) 188, 238, 247, 296, 312

XVI w. (7)

- Ręka C1 (4) 40, 148, 250, 336
- Ręka C2 (1) 107
- Ręka C3 (2) 64, 199

Wszystkich wpisów jest 97. Pomijając noty czynszowe, wymienionych jest w nich łącznie 107 osób: 65 mężczyzn i 42 kobiety. 22 mężczyzn określonych zostało w źródle jako *dominus* - wydaje się, że większość z nich to duchowni, choć i tu mamy dwa przypadki osób niewątpliwie świeckiego stanu (poz. 196, 307). Wliczając więc także i tych dwóch mamy w sumie 45 mężczyzn stanu świeckiego, z czego 29 występuje samotnie a 16 wraz z żonami. Małżonki jednak nie zawsze wymieniane są z imienia, w czterech przypadkach w wpisano tylko imię męża z dopiskiem *et uxoris eius*. Prócz tych 16 kobiet dalszych 26 wymienionych jest bez męża, samotnie lub we dwie (poz. 284). Niektóre noty, prócz osób wymienionych na pierwszym miejscu, dotyczą także osób nie wymienionych z imienia a pozostających bliskich stosunkach z donatorem. Świadczą o tym charakterystyczne dopiski typu: *et suorum, et parentum, cum amicis, cum germanis*.

Podobnie jak w przypadku księgi czynszów przy identyfikacji osób występujących w źródle użyto dotychczas wydanych XV-wiecznych spisów mieszkańców Legnicy oraz dokumentów wydanych przez F. W. Schirrmachera, wielce pomocne okazały się również dokumenty czynszowe, których odpisy znajdują się, w tej samej księdze co kopia nekrologu.

- Or.:** Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Legnicy, Akta miasta Legnicy, II: okres przedpruski, nr 1125: Registrum sancti Petri
- K.:** Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Legnicy, Akta miasta Legnicy II: okres przedpruski, nr 1139: Zins Briefe der Peter-Paul Kirche

[k. 1r] 1473

[styczeń]

- [1] Ci
- [2] si
- [3] o
- [4] ia
- [5] nus Petri Schonefelt et uxoris sue⁶ IX l[ectionum], S[alue]
- [6] e
- [7] pi
- [8] si Barbare Slotingin et suorum⁷ IX l[ectionum], Salue
2 marcas annui census in pretorio legniczensi terminus walpurgis et michaelis emptas 24mr. Grossorum boemicalium
- [9] bi
- [10] ven
- [11] di
- [12] cat
- [13] oc
- [14] fe
- [15] li Johannis Geyseler⁸ IX l[ectionum], S[alue]
littera originalis habetur in pretorio legniczensi 10 marcarum nomine Johannis Bantsch⁹
- [16] mar
- [17] ant
- [18] Pris
- [19] ca
- [20] fab
- [21] ang
- [22] vin
- [23] cen
- [24] ti
- [25] Pau Henczelini Geytan¹⁰ III l[ectionum]

⁶ Piotr Schonefelt (Schonefelde), mieszczanin legnicki, wymieniony wraz z żoną Barbarą w 1467 (APL AML II 114, s. 86-88), następnie jako rajca legnicki w 1469 (Ibidem, s. 134) i burmistrz w 1478 roku (Ibidem, s. 151). Inny Piotr Schönfeld z Legnicy w był w roku 1491 studentem prawa na uniwersytecie w Lipsku (SCHÖNBORN, s. 180).

⁷ W 1457 roku Barbara, Elżbieta, Walpurgia, Jan, Anna i Jakub Slotting ofiarowali 2 grzywny rocznego czynszu w zamian za coroczne „*Selegerethe ader Requiem*” za dusze ich zmarłych rodziców Piotra i Elżbiety Slotting w kolegiacie św. Grobu w Legnicy (APL AML II 114, s. 102-104). Podobnego dokumentu dla kościoła św. Piotra i Pawła nie udało się odnaleźć, przypuszczać jednak można, że pochodził on z tego samego okresu. Do księgi zostało wpisane tylko imię Barbary, najstarszego (jedynepełnoletniego?) dziecka Piotra i Elżbiety.

⁸ Jan (Hannus) Geyseler (Gysilher), mieszczanin legnicki, wspomniany dwukrotnie jako ławnik w 1402 i 1410 roku (UBSL, nr 394, 446)

⁹ Jan Bantsch, mieszczanin legnicki, ławnik miejski w latach 1440, 1441, 1445, 1446, 1448, 1451, 1454 (UBSL, s. 492-494), rajca w latach 1449, 1452 (tamże, s. 493)

[26] po
[27] no
[28] bi
[29] le
[30] lu
[31] men

[luty]

[32] Bri
[33] pur
[34] bla
[35] sus
[36] ag
[37] dor D[omini] Johannis Bawde¹¹ praepositi IX l[ectionum], S[alue]
Census redemit dominicus ciuis nunc autem soluit Rensberg in dirskem 3
gulden

[38] fe
[39] bru
[40] ^a< Fratres Petri singula quatuortemporalia dant 0,5 schog pro commemoratione
Caspar Winters¹² et Agnetis uxoris eius vig. IX lectionum cum [...] Salve Capellani
canunt >^b //

[k. Iv]

[41] ap
[42] sco
[43] las Anniuersarium olim venerabilis patris domini Sigismundi Atcze¹³
praepositi legnicensis pro quo Cap[e]llani soli habent 4 marcas census
perpetui in pretorio legnicensi IX lectionum, Salue

[44] ti
[45] ca
[46] va
[47] lent
[48] Ju Agnetis Viawynne¹⁴ III l[e]c[tionum]

¹⁰ Henczelin (Hentschel, Hentschil) Geytan (Gythan), był dwukrotnie ławnikiem legnickim w latach 1373 i 1386 (por. UBSL, nr 283, 330)

¹¹ Jan Bawde z Kluczborka, prepozyt kolegiaty św. Grobu i proboszcz kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy, wcześniej pisarz i notariusz księcia Ludwika II legnicko-brzeskiego, po raz ostatni widoczny w źródłach 18 XII 1449 (UBSL, nr 754)

^{a-b} Tekst na dolnym marginesie, w kopii brak

¹² Kacper Winter, sędzia legnicki, potwierdzony na urządzie w latach 1500 – 1507 (APL AML II 1139, I, s. 70-89). 9 X 1510 ławnicy miasta Legnicy zatwierdzają ugodę proboszczem Andrzejem Beler a starsząnią bractwa w sprawie mszy ufundowanej przez Agnieszkę, żonę Kacpra (APL DML nr 676)

¹³ Zygmunt Atcze, archidiakon wrocławski, prepozyt kolegiaty św. Grobu i proboszcz kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy, zmarł w 1482 roku, po 16 II, pochowany w kościele św. Piotra i Pawła, gdzie do dziś dnia znajduje się jego płyta nagrobna, por. DOLA, s. 331.

¹⁴ Osoba o tym imieniu, żona ławnika Mikołaja (poz. 302), występuje w dokumencie z ławy miejskiej Legnicy z 16 II 1407 (UBSL, nr 425) oraz w spisie czynszowym z 1414 (APL AML II 668, s. 49 – na ul. św. Piotra), jako zmarła wspomniana jest w dokumencie księcia Ludwika II z 31 VII 1425 (UBSL, nr 560). Pusch II, s. 170 przypisuje ją do rodziny Heczeler jako córkę Piotra i Małgorzaty, ale nie przywołuje na tę okoliczność żadnych źródeł. Jeśli ma rację, Agnieszka byłaby rodzoną siostrą Jana (por. przypis do poz. 237) i Łukasza, scholastyka kolegiaty legnickiej i proboszcza w kościele NMP.

0,5 marcam apotecarius soluit in litteram originale[m] habet Johannes Gir-
dan¹⁵

- [49] li
[50] con
[51] iun
[52] ge
[53] tunc
[54] Pe Johannis Viwag IX l[e]c[tionum]
1 marcam dy Bogetanczyne soluit reempta est Nunc vero alia marca per-
petui census empta est in iawergasse ut patet ex littera contractus desuper
data
- [55] trum
[56] mat
[57] thi
[58] am
[59] in
[60] de
- {marzec}
- [61] mar
[62] ciu
[63] us
[64] a Hans Tischer³ IX lectionum et Salue¹⁶
[65] dri
[66] a
[67] per
[68] de
[69] co Nicolai Kemmer et uxoris¹⁷ IX l[ectionum], Salue
3 marcas Censu sunt Wratislaviae fores valuam sancti Mauricij
- [70] ra
[71] tur
[72] gre
[73] go
[74] ri
[75] o
[76] civ Ottonis Kreczemer¹⁸ IX l[ectionum], S[alue]
1 marcam Blumener in Gassindorff¹⁹

¹⁵ Jan Girdan z Legnicy, dziekan kolegiaty św. Grobu w Legnicy (zm. 1494) - biogram zob. DOLA, s. 349; ew. Jan Girdan mieszczanin i wielokrotny burmistrz legnicki w latach 1419-1443 (UBSL, s. 490-493).

³ Kopia: Tyscherß

¹⁶ Być może identyczny z Janem Tischer, który 13 XII 1503 kupił od Jana Hoppe grzywnę rocznego czynszu z domu przy ul. Pańskiej, por. APL DML nr 651a

¹⁷ Mikołaj Kemmer, wspomniany po raz pierwszy w roku 1420 jako właściciel dóbr w Goślinowie (Gassendorf) k. Legnicy, które posiadał jeszcze w roku 1424 (TSCHERSICH, s. 231), 3 II 1430 ofiarował proboszczowi i kapłanowi kościoła św. Piotra i Pawła 10 grzywnien groszy czeskich rocznego czynszu na tych dobrach (UBSL, nr 596), które sprzedał w 1443 braciom Mikołajowi, Janowi i Jorge Blumener. Mikołaj Kemmer potwierdzony jeszcze w roku 1446 jako mieszczanin legnicki (BZ, s. 115) i 1451 jako właściciel domu przy ul. Piekarskiej (BG, s. 209).

¹⁸ Otto Kreschmer, mieszczanin legnicki potwierdzony w roku 1404 (WV, nr 71), 1416, 1421, 1425 i 1426 jako ławnik (UBSL, nr 483 i 525, s. 491) i w 1422 jako rajca (UBSL, s. 491). Zmarł przed 25 V 1432, kiedy to występuje wdowa po nim Barbara (UBSL, nr 608).

- [77] Ger
- [78] trut Martini Herfart teneatur feria sexta ante dominicam Judica IX lect[ionum], Salue
- [79] al
- [80] ba
- [81] be d[omini] Materni de Goraw²⁰ IX I[e]c[tionum]
1 sexagenam uffimscharfinorthe in Lobedaw²¹ //
- [k. 2r]
- [82] ne
- [83] iunc
- [84] ta domini Johannis Kindelman^a m[agistri] scole^b IX I[ectionum], S[alue]²²
1 marcam kempfe in Wilschicz²³ soluit
- [85] ma
- [86] ri
- [87] a Johannis Melczer²⁴ III I[e]c[tionum]
0,5 marcae halbescheffil in Arnstorff soluit
- [88] ge
- [89] ni
- [90] tri
- [91] ce
- [kwiecień]
- [92] A
- [93] priil
- [94] in
- [95] am
- [96] bro
- [97] si domini Johannis Crewczeb[ur]g²⁵ IX I[ectionum], S[alue]
unam sexagenam uffim scharfinorthe et est litera duarum sexagena[rum] desuper

¹⁹ Bracia Mikołaj, Jan i Jorge Blumener kupili dobra w Goślinowie (Gassendorf) k. Legnicy od Mikołaja Kemmer (poz. 69) w roku 1443, por. TSCHERSICH, s. 231.

²⁰ Maternus Romani de Guhrau vel Gora (Góra), występuje 14 IV 1402 (UBSL, nr 393) i 9 XI 1412 (APWr, Rep. 91, nr 405) jako wikariusz legnickiej kolegiaty św. Grobu. W roku 1399 występuje jeszcze Maternus natus Johannis de Gora, duchowny diecezji wrocławskiej i notariusz publiczny (por. F. LUSCHEK, *Notariatsurkunde und Notariat in Schlesien von den Anfängen bis zum Ende des 16. Jahrhunderts*, Weimar 1940, s. 203), lecz ze względu na odmienne patronimiki trudno te dwie osoby ze sobą utożsamiać.

²¹ Lobendau – ob. Lubiatów, pow. Złotyryja.

^a Kopia: Kyndelman

^b Kopia: schole

²² Jan Kindelman, mistrz szkolny, wspomniany 26 XI 1412 jako *Johannes der Kinde, Schulmeister* (UBSL, nr 459), wcześniej uczył się na uniwersytecie w Pradze, gdzie uzyskał bakalarat sztuk wyzwolonych w 1388 i prawa w 1396 roku (SCHÖNBORN, s. 177); czynsz 1 grzywny na dobrach Wiltschitz pochodzi z fundacji braci Łukasza i Urbana Hezelerów (UBSL, tamże)

²³ Wildschütz – ob. Wilczyce, pow. Legnica.

²⁴ Jan (Hannus) Melczer, mieszczanin i rzeźnik legnicki, potwierdzony w roku 1404 (WV, s. 74)

²⁵ Jan Kreuzburg (Crewczburg), kanonik kolegiaty św. Grobu w Legnicy, opiekun kościołka św. Barbary, wspomniany w 1462 roku, por. A. ZUM WINKEL, *Die Stadt Liegnitz im Mittelalter*, MGA VL, 2, s. 32, przyp. 2. Z tego samego roku (9 III) pochodzi jego testament, w którym zapisuje między innymi kościołowi św. Piotra i Pawła w Legnicy „*duas sexagenas annui census [...] super bonis allody uffem Schawffenorti nuncupati [...] in villa lobdaw [Lobendau – ob. Lubiatów k. Legnicy] districtus haynowiensis*”, por. APL AML II 1139, I, s. 37-40.

- [98] i
 [99] fes
 [100] tis
 [101] o
 [102] uat Hans Schonefeld²⁶ IX I[ectionum], Salue
 peragitur 3 wochen post pasche^a
 [103] at
 [104] que
 [105] ty
 [106] bur
 [107] ci d[omini] magistri Martini Tülman de Goltberg hic praedicato-
 ris novem lectionum et Salue regina²⁷
 [108] et
 [109] va
 [110] ler
 [111] sanc
 [112] ti
 [113] que
 [114] Ge
 [115] or
 [116] mar
 [117] ci Nicolai Tunckel, Agnetis²⁸ uxoris IX lectionum
 [118] que
 [119] vi
 [120] ta
 [121] lis Margarete Hans Schonefeldin²⁹ IX I[ectionum] Salue regina
 peragitur post penth[ecosten]
- [maj]
 [122] phil //
 [brak sylaby Sig]
 [k. 2v]
 [123] Crux Petri Runcze³⁰ III I[ectionum]
 [124] flor
 [125] got d[omini] Conradi de Prowin³¹ IX I[ectionum]
 I marcam super Steynmole dy Grotzeschreiber
 [126] io
 [127] han

²⁶ Hans Schonefeld (Schonfelt) ławnik legnicki w roku 1500 (APL AML II 1139, I, s. 70)

^a Kopia: et peragitur 3 wochen post festum pasche

²⁷ (Wpis XVI wieczny) Wspomniany przez nekrolog cysterskiego klasztoru w Kamieńcu Ząbowickim: [17 Apr.] Ob. Magister Martinus Tulman predicator Legnitzensis, qui certos huic monasterio libros delegavit, por. *Schlesische Nekrologien. 2. Nekrologium des Stifts Kamenz* (hrsg. W. WATTENBACH), ZVGS, 4, 1862, s. 322; w źródłach legnickich nie notowany.

²⁸ Mikołaj Tunckel i jego żona Agnieszka, dziedzice w Warmatowicach (Eichholz), wspomniani w 1462 i 1466, por. TSCHERSICH, s. 227; APL DML nr 488: 15 II 1462.

²⁹ por. poz. 102.

³⁰ Piotr Runcze, mieszczanin legnicki, potwierdzony w roku 1404 (WV, s. 71)

³¹ Konrad zwany de Prowin, kapłan ofiarował 27 V 1329 proboszczowi i kapłanom kościoła św. Piotra w Legnicy 1 grzywnę rocznego czynszu na jednym z legnickich młynów, w zamian za coroczną mszę w jego intencji w dniu 5 maja (*in vigilia Sancti Johannis ante portam Latinam*) (UBSL, nr 91)

- [128] sta
 [129] nis Barbara Slotingin et suorum³² trium leccionum
 census in praetorio 2 marcas tempus walpurgis et michaelis
- [130]** e
 [131] pi
 [132] ne
 [133] ser
 [134] et
 [135] zoph
 [136] ma
 [137] ius Margarethe Lemburgyne III l[ectionum]
 [138] in
 [139] hac
[140] se
 [141] ri
 [142] e
 [143] te
 [144] net
 [145] vr Nicolai Fierling^a, Margarethe vxoris eius³³ IX l[ectionum],
 S[alue]
- [146] ban
 [147] in
 [148] pe Quatuorteporale commemoratio Casper Winters³⁴ et wxoris
 eius^b
- [149] de
[150] cris
 [151] can
- [czerwiec]
 [152] Nic
 [153] mar
 [154] cel Katherine Almanyne³⁵ IX l[ectionum]
 [155] li
 [156] bi
 [157] vin
 [158] dat
 [159] iun
 [160] pri Anniversarium olim venerabilis patris domini Sigismundi Atcze
 praepositi legnicensis pro quo Capellani soli habent 4 marcas census per-
 petui in praetorio legnicensi IX l[ectionum], Salve³⁶

³² por. przypis do poz. 8.

^a Kopia: Fyrling

³³ W 1489 roku Jakub Vierling z Legnicy, syn Mikołaja był studentem Uniwersytetu Jagiellońskiego, w 1512 roku spotykamy innego Mikołaja Vierling na uniwersytecie we Frankfurcie (SCHÖNBORN, s. 161)

³⁴ Por. przypis do poz. 40.

^b Kopia: brak

³⁵ Katarzyna Almannynne kupiła 11 I 1430 roku 3 grzywny rocznego czynszu od Barbary von Wederau na domu przy ul. Piekarskiej w Legnicy (UBSL, nr 595; APL AML II 1139, I, s. 44), wspomniana jeszcze w roku 1446 w spisie czynszowym (BZ, s. 122)

³⁶ por. przypis do poz. 43

- [161] mi
 [162] ba
 [163] ce //
[k. 3r]
 [164] ri
 [165] ni
 [166] vi
 [167] te Sophia Hertelyne³⁷ IX l[ectionum]
 [168] que
 [169] mar Dominicus Rombergker³⁸ IX lectionum cum Salue
 habet anniversarium terminus feria tertia ante corpus Christi
- [170] prot
 [171] os Margarethe Fögeleryne³⁹ IX l[ectionum], Salue
 habet Anniversarium semper tempore sabbato post festum corporis Christi
- [172] al
 [173] sanc
 [174] ti
 [175] Jo
 [176] han
 [177] io
 [178] dor
 [179] le
 [180] pe
 [181] pau
- [lipiec]
 [182] Jul
 [183] pro
 [184] ces
 [185] v
 [186] dal
 [187] oc
 [188] wil Anniversarium d[omini] Caspar Hennik^a de Franckensteÿn et perentum
 suorum IX l[ectionum], Salue
 Census perpetui 1 margk in iawergasse minus 3 gr. ut patet ex litera desu-
 per confecta
- [189] ki
 [190] li
 [191] fra
 [192] be

³⁷ 22 VIII 1419 biskup wrocławski Konrad zatwierdził darowiznę 9 grzywien ze strony Zofii Hertel, w celu fundacji ołtarza św. Jana Chrzciciela, Jana Ewangelisty, Jadwigi i Marii Magdaleny w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy (UBSL, nr 512)

³⁸ Dominik Rombergk (Ronberg, Ronnenbergk), mieszczanin i aptekarz legnicki, potwierdzony w latach 1489-1498, por. APL DML, nr 599, 628, 638.

³⁹ Małgorzata Fegeleryne, mieszcanka legnicka, zmarła przed 20 VI 1499, kiedy to biskup wrocławski Jan zatwierdził zawartą w jej testamencie fundację ołtarz NMP, św. Jana Ewangelisty, św. Jana Chrzciciela oraz św. Barbary i Katarzyny w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy (APL AML II 1139, III 29). Jednym z wykonawców testamentu był Wincenty Bantsch (poz. 319)

^a Kopia: Hennigk

- [193] ne
 [194] mar
 [195] gar
 [196] a Anniversarium d[omini] Wilhelmi Weigman [et] barbare wxoris IX lectionum cum Salue
 I marcam off doen be[r]gk in Goltberg
- [197] pos
 [198] tol d[omini] Johannis Grolok^a III lectionum⁴⁰
 [199] ar Margarethe Tischerhausyn^b. 9. Lectionum, Salue
 [200] nol
 [201] phus
 [202] prax
 [203] mag
 [204] ap venerabilis domini magistri Andree Beler⁴¹ olim praepositi et parentum suorum IX lectionum et an[...] Salue regina //
- [k. 3v]
 [205] cris Vrsule Ronbergynne IX [lectionum et] Sal[ue]
 [206] ia
 [207] co
 [208] bi
 [209] que
 [210] sin
 [211] ab
 [212] don
- [sierpień]
 [213] pe Hockinhanss^c IX lectionum, Salue
 [214] stef d[omini] Johannis Mur^d et parentum IX l[ectionum], Salue
 [215] stef
 [216] pro
 [217] do
 [218] six
 [219] do
 [220] cy
 [221] ro Nicolai Vngeroten^e IX l[ectionum]⁴²

^a Kopia: Grolog

⁴⁰ Jan Grolok, kapłan, pierwszy altarzysta ołtarza Trzech Króli i św. Marii Magdaleny w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy, wspomniany w dokumencie z 26 II 1381 (UBSL, nr 315), wcześniej (1375 r.) wspomniany jako student fakultetu prawa na uniwersytecie w Pradze (SCHÖNBORN, s. 163).

^b Kopia: Tyschrekausyn

⁴¹ Magister Andrzej Beler, kanonik katedralny wrocławski, prepozyt kolegiaty św. Grobu i proboszcz u św. Piotra i Pawła w Legnicy, kanonik budziszyński i ołomuniecki, por. G. ZIMMERMANN, *Das Breslauer Domkapitel im Zeitalter der Reformation und Gegenreformation (1500-1600). Verfassungsgeschichtliche Entwicklung und persönliche Zusammensetzung*, Weimar 1938, s. 190-191; Beler zmarł 23 VII 1518 i pochowany został w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy, por. WAHRENDORFF, s. 237: "Anno Dni MDXVIII. D. Mens. Julii XXIII. Obiit Venerabilis Vir Dn. Andreas Beler, Major. Vrat. olomuc. et Legnic. Ecclesiarum Praepositus".

^c Kopia: Hockenans

^d Kopia: Moer

^e Kopia: Ungerothern

[222]	lau	
[223]	ti	
[224]	bur	
[225]	yp	
[226]	en	
[227]	Sump	
[228]	ti	
[229]	o	
[230]	a	Petri Alsin III I[ectionum]
[231]	ga	Petri Newgebawir IX I[ectionum]
[232]	pi	
[233]	ti	
[234]	thy	Nicolai, Hedwigis Grosinge ⁴³ IX I[ectionum] 2 marcas dy Festyne in Primkendorff
[235]	mo	
[236]	bar	
[237]	tho	Agnētis Hesseleryne ^a IX I[ectionum] ⁴⁴
[238]	lo	antiqui Georgy Fogeler, ⁴⁵ Feronice vxoris eius IX I[ectionum], Sal[ue]
[239]	ruf	
[240]	aug	Caspar Wittich ^b , Margaretha vxoris 9 lec[tionum], Sal[ue]
[241]	col	
[242]	auc	Johannes Herden ^c IX I[ectionum], S[alue] 1 marcam quondam off der plackewitzin krome sed pro nunc reempti ut ipsi dicunt [...]
[243]	ti	
[wrzesień]		
[244]	E //	
[k. 4r]		
[245]	gi	Heduigin Greibigyne ^d IX lectionum, Salue

⁴² Mikołaj Ungeroten, mąż Klary (poz. 339), jeden z najzamożniejszych mieszczan legnickich przełomu XIV i XV w., fundator własnej kaplicy w kościele św. Piotra, trzykrotny ławnik legnicki (1385, 1386, 1391, por. UBSL, s. 487-488), zm. 9 VIII 1409, por. PUSCH IV, s. 312.

⁴³ Mikołaj Grosing, mieszczanin legnicki. W roku 1415 (UBSL, nr 485), i 1424 (UBSL, nr 551) potwierdzona jest jego córka Małgorzata. Sam Mikołaj zapewne już nie żył w roku 1415 (jako zmarły wymieniony jest dopiero w roku 1424), a wspomnienie ufundowała córka, ponieważ to właśnie ona kupiła od Konrada Brockendorf, legnickiego mieszczanina i wcześniejszego burmistrza, dziedzicznego pana na Przybkwie (Primkendorf) 2 grzywny rocznego czynszu na tej wiosce (UBSL, nr 485). Zapewne niedługo później ofiarowała je Kościołowi.

^a Kopia: Hesselerynne

⁴⁴ Zapewne identyczna z Agnieszka Hezeler, która 2 X 1414 darowała 7 grzywnien dla ołtarza Bożego Ciała i NMP w kościele Piotra i Pawła (UBSL, nr 473). Byłaby w takim razie drugą żoną mieszczanina legnickiego Jana Hezeler (jego pierwszą żoną była Nyse Heylegetag, córka Mikołaja – por. poz. 253) i córką rycerza Piotra von Schellendorff, pana na Gniewomierzu k. Legnicy. Por. genealogia rodziny Hezeler: PUSCH II, s. 164-179.

⁴⁵ Jerzy (George, Jorge) Vogeler (Fogeler), mieszczanin legnicki, student uniwersytetu w Lipsku w roku 1441 gdzie 2 lata później otrzymuje tytuł bakałarza, w 1446 roku ławnik w Legnicy (SCHÖNBORN, s. 161) świadek na dokumencie z 23 XI 1447 (UBSL, nr 724), wspomniany również w spisach podatkowych z 1446 (BZ, s. 129, 168) i 1451 roku (BG, s. 209), mieszkał wówczas w domu przy ul. Piekarskiej.

^b Kopia: Wytlich

^c Kopia: Herdew

^d Kopia: Greybygyne

		1 marcam Glogouie in pretorium
[246]	di	
[247]	um	Katherine Lasselyne ^a trium lectionum ⁴⁶
[248]	sep	
[249]	ha	
[250]	bet	Quatuortemporale commemoratio Casper Winters et uxoris ⁴⁷ eius ^b
[251]	nat	
[252]	Gor	Agnētis Grolockyne ⁴⁸ III l[ectionum]
[253]	Gon	Nicolai Heiligetag ⁴⁹ III l[ectionum]
[254]	i	
[255]	pro	Conradi Stewbe ⁵⁰ et uxoris IX l[ectionum]
[256]	ia	Cristine Werneryne ⁵¹ IX l[ectionum], S[alue] 2 marcas in pretorio legnicensi
[257]	ci	
[258]	crux	Margarethe Runchynne ^c IX l[ectionum] ⁵²
[259]	nic	
[260]	eu	Martinus Schönecke ^d IX l[ectionum], Salue
[261]	lam	
[262]	per	Kunegundis relictę ^e Helmboldi aduocati legnicensis ⁵³ IX l[ectionum] 2 marcas in bonis eycholcz
[263]	te	
[264]	que	
[265]	mat	
[266]	mau	
[267]	ri	
[268]	ci	Margarete Heyneryne III l[ectionum]
[269]	us	
[270]	et	Agnētis, Nicolai Beüsbęrgis ^a validi Georgi Posser IX

^a Kopia: Lusselyne

⁴⁶ Wspomnienie po Katarzynie Lasselyne (Losselyne) ufundowane zostało przez Jorga Swęgk, który to 12 X 1519 przekazał na ten cel doktorowi Bartłomiejowi Russdorff, proboszczowi u św. Piotra i Pawła i jego kapelanom pół grzywny czynszu z domu przy ul. Zamkowej (APL DML nr 709)

⁴⁷ Por. przypis do poz. 40

^b Kopia: brak

⁴⁸ Osoba o tym nazwisku (bez imienia), wymieniona jest w rejestrze broni miasta Legnicy z roku 1404 (WV, s. 72)

⁴⁹ Mikołaj Heiligetag, mieszczanin legnicki [?], wspomniany w dokumencie księcia Ruperta z 21 VI 1392 (UBSL, nr 351)

⁵⁰ Konrad (Kunczil) Stewbe, mieszczanin legnicki potwierdzony w roku 1404 (WV, s. 71)

⁵¹ BZ, s. 150: Cristina Werneryne had bescheiden II mr czinses vnd domite gestift ir Jargezeit; ir alle Jar in der pfarrekirchin czu Sanct Petir czubegeen; dy sind kommen aws den X mrken czinses irer eldern vnd sind en verkaufft von den XXV mrken czinses, dy etwen Hannus Possik hatte, dy em verkaufft sind vmb bezzalunge willen der VII mrg gr, dy man vnserm herren Herczoge Ludwige vnd von siner wegin eyrne Juden czu Breslaw hat gegeben von befelunge vnsern herren Bisschofs Anno d. M. CCCC.XIX.

^c Kopia: Runcklyne

⁵² Zapewne identyczna z Małgorzatą Runtczyn, która 31 V 1415 kupiła 1 grzywnę rocznego czynszu od Mikołaja Heze von Lobdow (UBSL, nr 481; APL DML nr 253).

^d Kopia: Schöneecke

^e Wyraz niewyraźny, częściowo wyskrobany

⁵³ Kunegunda, wdowa po Helmboldzie dziedzicznym wójcie Legnicy przekazała 23 VI 1333 kościołowi św. Piotra i Pawła w Legnicy 2 grzywny na dobrach Eichholtz (Warmatowice), (UBSL, nr 100, APL AML II 1139, I, s. 1-2)

		[lectionum] Salue ⁵⁴
[271]	sta	Andree Pusag ^b IX [lectionum] [...]
[272]	wen	
[273]	mich	Nicolai Slosser, Vrsule uxoris cum amicis IX lectionum, Salue [...]
[274]	jer	
[październik]		
[275]	Re	Anniuersarium olim venerabilis patris domini Sigismundi Atcze praepositi legnicensis pro quo Cap[e]llani soli habent 4 marcas census perpetui in praetorio legnicensi IX [lectionum]; Sal[ue] ⁵⁵
[276]	mi	
[277]	que	
[278]	fran	
[279]	cis	
[280]	cus	Vrsula Kelbichynne ⁵⁶ IX lectionum, Salue
[281]	mar	Barbara Slotingin et suorum ⁵⁷ IX [lectionum] et Salue census in pretorio 2 marcas
[282]	cus	
[283]	di	
[284]	ier	Kunigundis et Margarete ⁵⁸ Hesseleryne IX [lectionum], Salue 1 marcam Petri von der Heide //
[k. 4v]		
[285]	ar	
[286]	te	
[287]	que	d[omini] Mathie Sculteti ⁵⁹ sacristani IX [lectionum], sal[ue]
[288]	cal	Ruperti Viaw ⁶⁰ cum germanis IX [lectionum]
[289]	hed	
[290]	Gal	
[291]	le	Vrsula Rudelynne ⁶¹ IX [lectionum], Salue
[292]	lu	
[293]	cas	
[294]	vel	d[omini] Nicolai Schramme ⁶² III [lectionum]

^a Or.: sic; Kopia: Reusberg

⁵⁴ Por. nota w APL AML II 1139, I, s. 73: „*Has literas legauit honesta domina Agnetis vidua relicta olim nicolai Rewesberg pro anniuersario sibi annue in ecclesia sancti petri per agendo anno domini 1503*”.

^b Kopia: Pusagk

⁵⁵ por. przypis do poz. 43

⁵⁶ W 1446 (BZ, s. 140, 168) i 1448 roku (UBSL, nr 730) występuje niejaki Mikołaj Kelbichen

⁵⁷ Por. przypis do poz. 8.

⁵⁸ Kunegunda Hezeler, żona Jana (Hanke) Hezeler, mieszczanina legnickiego, wspomniana wielokrotnie od 1369 roku (UBSL, nr 266: 18 XII 1369, 309: 15 I 1379, 334: 5 I 1387 już jako wdowa). Małgorzata Hezeler, żona Piotra Hezeler (brata Jana), mieszczanina legnickiego, wspomniana od 1369 roku (UBSL, nr 266: 18 XII 1369, 309: 15 I 1379, nr 425: 16 II 1407). Możliwa jest jednak również inna interpretacja: Jan Hezeler, mieszczanin legnicki, mąż Agnieszki von Schellendorff (poz. 237) miał między innymi dwie młode zmarłe córki Kunegundę i Małgorzatę. Ich młodsza siostra Jadwiga została później żoną Piotra von der Heide, który mógł ufundować to wspomnienie. Bratem Małgorzaty, Kunegundy i Jadwigi był między innymi Mikołaj (poz. 308). Por. PUSCH II, s. 171-2.

⁵⁹ Maciej Schultz (Sculteti), zakrystianin, wspomniany w II IV 1491 jako altarzysta kościoła św. Piotra i Pawła (APL AML II 1139, II, 32) oraz w roku 1493, por. WAHRENDORFF, s. 271.

⁶⁰ Rupert Viaw, z legnickiej rodziny patrycjuszowskiej.

⁶¹ Urszula Rudelynne (Rudelin), wspomniana w dokumencie z 18 VI 1481 (APL DML nr 580)

⁶² W 1361 roku występuje rajca legnicki Hannus Schramme (UBSL, nr 226).

- 0,5 marcae Laurentius Beringer in allodio wandris⁶³
- [295] vn
- [296] se Magdalene Casper Scholczen^a IX I[ectionum], Salue
- [297] se
- [298] ve magistri Nicolai Storch⁶⁴ III I[ectionum]
1 marcam in Sweydenicz super domino Erbyn
- [299] cris
- [300] pi d[omini] Ffrancisci Woytczdorff⁶⁵ IX I[ectionum], Salue
2 flor. in Goraw
- [301] ni
- [302] si Nicolai Viaw⁶⁶ IX I[ectionum]
- [303] mo magistri Laurencij Storch III I[ectionum]^b
1 marcam in Sweidnitz Erbini
- [304] nis
- [305] quin Domini Leonhardi Eberlynn⁶⁷ canonici^c IX lectionum cum
salue
- [listopad]
- [306] Om
- [307] ne D[omini] Andree Koschswicz^d ix lectionum, Salue⁶⁸
- [308] no Nicolai Hesseler⁶⁹ ix I[e]c[tionum], Salue
Census in pretorio 1 marcam Signaturam decretam in registro civitatis in
pretorio
- [309] uem

⁶³ Grosswandriss – ob. Wądroże Wielkie pow. Jawor

^a Kopia: Scholczyn

⁶⁴ Mikołaj Storch, proboszcz kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy, zm. 23 X 1399, poch. w kościele. Por. epitafium WAHRENDORFF, s. 276: „Anno Domini MCCCXCIX. Die XXIII. Mens. Octobr. Obiit honorabilis Dnus Magist. Nicolaus Storch Baccalaur. Sanctae Theologiae, Plebanus hujus Ecclesiae”. Być może jest on identyczny z pochodzącym ze Świdnicy magistrem Mikołajem Störem, związanym na stałe z uniwersytetem w Pradze (immatrikulacja ok. 1380, bakalaureat 1383, magisterium 1393). W latach 1397-1398 pełnił on nawet urząd rektora tej uczelni. Por. H. SCHUBERT, *Bilder aus der Geschichte der Stadt Schweidnitz*, Schweidnitz [1912], s. 319.

⁶⁵ Franciszek Hase de Woytczdorf (Waiczdorf, Woyczdorf) z Legnicy, scholastyk katedralny wrocławski, kanonik św. Krzyża we Wrocławiu, brzeski i legnicki, zm. 1466, por. DOLA, s. 416. Jego testament z 6 X 1463 roku zawiera między innymi zapis dla kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy: „Franciscus scolasticus dedit et legavit pro dominis plebano et capellanis ecclesie sanctorum petri et pauli apostolorum in Legnitz census duorum florenorum de his quos habuit in Goraw [Guhrau – ob. Góra] pro anniuersario sibi tenendo”, por. APL AML II 1139, I, 64-66.

⁶⁶ Mikołaj Viaw, mieszczanin legnicki, mąż Agnieszki (poz. 48), potwierdzony w roku 1404 (WV, s. 72), wielokrotny burmistrz (1402, 1405, 1408), rajca (1400, 1411) sędzia (1400) i ławnik (1399, 1407, 1410, 1413) w Legnicy (UBSL, s. 489-490). W spisie czynszowym z roku 1414 wymienione są jego dzieci na ul. św. Piotra, Mikołaj zatem wówczas już nie żył (APL AML II 668, s. 49).

^b Kopia: brak

⁶⁷ Leonard Eberlein (Eberlen) z Legnicy, syn mieszczanina Szymona (ławnik w 1467 r.), studiował w latach 1464 – 1468 w Lipsku i Erfurcie (Schönbom, s. 159), początkowo (1474 r.) altarysta u św. Piotra, por. A. ZUM WINKEL, *Die Stadt Liegnitz im Mittelalters*, MGAVL, 2, s. 44; następnie kanonik kolegiaty św. Grobu w Legnicy (wsp. 1494), por. Ibidem, s. 32; zmarł, zgodnie z wpisem w jednym z jego inkunabułów, w roku 1505 i pochowany został w dniu Wszystkich Świętych (1 XI), czyli w dzień po śmierci (KOCOWSKI I, nr 2846).

^c Kopia: Canonici Legnitensis

^d Kopia: Kosswitz

⁶⁸ Andrzej Koschswicz (Kosschewicz), mieszczanin legnicki w 1451 roku, właściciel domu przy ul. Złotoryjskiej (BG, s. 208).

⁶⁹ Mikołaj Hezeler, zm. 1435, członek rady miejskiej Legnicy w latach 1426 (UBSL, s. 491), ławnik 1435 (UBSL, s. 492), syn Agnieszki (poz. 237) i być może brat Kunegundy i Malgorzaty (poz. 284). Por. Pusch II, s. 172. Por. Księga czynszów, poz. 20.

- [310] bre
 [311] le
 [312] o Vincencij Sachsse⁷⁰, Katherine vxoris et tota generalia IX
 l[ectionum] et Salue regina
 [313] qua
 [314] te
 [315] o d[omini] Pauli Eglaw IX l[ectionum]
 [316] mar
 [317] tin
 [318] bric
 [319] ci d[omini] Vincencij Pantsch⁷¹ IX l[ectionum], Salue
 [320] i
 [321] que
 [322] post
 [323] hec
 [324] e Anne Stewbyenne IX l[ectionum]
 dominus praepositus et capellani submisserunt se
 [325] ly //
 [k. 5r]
 [326] za d[omini] Nicolai Grasse⁷² altarista IX l[ectionum], Salue
 [327] ce Elizabetis Hertelyenne III l[ectionum]
 [328] cle
 [329] cris
 [330] ka
 [331] the Margareta Brührert^a Hoffmanynne IX lectionum, Salue
 [332] ri
 [333] na
 [334] sat
 [335] an
- [grudzień]
 [336] de Quatuortemporale commemoratio Casper Winters⁷³ et uxoris
 eius^b
 [337] cem
 [338] ber

⁷⁰ Wincenty Sachse, złotnik legnicki poświadczony w źródłach z lat 1468-1502, por. E. HINTZE, *Schlesische Goldschmiede*, Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, Neue Folge, 4, 1912, s. 136

⁷¹ Znany 2 osoby o tym nazwisku:

1. Wincenty Bantsch, mieszczanin i kramarz legnicki potwierdzony w roku 1404 (WV, s. 73)

2. Wincenty Bantsch z Legnicy, duchowny związany z kościołem św. Piotra i Pawła jako altarzysta św. Anny do 1499 (APL AML II 1103, p. 25a) i kolegiatą św. Grobu jako wikariusz w 1472 (APL AML II 144, s. 151-153) i mansjonarz kaplicy NMP do 1486 roku (APL AML II 1103, p. 25a). W roku 1499 występuje już jako kanonik nyski (APL AML II 1139, III, s. 29).

⁷² Nie udało się niestety dokładnie umiejscowić w czasie Mikołaja Grasse, wiemy jednak iż był on właścicielem księgozbioru, z którego kilkanaście pozycji trafiło do podlegnickiego konwentu Kartuzów, por. GEMOLL, 10-11, nr 9; Kocowski I-III, nry 751, 1220, 1906, 2199, 2471, 2716, 2734, 2739, 2742, 2752, 2771, 2799, 2812, 2818, 2840, 3074. W zdecydowanej większości not w powyższych księgach Mikołaj Grasse występuje jako altarzysta kościoła św. Piotra w Legnicy. Wszystkie inkunabuły pochodzą z lat 70. i 80. XV w., najmłodszy z nich (*Summa theologica* Tomasza z Akwinu, j. w. nr 2752) wydany został w roku 1485.

^a Kopia: Bernhart

⁷³ Por. przypis do poz. 40.

^b Kopia: brak

- [339] bar Clare Vngerotheryne⁷⁴ IX l[ectionum]
 [brak sylaby ba]
- [340] ni
- [341] co Johannis Morgenroth IX l[e]c[tionum] et Salue
- [342] con
- [343] cep magistri Johannis Medici⁷⁵ III l[ectionum]
 1 marcam Schultis in Tyncz⁷⁶
- [344] et
- [345] al. Domini Valentini Margquart mansionarij trium l[ectionum]
- [346] ma Llaurencij Follegerbe^a et uxoris IX l[ectionum]
 0,5 marcae in Cawdewitz⁷⁷ Schultis
- [347] lu
- [348] ci Hans Rymberg⁷⁸ IX lec[tionu]m, Salue
- [349] a Anniversarium olim venerabilis patris domini Sigismundi Atcze
 praepositi legnicensis pro quo Cap[e]llani soli habent 4 marcas census
 perpetui in pretorio legnicensi vigiliis. IX l[ectionum] cum Salue⁷⁹
- [350] sanc
- [351] tus
- [352] ab
- [353] in
- [354] de Margarete grolinkyne^{b 80}
 1 marcam dy Festyne in Prinkendorff⁸¹
- [355] tho
- [356] mas
- [357] mo
- [358] do
- [359] nat
- [360] steff Nicolai Kornmüter^{c 82}
 2 marcas praesens de Lobin nunc autem
- [361] io Petri Girdan^d et uxoris⁸³ IX l[ectionum], S[alue]

⁷⁴ Klara Ungeroten, żona ławnika Mikołaja (poz. 221), żyła jeszcze 30 IV 1420 (UBSL, nr 517)

⁷⁵ Znamy 2 osoby o tym nazwisku:

1. Jan Medici *presbiter de Legnicz*, wspomniany w dokumencie z 12 VI 1399 (UBSL, nr 379), zapewne identyczny z późniejszym proboszczem z Chojnowa, wspomnianym w dokumencie z 5 V 1414 (APL, Dokumenty miasta Legnicy, nr 243; UBSL, nr 470), najbardziej prawdopodobny;

2. Magister Jan Medici (Patzker) z Nysy, kanonik i prepozyt kapituły katedralnej we Wrocławiu, zmarł przy-puszczalnie w 1495, najpóźniej jednak w 1498 roku. por. DOLA, s. 371).

⁷⁶ Gross Tinz – ob. Tyniec Legnicki k. Rui, pow. Legnica lub Klein Tinz – ob. Tyńczyk Legnicki, k. Warmatowic, pow. Legnica.

^a Kopia: Follegerboe

⁷⁷ Kaudewitz – ob. Ogonowice, pow. Legnica.

⁷⁸ Hans Rymberg, mieszczanin legnicki, wspomniany po raz pierwszy w roku 1468 (APL AML II 114, s. 107-108), związany z kościołem św. Piotra i Pawła, któremu 2 IX 1500 zapisał grzywnę rocznego czynszu na Dornbusch (APL DML nr 642), spotykamy go jeszcze 3 lata później (APL DML nr 652a: 18 I 1503), rok wcześniej zaś jego żonę Małgorzatę (APL DML nr 649: 1 VI 1502). Inny Jan Rimberg z Legnicy był w latach 1519-1521 studentem uniwersytetu we Frankfurcie (SCHÖNBORN, s. 178)

⁷⁹ por. przypis do poz. 43.

^b Kopia: Grosinkyne

⁸⁰ W 1405 roku występuje niejaka Grolokynne (WV, s. 72)

⁸¹ Prinkendorf – ob. Przybków, w granicach miasta Legnicy.

^c Kopia: Kornmütter

⁸² Mikołaj Korn Muter, zapewne mieszczanin legnicki, zmarł przed rokiem 1420 (BZ, s. 145).

I mgr Gabil in Slottenig⁸⁴

[362] pu

[363] to Nicolai Crodin^a III I[ectionum]⁸⁵

I fert. Casper Toschen in Nicklasdorff⁸⁶

[364] me

[365] sil //

^d Kopia: Gerdan

⁸³ Piotr Girdan, mieszczanin legnicki zm. 24 XII 1422 i jego żona Agnieszka, zm. 14 VIII 1466, fundatorzy jednego z ołtarzy bocznych w kościele św. Piotra i Pawła, oboje pochowani w kościele. Por. epitafium WAHRENDORFF, s. 277: „Anno Dni MCCCCXXII. In Vigilia Nativitatis Christi obiit honestus Vir Petrus Girdan, Civis Lignicens. It. Anno Dn. MCCCCLXVI. In Vigilia Assumptionis Mariae Agnes, Uxor Ejus, Fundatoris hujus Altaris, Animae Eorum feliciter in Pace quiescant”.

⁸⁴ Schlottnig – ob. Złotniki, pow. Legnica.

^a Kopia: Crodyn

⁸⁵ Mikołaj Crodin (Crodyn), zapewne mieszczanin legnicki, wspomniany w 23 VI 1333 (UBSL, nr 100; APL AML II 1139, I, s. 2) i 1381 roku jako rajca miejski, a jako zmarły 24 I 1386 (APL DML nr 151), zmarł zatem być może ok. 29 XII 1385.

⁸⁶ 11 III 1462 księżna legnicka Jadwiga na prośbę prepozyta legnickiego Zygmunta Atcze potwierdziła kościołowi św. Piotra i Pawła w Legnicy I wiardunek czynszu na ziemi Kacpra Taschener w Mikołajowicach, pow. Legnica (Nikolstadt), por. APL DML nr 486, APL AML II 1139, I, s. 45.

INDEKS NAZW OSOBOWYCH I GEOGRAFICZNYCH

Indeks obejmuje wszystkie nazwy osobowe, geograficzne i własne występujące wyłącznie w publikowanym źródle w formie w nim podanej. Liczba obok nazwy oznacza numer pozycji w tekście źródła.

- Almanyne Katherine 154
Alsin Petrus 230
apotecarius 48
Arnstorff 87
Atcze Sigismundus, prepozyt 43, 160, 275, 349
Bantsch Johannes 15
Bawde Johannes, prepozyt 37
Belér Andreas mgr, prepozyt 204
Beringer Laurentius 294
Beüsberg Agnes 270
Beüsberg Nicolaus 270
Blumener 76
Bogetancyne 54
Cawdewitz (Ogonowice) 346
Crewczeburg Johannes 97
Crodin Nicolaus 363
Eberlynn Leonhard, kanonik legnicki 305
Eglaw Paul 315
Eychołcz (Warmatowice) 262
Festyne in Prinkendorff 233, 353
Fierling Margarethe 145
Fierling Nicolaus 145
Fogeler Georgius 238
Fogeler Feronica 238
Fögelerynne Margarethe 171
Follegerbe Laurentius z żoną 346
Franckenstein (Ząbkowice Śląskie)
- Hemmk Caspar 187
Gabil in Slottenig 360
Gassindorf (Goślinów)
- Blumener 76
Geyseler Johannes 15
Geytan Henczelin 25
Girdan Johannes 48
Girdan Petrus z żoną 361
Głogouia (Głogów) 245
Goltberg (Złotoryja) 196
- Tülman Martin, mgr 107
Goraw (Góra) 299
Grasse Nicolaus, altarzysta 326
Greibigyne Hedwigin 245
Grolinkyne Margarete 354
Grolockyne Agnes 252
Grolok Johannes 198
Grosinge Hedwigis 234
Grosinge Nicolaus 234
Grotzeschreiber 125
Heide, Peter von der 284
Heiligetag Nicolaus 253
Helmboldus, aduocatus legniczensis 262
Hennik Caspar de Franckenstein 188
Herden Johannes 242
Herfart Martinus 78
Hertelyne Sophia 167
Hertelynne Elizabetis 326
Hesseler Nicolaus 308
Hesseleryne Agnes 237
Hesselerynne Kunegundis 284
Hesselerynne Margarete 284
Heyneryne Margarete 268
Hockinhans 213
Hoffmanynne Margareta Brührert 331
Kelbichynne Vrsula 280
Kemmer Nicolaus z żoną 69
Kindelman Johannes 84
Kornmüter Nicolaus 360
Koschswicz Andreas 307
Kreczemer Otton 76
Kunegundis, wdowa po Helmboldzie dzie-
dzicznym wójcie Legnicy 262
Lasselerynne Katherine 247
Lemburgyne Margarethe 137
Lobedaw (Lubiatów)
- Scharfinorthe 81, 97
Lobin (Lubin) 360
Margquart Valentinus, mansionarz 345
Maternus de Goraw 81
Medici Johannes mgr 343
Melczer Johannes 87
Morgenroth Johannes 341
Mur Johannes 214

Newgebawir Petrus 231
Nicklasdorff
- Casper Toschen 363
Pantsch Vincencius 319
Posser Georg 270
Primkendorff (Przybków)
- Festyne 234, 354
Prowin, Conrad de 125
Pusag Andreas 271
Rensberg 37
Rombergker Dominicus 169
Ronbergynne Vrsule 205
Rudelynne Vrsula 291
Runchynne Margarethe 258
Runcze Peter 123
Rymberg Hans 348
Sachsse Katherine 312
Sachsse Vincentius 312
Scholcz Casper 296
Scholcz Magdalene 296
Schonefeld Hans 102
Schonefeldin Margarete Hans 121
Schonefelt Petrus z żoną 5
Schönecke Martinus 260
Schramme Nicolaus 294
Schweidnitz
- Erbyn 298, 303
Sculteti (Schulz) Mathias, sacristanus 287
Slosser Nicolaus 273
Slosser Vrsule 273
Slotingin Barbara 8, 129, 281
Slottenig (Złotniki)

- Gabil 361
Stewbe Conrad z żoną 255
Stewbynne Anne 324
Steynmole 125
Storch Laurencius mgr 303
Storch Nicolaus mgr 298
Tischerhausyn Margarethe 199
Tischerß Hans 64
Toschen Casper in Nicklasdorff 363
Tülman Martin, mgr 107
Tunckel Agnes 117
Tunckel Nicolaus 117
Tyncz 343
Ungeroten Nicolaus 221
Ungerothernyne Clare 339
Viaw Nicolaus 302
Viaw Rupert 288
Viawynne Agnes 48
Viweg Johannes 54
Wandris (Wądroże Wielkie)
- Beringer Laurentius 294
Weigman Barbara 195
Weigman Wilhelm 196
Werneryne Cristine 256
Wilschicz (Wilczyce) 84
Winters Casper 40, 148, 250, 336
Winters Agnes 40, (148, 250, 336)
Wittich Caspar 240
Wittich Margaretha 240
Woytcdorff Franciscus 300
Wratislavia 69

Katalog Biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy z 2 połowy XVI wieku

WSTĘP

Trzecie z prezentowanych w niniejszym zbiorze źródeł, podobnie jak i poprzednie, pochodzi ze zbiorów Archiwum Państwowego w Legnicy i z zespołu „*Akta miasta Legnicy*”. Obecnie znajduje się ono w poszycie nr 1118, w którym znajdują się także inne materiały dotyczące kościoła św. Piotra i Pawła. Jest to 15 podłużnych, papierowych kart o wymiarach ok. 110 x 330 mm. Karty te zostały obecnie spaginowane 247 – 261, przy czym numery odnoszą się do kolejnych kart a nie stron. Zapisane są wszystkie strony z wyjątkiem 247b, 248a i b oraz 261b. Na karcie 247a wyraźną, humanistyczną italiąką napisano: *CATALOGUS Librorum qui adhuc reliqui sunt in Bibliotheca Lignicensi ad DD. Petri et Pauli*. Na tej samej stronie znajdują się również zapiski czerwonym ołówkiem, sporządzone zapewne w XIX lub w początkach XX wieku. Na samej górze karty tytułowej widoczna jest zatem cyfra 1557, poniżej zaś następujący napis: *Von Krentzheim angefertigt. Cfr. Akten Nr. 253. Bl. 57*. Dalej na zapisanych kartach sporządzone są italiąką wykazy znajdujących się w bibliotece książek, podzielonych według następujących działów: *Libri Theologici, Historici, Legum* oraz *Medici et physici*. W obrębie każdej dyscypliny książki podzielone są na formaty, a w obrębie każdego z formatów numeracja rozpoczyna się od jeden.

Prezentowany katalog, a właściwie inwentarz, sporządzony został zapewne w celach kontrolnych. Nie można wykluczyć, że jest to kopia oryginalnego inwentarza. Wskazuje na to zarówno niewielki stopień jego zużycia, jak i szczególne pomyłki przy jego spisywaniu, które najlepiej można wytłumaczyć właśnie w ten sposób – dla przykładu część materiału powtarza się (pozycje 204 – 207), zdarzają się błędy literowe.

O ile nie ma potrzeby przypominania w tym miejscu całej bogatej historii Biblioteki św. Piotra i Pawła¹, o tyle komentarza wymaga ten okres jej dziejów, z którego pochodzi nasze źródło. Hermann A. Kraffert, pierwszy historyk, który zainteresował się naszym źródłem, określił datę jego powstania na rok 1557 - on też najpewniej umieścił tę datę na karcie tytułowej². Pozostałe notki pochodzą przypuszczalnie od pastora Ferdynanda Bahlowa, który w swojej monografii ustalił przede wszystkim, że katalog nie mógł powstać przed rokiem 1576, jako, że z tego właśnie roku pochodzi pierwsze wydanie wspomnianej w nim *Chronologii* Leonarda Krentzheima - ewangelickiego proboszcza kościoła św. Piotra i Pawła (poz. 197). Według Bahlowa właśnie pastor Krentzheim mógł być autorem naszego źródła.

Przyjęcie daty 1576 jako punktu wyjścia przy datowaniu inwentarza jest znamienne: właśnie na lata 1575/76 datowane jest ponowne złączenie podzielonych przez kilkanaście lat (na rozkaz księcia Henryka IX) zbiorów³. Nie znamy niestety dokładnej daty tego wydarzenia, wiemy jednak, że nie wróciły wówczas wszystkie książki przejęte przez księcia. Tłumaczyłoby to dość dobrze dlaczego katalog wykazuje w wielu miejscach niespójność z zachowanymi zbiorami Biblioteki św. Piotra i Pawła - dlaczego np. nie ma w nim licznych druków pokartuskich, które powinny przecież znajdować się w bibliotece w II

¹ Dzieje Biblioteki św. Piotr i Pawła w Legnicy zostały już w miarę dokładnie opisane, wobec czego pozwalam sobie odesłać Czytelnika do następujących pozycji: F. BAHLOW, *Die Kirchenbibliothek von St. Peter und Paul in Liegnitz*, MGAVL, 2, 1908, s. 140-175; H. SZWEJKOWSKA, *Z dziejów biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy jako książnicy miejskiej i szkolnej*, Sobótka, R. 18, 1963, s. 141-149.

² H. A. KRAFFERT, *Ergänzungen und Bemerkungen zur Chronik von Liegnitz*, ZVGS, 11, s. 501

³ H. SZWEJKOWSKA, op. cit., s. 143.

połowie wieku XVI skoro znajdują się w jej zbiorach dzisiaj. Przypuszczać należy, że następcy Henryka IX zwrócili bibliotece te druki w późniejszym terminie.

Aktualnie księgi pochodzące z legnickiej Biblioteki św. Piotra i Pawła przechowywane są w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu⁴, w dwóch działach: rękopisów (165 woluminów⁵) i starodruków (266 woluminów inkunabułów⁶ i 2779 woluminy pozostałych starodruków⁷) i z tym zbiorem skonfrontowany został niniejszy katalog. Wynik tej konfrontacji nie jest jednak w pełni zadowalający. Udało się fizycznie zidentyfikować nieco więcej niż połowę wszystkich pozycji. Największe trudności sprawiły rękopisy co jest o tyle dziwne, że cały zbiór manuskryptów średniowiecznych (58 tomów) został w 1900 roku bardzo dokładnie opisany przez Wilhelma Gemolla. Okazało się jednak, że stan z roku 1900 nie odpowiada zupełnie stanowi z 2 połowy XVI wieku. Konfrontacja wykazała zaledwie kilka pozycji wspólnych.

Poważną trudnością przy opracowywaniu katalogu, okazał się stan zachowania zbiorów. Jest rzeczą pewną, że część zasobów przedwojennej legnickiej Stadtbibliothek przepadła w czasie trwania lub wkrótce po zakończeniu II wojny światowej. Łupem "kolekcjonerów" padła także część woluminów odkrytych już po wojnie w skrytce na wieży kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy. Wreszcie nawet te księgi, które trafiły do Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu nie zawsze, ze względu na swój stan, mogą być udostępniane badaczom. Wiele pozycji zostało skatalogowanych niedokładnie lub wcale, co sprawiło, że trzeba było *de facto* każdy wolumin zamówić z magazynu, obejrzeć i opisać osobiście. Na kilka tytułów natrafiłem zupełnie przypadkiem, bywało, że dzięki pomyłce w przepisywaniu sygnatur.

Podczas krytyki źródła wielce przydatny okazał się inwentarz Biblioteki św. Piotra i Pawła z roku 1761, w wielu miejscach dokładniejszy od tutaj prezentowanego. Jest on jednocześnie dużo obszerniejszy - zawiera opis 781 woluminów - i liczba ta obrazuje poniekąd skalę stopniowego rozwoju biblioteki⁸.

Układ aparatu krytycznego jest następujący: w przypadku gdy udało się zidentyfikować oryginalny egzemplarz z Biblioteki św. Piotra i Pawła na samym początku przypisu umieszczona została sygnatura konkretnej pozycji. W przeciwnym wypadku tam gdzie było to możliwe zrekonstruowany został właściwy tytuł dzieła, data i miejsce wydania oraz inne dane ustalone na podstawie dostępnych bibliografii. O ile natrafiono na inny egzemplarz tego wydania (o dowolnej proveniencji) w zbiorach BUWr, podano w nawiasie także i jego sygnaturę. Jeśli w końcu zawiodły wszelkie próby identyfikacji dzieła w przypisie umieszczona została odpowiednia notka z katalogu z 1761 - oczywiście tylko wtedy gdy informacje tam zawarte w czymkolwiek poszerzają naszą wiedzę. Dla odróżnienia przypisy te zaczynają się od daty 1761. Wszelkie wątpliwości związane z identyfikacją zasygnalizowane zostały znakiem zapytania [?].

⁴ Niestety kwerenda w Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego wykazała całkowity brak jakiegokolwiek dokumentacji związanej z przejęciem zbiorów legnickich. Datę przejęcia można jednak ustalić na podstawie numerów akcesji pozycji przejętych przez dział rękopisów BUWr. Był to niewątpliwie rok 1948. W roku 1960 przejęto również druki odnalezione w pomieszczeniu w jednej z wież kościoła św. Piotra i Pawła. Mimo, iż była to dość spora akcja, Archiwum UWr również nie posiada odpowiedniej dokumentacji (przeglądałem teczkę z zespołu "Biblioteka Uniwersytecka" nr 84-86, 105-106).

⁵ Rękopisy średniowieczne opisane zostały na początku naszego wieku przez WILHELMA GEMOLLA, *Die Handschriften der Petro-Paulinischen Kirchenbibliothek zu Liegnitz*, Liegnitz 1900. Reszta rękopisów opisana jest w księgach akcesji za lata 1948-1949 znajdujących się w dziale rękopisów BUWr.

⁶ Stan powojenny opisany przez BRONISŁAWA KOCOWSKIEGO, *Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, t. I-III, Wrocław 1959-1977

⁷ Druki XVI, XVII i XVIII-wieczne znajdują się obecnie pod sygnaturami 415.001 do 417.000 dla wydań w formacie *in folio* (2°) i *in quarto* (4°) oraz 418.001 do 418.779 dla wydań w formacie *in octavo* (8°).

⁸ APL, Kościół św. Piotra i Pawła w Legnicy, nr 184, s. 125-150.

Oprócz prezentowanego katalogu Biblioteki św. Piotra i Pawła z XVI wieku oraz wspomnianego już późniejszego katalogu z 1761 roku, znamy jeszcze 2 inne, ciekawe inwentarze książek z legnickich bibliotek: kościoła Najświętszej Marii Panny z 1758⁹ i zbioru z kaplicy zamkowej z 1677¹⁰. Czeka ją one cierpliwie na swych wydawców.

⁹ APL, AML III 2586 (brak numeracji stron).

¹⁰ APWr, Księstwo Legnickie, nr 441, s. 89-120.

Or.: Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Legnicy, Akta miasta Legnicy, II: okres przedpruski, nr 1118, p. 249r - 261r.

[p. 247r]

1557^a

**CATALOGUS Librorum
qui adhuc reliqui sunt
in Bibliotheca Lignicensi ad DD. Petri et Pauli**

Von Krentzheim angefertigt.

Cfr. Akten Nr. 253. Bl. 57^b

[p. 247v do 248v]

[niezapisane]

[p. 249r]

Bibliotheca Lignicensi ad DD. Petri et Pauli

LIBRI THEOLOGICI

In primo pulpito Numerus A. 1

Volumina magna

- [1] 1. Biblia Hebraica
- [2] 2. Biblia Hebraicolatina¹¹
- [3] 3. Biblia Latina Hieronymi¹²
- [4] 4. Biblia Latina S. Pagnini et Vatabli¹³
- [5] 5. Biblia Germanica Lutheri¹⁴

^a zapiska czerwonym ołówkiem z przełomu XIX i XX w.

^b j.w.

¹¹ Katalog 1761: Biblia Hebraicolatina, Basel, Vetalius et Pagninus, 1564.

¹² BUAM, Inc. 237

Biblia latina cum additione Menardi monachi [ex versione Hieronymi], Nürnberg, Antonius Coburger, 30 VII 1477, 2°

¹³ BUWr, XV F 131 (Kocowski I, nr 516, 504, 511)

1. *Biblia latina cum additione Menardi monachi*, Nürnberg, Antonius Koberger, 6 VIII 1479, 2°

2. *Biblia latina cum additione Menardi monachi*, [Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner], 1476, 2° (fragment: Interpretationes hebraicorum nominum)

3. *Biblia latina cum additione Menardi monachi*, Nürnberg, Antonius Koberger, 14 IV 1478, 2° (tylko fragment: 10 pierwszych kart tekstu)

Z Biblioteki św. Piotra i Pawła pochodzi również wydanie norymberskie wydanie tego tytułu: Antonius Koberger, 14 IV 1480, 2° (BUWr, XV F 58; Kocowski I, nr 519)

¹⁴ BUWr, 415.001

[DOCT. MART. LUTHER], *Das Allte Testament deutsch.*, Wittemberg, Melchior Lotter, 1523-1524, 2°

- [6] 6. Concordantiae Bibliorum¹⁵
- [7] 7. Elucidarius S. Scripturae¹⁶
- [8] 8. Elucidatio S. Scripturae

TOMI D. Martini Lutheri Witteberg.

A. 2.

[9]	9. Primus	}	Latini
[10]	10. Secundus		
[11]	11. Tertius		
[12]	12. Quartus		
[13]	13. Quintus		
[14]	14. Septimus ¹⁷	}	Germanici
[15]	15. Primus		
[16]	Secundus		
[17]	Tertius		
[18]	Quartus		
[19]	Quintus		
[20]	Sextus		
[21]	Septimus		
[22]	Octauus		
[23]	Nonus		
[24]	Duodecimus ¹⁸		

Tomi operum D. Philippi Melanchthonis Theologici.

- [25] Primus
- [26] Secundus
- [27] Tertius
- [28] Quartus¹⁹

¹⁵ BUWr, XV F 204 (Kocowski I, nr 884)

CONRADUS DE HALBERSTADT, *Concordantiae Bibliorum*, Nürnberg, Antonius Koberger, 27 VI 1485, 2°

¹⁶ BUWr, XV F 30 (Kocowski I, nr 1555)

HENRICUS JERUNG, *Elucidarius scripturarum*, Nürnberg, Fridericus Creussner, 6 VI 1476, 2°

¹⁷ BUWr, 415.060

MARTIN LUTHER, *Tomus primus [secundus, tertius, etc.] omnium operum reverendi domini Martini Lutheri, Doctoris Theologiae ...*, Witebergae, per Johannem Lufft, 1550, 2° (Tom 2 - Witebergae, Haer. Petri Seitz, 1551, 2°; tom 3 - tamże, Johannes Crato, 1553, 2°; tom 4 - tamże, Johannes Lufft, 1552, 2°; tom 5 - tamże, Johannes Lufft, 1554, 2°; wydawcą niezachowanego tomu 7 był, zgodnie z katalogiem z roku 1761, Thomas Klug z Wittembergi w roku 1558).

¹⁸ BUWr, 415.061

MARTIN LUTHER, *Der erste [zweite, dritte, etc.] Teil der Bücher über etliche Epistel der Aposteln D. Mart. Luth.*, Witeberg, gedruckt durch Hans Lufft, 1551, 2°.

Obecnie zachowały się jedynie tomy I - 1551, IV - 1551, V - 1552, VI - 1553, X - 1564, XII - 1572, wszystkie wydane przez Jana (Hansa) Luffta z Wittembergi. Katalog z 1761 roku wykazuje komplet 12 tomów.

- [29] Urbani Regii opera latine²⁰
 [30] Theodoriti opera Latina Versio²¹
 [31] Flores D. Augustini, et Matheus Ewangelista Hebraice

[p.249v] **Auf der Querbanck unten**

In quarto

- [32] 1. Lutheri de Captiuitate Babylonica aduersus Latom: contra bullam Leonis X . .
 Teßeradecas Consolatoria et Prosper aduersas inimicos gratiae et alia opuscula in
 uno codice.²²
- [33] 2. Iudicium D Lutheri de Votis et alij libelli de causa Boemica.
 De Vnitate Ecclesiae.²³
- [34] 3. De moderandis disputationibus Nazianensis Didymi Fauentini pro Luthero.
 Carlstad de iustificatione²⁴ et de carne et Spiritu et alij quidam libelli
- [35] 4. D Johannis Bugenhagij in psalterium enarratio²⁵
- [36] 5. Deutsche Auslegung D. Martinj Lutherj uber den 67 psalm²⁶
- [37] 6. Bede Epistel S. Petri ausgelegt D. Martini Lutheri
 Item uber das 1 Cor. 7 cap.
 Ein Sermon am grinendorstag²⁷

¹⁹ BUWr, 415.068

PHILIP MELANCHTON, *Omnium operum reverendi viri P. M. pars prima*, Vvittebergae, excudebat Iohannes Crato, 1562, 2°, pars tertia 1563, quarta 1564 (tomu drugiego brak)

²⁰ BUWr, 415.085

[URBANUS RHEGIUS], *Opera Urbani Regii latine edita. Cum eius Vita, ac Praefacione Ernesti Regii. F.*, Nürnberg, Joannes Montanus (vom Berg) et Ulricus Neuber, 1562, 2°

²¹ [THEODORETUS CYRENSIS], *Beati Theodoretii episcopi Cyrensis Theologi vetustissimi operum, quae ad hunc diem latine versa sparsim extiterunt, tomus primus [et secundus]*, Coloniae Agrippinae, Joannes Birckmann, 1567, 2° (VD 16, T 743)

²² MARTIN LUTHER, *De captiuitate Babylonica Ecclesiae praeludium*, co najmniej 6 wydań in quarto z różnych oficyn z roku 1520 (VD 16, L 4185 - 4191)

[MARTIN LUTHER], *Rationis Latomianae pro Incendiariis Louaniensis scholae sophistis reddita, Lutheriana confutatio*, Wittemberg, Melchior Lotter, 1521 lub Basel, Adam Petri, 1522 (VD 16, L 5765 - 5767)

[MARTIN LUTHER], *Assertio omnium articulorum Lutheri, per Bullam Leonis X novissimam damnatorum*, co najmniej 4 wydania z roku 1521 in quarto z różnych oficyn (VD 16, L 3875-3879)

MARTIN LUTHER, *Tessaradecas consolatoria pro laborantibus et onerantis*, co najmniej 5 wydań in quarto z różnych oficyn z lat 1520 - 1521 (VD 16, L 6733 - 6737)

²³ MARTIN LUTHER, *Judicium [...] de Votis scriptum ad Episcopos et Diaconos Wittemberg. Ecclesiae*, Wien, Johann Singriener senior lub Wittemberg, Melchior Lotter, oba wydania in quarto z 1521 r. (VD 16, L 5009 - 5011)

²⁴ ANDREAS BODENSTEIN (CARLSTAD), [...] *De impij iustificatione quam non male ad inferos de ducertum reduncertumque vocaveris*, [Schlettstad, Lazarus Schürer, 1519], 4° (VD 16, B 6156)

²⁵ JOHANNES BUGENHAGEN POMERANUS, *In librum Psalmorum interpretatio*, Basel, Adamus Petri, 1524, 4° (VD 16, B 3137 - 3138)

²⁶ MARTIN LUTHER, *Deutsch Auslegung des siebenundsechzigsten Psalmen von dem Ostertag, Hymelfahrt und Pfingsten*, w formacie in quarto co najmniej 4 wydania z lat 1521 - 1524 (VD 16, L 4331 - 4335)

²⁷ MARTIN LUTHER, *Epistel S. Petri geprediget und ausgelegt durch Martinum Luther*, wiele wydań z lat 1523 - 1524 (VD 16, L 4592 - 4597)

IDEM, *Die ander Epistel S. Petri und eyne S. Judas gepredigt und ausgelegt durch Martinum Luther*, wiele wydań z lat 1524 - 1528 (VD 16, 4604, 4606 - 4613)

- [38] 7. Das ander theil wider die himlischen propheten,
Item vom Reich gotten was es sey D. Martin Luthers
Etliche Zwingliche Tractetlein.
Ein Sermon zum trost der Sterbenden
Ein Christlich unterricht an die stadt Jene,
Item der Euangelische burger.²⁸
- [39] 8. Oratio Johannis Longij de disputatione Eccij et Carlstadij cum quibusdam Lu-
theri opusculis Latinis et Germanicis

IDEM, *Das siebent Capitel S. Pauli zu den Chorinthern durch Martinum Luther*, viele wydań z lat 1523 - 1527 (VD 16, L 6678 - 6686)

IDEM, *Eyn Sermon [...] am Gruenen donnerstag*, 3 wydania in quarto z 1523 roku: Breslau, Kaspar Libisch; Nürnberg, Jobst Gutknecht; Wittenberg, Hans Lufft (VD 16, L 6058 - 60)

²⁸ BUWr, 416.110 - 416.128

416.110 MARTIN LUTHER, *Das ander teyl wider die hymlischen propheten vom Sacrament*, Wittenberg, [Cranach und Döring, 1525], 4°

416.111 MARTIN LUTHER, *Der Anfangk Genesis. Geprediget und aussgelegt durch Martinum Luther*, Wittenberg, 1524, 4°

416.112 MARTIN LUTHER, *Vom Reyche Gottis*, Altenburg, Gabriel Krantz, 1525, 4°

416.113 *Der Hirt. Wie man die waren Christlichen hirten / und widrum die valschen erkennen / ouch wie man sich mit inen halten solle / durch HULDRYCHEN ZUINGLIJ beschriben im M.CCCCC. und XXIII. iar . Gedruckt zu Zürich durch Christophorum Froschouer, 4°*

416.114 *Von gotlicher und menschlicher gerechtigkeit / wie die zemen schind und standind. Ein predge Huldrych Zuinglis an S. Joanns Teuffers tag gethon / im M.D.XXIII. jetzt widerumb im M.D.XXIII jar, Zürich, Christopher Froschouer, 4°*

416.115 *Antworten so ein Burgermeister / radt und der gros radt / die man nempt die Zweyhundert der Statt Zürich / iren getrüwen lieben Eydgenossen der XI. Orten / über etlich artickel / inen inhalt einer instruction fürgehalten / geben habend. Und beschehen ist uff den XXI. tag des Monats Mertzten, Anno etc. 1524, Gedruckt zu Zürich durch Christophorum Froschouer, 4°*

416.116 *Christenlich Antwort Burgermeisters und Rades zu Zürich / dem Hochwirdigen etc. Herren Hugen / Byschoffe zu Constanz / über die underricht beyder articklen der Bilder und Messz inen zugeschickt. Also in götlicher warheit gründt / das mencklich ersehen mag was davon under Christenem volck billich solle gehalten werden, Zurich, Christopher Froschouer, 1524, 4°*

416.117 [HULDRICH ZUINGLI], *Antwort eins Schwytzer Puren / über die ungegründten geschiff Meyster Jeronimi Gebwilers Schulmeisters zu Straßburg, die er zu beschwirmung der Römischen Kilchen / und iro erdachten wesen / hat lassen ußgon, Zurich, Johannes Hagen, 1524, 4°*

416.118 *Das gyren rupffen. Haltinn wie Johans Schmid Vicarge ze Costentz / mit dem büchle darinn er verheisst ein waren bericht wie es uff den 29. tag Jenners M.D.XXIII ze Zürich gangen sye / sich übersehen hat, Zurich, Christopher Froschouer, 1523, 4°*

416.119 MARTIN LUTHER, *Eyn Sermon von der Beycht und dem Sacrament. Item vom brauch und bekentnis Christlicher freyheit*, Wittenberg, Hans Lufft, 1524, 4°

416.120 WENZESLAUS LINCK, *Dyalogus der ausgelauffen Münch*, Aldenburg, Gabriel Kantz, 1525, 4°

416.121 *Ein Epistel Huldric Zwinglis / kurtz und christenlich / an den Ertsamen landsradt und gantzen gemeind sines vaterlands der Graffschaft Soggenburg geschriben, Zurich, Christopher Froschouer, 1524, 4°*

416.122 GALLUS KORN, *Warumm die Kirch vier Euangelisten hatt angenommen / ein papistisch frag / Ein christliche antwort darüber / mit ausslegung des wort Christi*, Zwickau, [1524], 4°

416.123 *Ein tröstliche Sermon: wess sich der Christenmensch hab. Am todibette zu halten [...]*, Zwickau, Jörg Castell, 1523, 4°

416.124 *Der von Orlemund schrift an die zu Alstedt / wie man Christlich fechten soll*, Wittenberg, 1524, 4°

416.125 MARTINUS REYNHART, *Ein Christliche Brüderliche underricht an die Christliche gemeyne yn der stat Jhene ym landt zu Döringen der verbannten ketzerischen Münch halben / wie und wess się sich Christlich gegen yn halten solle*, [1523], 4°

416.126 *Ein tzeylang geschwiguer Christlicher Brüder [...]*, Zwickau, Jörg Castel, 1523, 4°

416.127 *Der Evangelische Burger*, Zwickau, Jörg Castel, 1524, 4°

416.128 GEORGIUS MOHR, *Eyn Christliche vormanunge aus dem Evangelio*, Aldenburg, Gabriel Kantz, 1525, 4°

- [40] 9. Ein tractetlein Ulrici Zwinglij Grundt der abgestelten misbreuch zu Newenbergk.
Item trost buchlein H. Johan Gruningens Ursachen der erachtung und erfolung des Euangelij D. Wenzel Lunck
und etliche andere tractatlein D. Luthers und Zwingels.²⁹
- [41] 10. Wie sich ein diner gotliches worts in all sein thun halten soll und Joan Eberleins zuer stehn Zwingels buchlein

[p. 250r]

In octauo

²⁹ BUWr, 416.213 - 416.233

416.213 *Welche ursach gebind zuetzuren / welches die waren ufrürer sy gind / und wie man zu Cristlicher einigkeit und fryden komen möge / durch Huldrych Zuinglin zu Zürich etc.*, Zurich, Christopher Froschouer, 1525, 4°

416.214 JOHANN EBERLYN VON HYN CZBURGK, *Wie sich eyn diener Gottes wortts ynn all seyнем thun halten soll / und sonderlich gegen denen / wilchen das Euangelion zuvor nicht geprediget ist / das sie sich nicht ergern*, Wittemberg, 1525, 4°

416.215 LAURENCZ BROEBST, *Grundt und Orsach aus der heyiligen Schrifft*, Nürnberg, s.a. et typ., 4°

416.216 JOHANNES GRONIGER, *Zu trost allen armen gewissen*, Wittemberg, Hans Lufft, 1524, 4°

416.217 MARTIN LUTHER, *Ein weyse Christlich Mess zuhalten und zum tisch Gottis zu geben*, Wittemberg, [Cranach und Döring], 4°

416.218 WENTZESLAUS LINCK, *Ursachen warumb gottes wort das heylig Euangelion / vorachtet und verfolget wirt von den menschen / Mit eren angenomme solle werden. Auss dem 12. Capitel des Euangelij Johannis*, Eyllenburg, Nicolaus Widemar, 1524, 4°

416.219 JOHANN EBERLIN VON GYNTZBURG, *Ein kurzer geschrifflicher Bericht [...]*, s. l. et typ., 1523, 4°

416.220 MARTIN LUTHER, *Den Auszerzvelten lieben Freunden gottis / allen Christen zu Righe / Revell Tarbthe ynn Lieflland / meynen lieben herren und brudern ynn Christo*, [Wittemberg, Hans Lufft], 1523, 4°

416.221 HANS MAGNUS VON LANGENWALDE I CASPAR SCHWENCKFELD VON OSSIG, *Ein Christliche ermanung zu furdern das wortt Gottis Ahn den hernn Bischoff von Breslaw*, Breslau, Caspar Lybisch, 1524, 4°

416.222 HANS WEYSS, *Eyn freundliche Verwarnung und Bitt an eyn ganzc Capitel / die Unchristliche Cerimonien zu fallen lassen / und dagegen Christliche auff zurichten / Und des Capitels Antwort darauff / Allen Stiften / Clöstern und andern zu heyl und selickeyt*, Wittemberg, s. typ., 1525, 4°

416.223 MARTIN LUTHER, *Ordenung eyns gemeynen kastens Radschlag wie die geystlichen gutter zu handeln sind*, Wittemberg, [Cranach und Döring], 1523, 4°

416.224 *Durch betrachtung und Bekärung der bösen gebreych in schweren sünden / ist Gemacht Dyser Spyegel der Blinden*, VHZ, 1522, 4°

416.225 *Schutzrede yedem Christen wol zu wissen. Wyder das falsch anklagen / der Papisten und Münche. Welcher titel du am nach geenden blat verzeichnet fyndest. Item die Wittembergische Nachtgall Symon Reüter. Von der pffaffen Ehe Georg Schöningen zu Eyllenburg anelich der universitet zu Leyptz*, s. l., a. et typ., 4°

416.226 *Ein Epistel Huldrich Zwinglis / kurtz und christenlich / an den Ersamen landsradt und ganzen gemeind sines vatterlands der Graffschafft Soggenburg geschriben*, Zurich, Christopher Froschouer, 1524, 4°

416.227 *Ein Sermon geprediget vom Pawren zu Werdt / bey Nürnberg / von dem fryen willen des Menschen*, s. l. et typ., 1524, 4°

416.228 WENTZESLAUS LINCK, *Hie auff gottes wort allain als auff ainen bestendigen felsen / Aller Christen fürnemen erbawet sein soll*, s. l. et typ., 1523, 4°

416.229 JOHAN EBERLIN VON GINTZBURGK, *Von misbrauch Christlicher freyhey*, Grym, 1522, 4°

416.230 HANS SACHS, *Disputatio zwischen eynen Chorherren und Schuchmacher / darinn das wort Gottis / und ein recht Christlich wesen verfochten wirt*, Eyllenburg, Nicolaus Widemar, s. a., 4°

416.231 *Vom zutrincken laster und missbrauch die schentlichen darauss erfolgen / Darmit yetzt die ganzce Teutsch nation befleckt ist*, Eyllenburg, Nicolaus Widemar, 1524, 4°

416.232 *Das Testament Jhesu Christi / das man bissher genent hat die Mess / verteütscht durch Joannem Oecolampadion / Ecclesiasten zu Adelnburg / zu heyl allen Evangelisten*, Zwickau, Jörg Gastel, 1523, 4°

416.233 *Handlung der versamlung in der löbliche statt Zürich uff den XXIX tag Jenners / von wegen des heyiligen Euangelij zwischen der ersamen treffenlichen bottschaft von Constanz: Huldrichen Zwinglij predigers des Euangelij Christi: und gemeiner priesterschaft des ganzen gebiets deregenanten statt Zürich vor gessnem radt beschehen*, Zurich, 1523, 4°

- [42] 1. Lutheri postille prima pars Buceri translatio Latina³⁰
- [43] 2. In Deuteronomium Lutheri etc.³¹
- [44] 3. In Epistolam ad Galatas Lutheri 1523³²
- [45] 4. In eandem Epistolam Lutheri 1535³³
- [46] 5. In Esaïam scholia Lutheri
- [47] 6. Confutatio determinationis DD. parisiensium Lutheri
Addita est in eodem libello Grammatica Hebraea Aurigalli et P[hilippi]
M[elanchtonis] in loca obscura Geneseos³⁴
- [48] 7. In Daniele Philippi Melanthoni
Item Augustana Confessio et Apologia.
Item Margarita theologica Spangenbergij³⁵
- [49] 8. Philippi Melanthoni scholia in prouerbia Salomonis
cui additi sunt libelli D. Pothonis scripturis uetusti de statu domus dei
Item Poetie Graij liber de Venatione.
P. Ouidij Halieuticon.
M. Aurelij Olympij Cynegeticon et Bucolicon.
T. Calpurnij Sicuti Bucolicon
Item Galeni liber de rerum affectionibus.³⁶

³⁰ [?] MARTIN LUTHER, *Primus Tomus enarrationum in Epistolas et Evangelia, ut vulgo vocant, lectiones illas, quae in Misa festis diebus ex historiis Evangelicis et scriptis Apostolicis solent recitari*, transl. Martinus Bucerus, Strassburg, Joannes Hervagius, 1525, 8°, tom I (VD 16, L 5657)

³¹ *Deuteronomium Mose. Cum annotationibus Martini Lutheri*, co najmniej 7 wydań - wszystkie z 1525 roku w formacie in octavo (VD 16, B 3024 - 3030)

³² MARTIN LUTHER, *In Epistolam Pauli ad Galatas*, z roku 1523 co najmniej 3 wydania: 1. Basel, Andrea Cratander; 2. Strassburg, Joannes Hervagius; 3. Wittemberg, Johan Rhan - Grünenberg (VD 16, B 5073 - 5075)

³³ *ut supra*, z roku 1535 co najmniej 3 wydania: 1. Wittemberg, Petrus Brubachus; 2. Wittemberg, Hans Lufft; 3. Zurich, Christopher Froschouer (VD 16, B 5079 - 5081)

³⁴ MATTHAEUS GOLDHAHN (AURIGALLUS), *Grammatica Hebraeae Chaldaeaeque Linguae [...] in lucem aedita*, co najmniej 4 wydania in octavo: Wittemberg, Joseph Klug, 1523, 1525, 1531 oraz Basel, Henricus Petrus, 1539 (VD 16, G 2547n)

PHILIP MELANCHTON, *In Obscuriora aliquot capita Geneseos Annotationes*, (co najmniej 7 różnych wydań z lat 1523 - 1524 - wszystkie in octavo, zob. VD 16, M 3460 - 3467)

³⁵ PHILIP MELANCHTON, *In Daniele prophetam Commentarius*, co najmniej 5 wydań z lat 1543 - 1546 z oficyn Bazylei i Wittembergi (VD 16, M 3443 - 3447)

IDEM, *Confessio Augustana*, wiele wydań w XVI wieku

IDEM, *Confessionis Apologia*, wiele wydań (VD 16, M 2505 - 2556)

JOHANNES SPANGENBERG, *Margarita theologica, continens praecipuos locos doctrinae christianae, per questiones, breviter & ordine explicatos, omnibus pastoribus, verbi preconibus & ecclesiae ministris summe utilis & necessaria. [...] Cum praefaciuncula D. Casparis Crucigeri*, wiele wydań z różnych oficyn z lat 1540 - 1567 (VD 16, S 7842 - 7860)

³⁶ [POTHO DE PRÜM], *Pothonis presbyteri prumiensis scriptoris vetustissimi, de statu Domus Dei Libri Quinque*, Hagenau, Joannes Sacerius, 1532, 8° (VD 16, P 4502-4503, np. BUWr, 455.766)

PHILIP MELANCHTON, *Nova Scholia in Proverbia Salomonis, ad iusti pene commentarij modum conscripta*, (wiele wydań, zob. VD 16, B 3578 - 3600)

[GRATIUS] *Gratij, quod Augusto Principe floruit, de venatione Liber I; P. Ouidij Nasonis Halieuticon liber acephalus; M. Aurelij Olympij Nemesiani Cynegeticon; Eiusdem carmen bucolicon; T. Calpurnij Siculi Bucolica; Adriani cardinalis venatio*, Venetiis, in aedibus haeredum Aldi Manutii et Andreae Soceri, 1534, 8° (BUWr, 457.968)

- [50] 9. In Epistolam S. Pauli ad Romanos et Corinthios P. Melanthoni³⁷
- [51] 10. D. Johannis Bugenbagij Pomerani annotationes in Deuteronomium Libros Samuelis et regum et historia paßionis dominicae.³⁸
- [52] 11. In S. Lucam Euangelium Joannis Agricolae Eislebij annotationes³⁹
- [53] 12. In Deuteronomium Lutheri, In proueria Salomomis P[hilippi] Mel[anchtonis] In Cantica Canticorum Francisci Lamberti⁴⁰
- [54] 13. In Exodum Joannis Brentij⁴¹ item postilla Artopaej.
- [55] 14. In Ecclesiasten Salomonis Joannis Brentij⁴²
- [56] 15. In Epistolam Paulij ad Philemonem, Item in librum Esther Joannis Brentij
Item D. Ambrosij Moibani pastoris Vratislouiensis ad Ep[iscopu]m Balthasarum
Epistola
Item Epistolae S. Johannis Huß et martyrium eius⁴³
- [57] 16. Cantica Canticorum, De coniugio contra celibatum. De causis excaecationis Francisci Lamberti⁴⁴

[GALENUS] *Galeni de renum affectus dinotione et medicatione liber. Interprete Christophoro Sotere, Moguntiae, VI 1530, Joannes Schoeffer, 8° (VD 16, G 216)*

³⁷ PHILIP MELANCHTON, *Annotationes in Epistolam Pauli ad Romanos et Corinthios*, wiele wydań z lat 1522 - 1524 (VD 16, M 2447 - 2456)

³⁸ *Joannis Bugenbagii Pomerani Annotationes ab ipso iam emissae. In Deuteronomium. In Samuelem prophetam, id est duos libros Regum. Ab eodem praeterea conciliata ex Evangelistis historia passi Christi et glorificati, cum annotationibus. Indice adiecto*, Basel, apud Adamum Petri, 1524, 8° (np. BUWr, 451.165) vel Idem, Strassburg, excudebat Joannes Knoblochus, 1524, 8° (np. BUWr, 451.178)

³⁹ JOHANNES AGRICOLA VON EISLEBEN, *In Euangelium Lucae annotationes*, 4 wydania in octavo: 1. Augsburg, Siempert Ruff, IV 1525; 2. Nürnberg, Joannes Petreius, VII 1525; 3. Haganoae, Amandus Farcalius, 1526; 4. Ibidem, Joannes Secerius, 1529 (VD 16, A 1000 - 1003)

⁴⁰ *Deuteronomium Mose. Cum annotationibus Martini Lutheri*, co najmniej 7 wydań - wszystkie z 1525 roku w formacie in octavo (VD 16, B 3024 - 3030)

PHILIP MELANCHTON, *Proverbia Salomonis iuxta Hebraicam veritatem [...] reddita*, (wiele wydań, zob. VD 16, B 2578 - 3600)

FRANCOIS LAMBERT, *In Cantica Canticorum Salomonis, libellum quidem sensibus altissimis in quo sublimia sacri Coniugij mysteria, quae in Christo et Ecclesia sunt, pertractantur [...] Commentarij*, Nürnberg, Joannes Petreius, 1524, Ibidem et idem 1525 lub Strassburg, Joannes Hervagius, 1524 - wszystkie trzy in octavo (VD 16, B 3698 - 3701)

⁴¹ JOHANNES BRENZ SENIOR, *In Exodum Mosi commentarius*, co najmniej 6 wydań z oficyny Piotra Brubachiusa: Halae Sueuorum 1539 in octavo i 1544 in folio, oraz po przenosinach do Frankfurtu 1550, 1558, 1571 - wszystkie 3 in folio. (VD 16, B 7745 - 7751)

⁴² JOHANNES BRENZ SENIOR, *Ecclesiastes Salomonis, cum commentariis, iuxta piis atque eruditissimis Johannis Brentij, per Hiobem Gast a Germano in Latinum tralatus. Epistola nuncupatoria ad Illustriss. Principem Hessorum Philippum*, Haganoae, Joannes Socerius, 3 wydania z lat 1528 i 1529 - wszystkie in octavo (VD 16, B 3643 - 3645)

⁴³ JOHANNES BRENZ SENIOR, *In Epistolam Pauli ad Philemonem et in historiam Esther Commentarioli*, co najmniej 4 wydania z Frankfurtu: Pancratius Quecken, exp. Patri Brubachii, 1543, oraz Petrus Brubachius, 2 x 1544, 1559 - wszystkie formatu in octavo (VD 16, B 7716 - 7718, 7720)

AMBROSIIUS MOIBAN, *Ad clariss. Principem [...] Baltasarem episcopum Vratislaviens. Etc. epistola gratulatoria [...] Adiecta est & epistola Phil. Melan. ad eundem episcopum*, Breslau, Andreas Wingler, 1541, 8° (por. BUWr 303030)

JOHANNES HUS, *Epistolae quaedam piissimae & eruditissimae [...] quae solae satis declarant Papistarum pietates, esse Satanae furias. Addita est D. Martini Lutheri Praefatio*, Wittemberg, Hans Lufft, 1537, 8° lub IDEM, *Tres Epistolae Sanctissimi Martyris Johannis Hussij e carcere Constantiensi ad Boemos scriptae. Cum praefatione Martini Lutheri*, Wittemberg, Josephus Klug, 1536, 8° (VD 16, H 6165-6166)

⁴⁴ FRANCOIS LAMBERT, *In Cantica Canticorum Salomonis, libellum quidem sensibus altissimis in quo sublimia sacri Coniugij mysteria, quae in Christo et Ecclesia sunt, pertractantur [...] Commentarij*, Nürnberg, Joannes

- [58] 17. De prophetia, eruditione, et linguis Francisci Lamberti.
De seruo arbitrio Lutheri⁴⁵
- [59] 18. In S. Lucam Euangelistam Francisci Lamberti
Item in Acta Apostolorum Justi Jonae.
In Euangelia Dominicalia annotationes D. Joannis Pomerani
Item in Canonicum Joannis Oecolampadij.⁴⁶
- [p. 250v]
- [60] 19. Medicina animae, principis Christiani enchiridion Vrbani Rhegij.
Item Sadoleti Epistola ad Geneuensos.⁴⁷
- [61] 20. In S. Lucam Euangelium Joannis Sarcerius
Item in aliquot capita Matthaej D. Martini Lutheri annotationes⁴⁸
- [62] 21. Methodus Theologica Joannis Sarcerij
Item de Ecclesiae autoritate ex ueterum scriptis D. Philippi Melanthoni⁴⁹
- [63] 22. In Marcum Euangelistam, In Epistolam Pauli ad Hebraeos
Item in paßione Matthej et Joannis Christophori Hegendorfij annotationes⁵⁰

Petreius, 1524, Ibidem et idem 1525 lub Strassburg, Joannes Hervagius, 1524 - wszystkie trzy in *octavo* (VD 16, B 3698 - 3701)

FRANCOIS LAMBERT, *De causis excaecationis multorum saeculorum*, Nürnberg, Joannes Petreius, 1525 lub Strassburg, Johann Hervagen, ca 1525 - oba in *octavo* (VD 16, L 133 - 134)

FRANCOIS LAMBERT, *De sacro coniugio, et aduersus polutissimum regni perditionis caelibatum [...]*, Strassburg, Joannes Hervagius, V 1524 lub Nürnberg, Joannes Petreius, 1525 - oba in *octavo* (VD 16, L 136 - 138)

⁴⁵ BUWr, 418.768 - 418.769

418.768 DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *De libero arbitrio διατριβή? sive collatio. Primum legito, de-
indo indicato*, Basel, Joannes Frobenius, IX 1524, 8°

418.769 [MARTIN LUTHER], *De seruo arbitrio Mar. Lutheri ad D. Erasmum Roterodamum*, Wittembergae, [apud Johannem Luft, mense Decembri] 1525, 8°

⁴⁶ BUWr, 418247-418250

418247 [ULRYK ZWINGLI], *De vera et falsa religione Huldrychi Zuinglij Commentarius*, Zurich, Christpher Froschouer, III 1525, 8°

418248 [JONAS JUSTUS], *Annotationes Iusti Ionae, in Acta Apostolorum*, Wittembergae, s. typ., 1524, 8°

418249 [JOHANN BUGENHAGEN], *Indices quidem Joannis Bugenhagii Pomerani in Evangelia (ut vocant) Dominicalia, Insuper usui temporarum et sanctorum totius anni seruentia*, Wittembergae, apud Joannem Luft, 1524, 8°

418250 [JOANNES OECOLAMPADIUS], *In Epistolam Joannis Apostoli Catholicam primam, demegoriae, hoc est homiliae una et XX*, Basel, apud Andream Cratandrum, VI 1524, 8°

⁴⁷ URBANUS RHEGIUS, *Medicina animae*, Frankfurt am Main, Petrus Brubachius, 1545, 8° (VD 16, R 1949)

IDEM, *Christiani principis et magistratus enchiridion [...] omnibus et Principibus et Magistratibus magnifice et consolatorium et frugiferum, per Georgium Spalatinum ab Germanica lingua in Latinam versum*, Magdeburg, Michael Lotther, 1538, 8°

JACOPO SADOLETO, [...] *Epistola ad Senatam populumque Geneuensem, qua in obedientiam Romani Pontificis eos reducere conatur. Joannis Calvini responsio*, Strassburg, Wendelin Rihelius, IX 1539, 8° (VD 16, S 1255)

⁴⁸ ERASMUS SARCEIUS, *In Lucae evangelium iusta scholia, per omnes circumstantias, Methodica forma conscripta*, Basel, Bartholomaeus Westhemer, VIII 1539, 8° (VD 16, S 1727)

MARTIN LUTHER, *Annotationes [...] in aliquot capita Matthaei, ab autore, non ut ederentur, sed in amici cuiusdam privatum usum scriptae*, Wittemberg, Hans Lufft, 1538, 8°

⁴⁹ ERASMUS SARCEIUS, *Methodus Divinae Scripturae loca praecipua explicana* lub Nova methodus in praecipuos scripturae divinae locos, liczne wydania z lat 1539 - 1555 (VD 16, S 1749 - 1754)

PHILIP MELANCHTON, *De Ecclesiae autoritate et de veterum scriptis libellus*, znanych jest 5 wydań in *octavo*, w tym 3 z oficyny Josepha Kluga z Wittembergi z lat 1539 - 1550, oraz Henryka Steynera z Augsburga i Riheliusa ze Strassburga - oba z 1540 roku (VD 16, M 3080 - 3088)

Secundum Pulpitum

B. Numerus 1.

[64]	1. Prima	}	pars postillae Nicolai Lyrae et Gloßae
ordinariae in tota sacra biblia ⁵²
[65]	2. Secunda ⁵¹		
[66]	3. Tertia		
[67]	4. Quarta		
[68]	5. Quinta		
[69]	6. Tabula in postillam Lyrae		
[70]	7. Prima	}	pars postillae Hugonis Cardinalis
in tota sacra biblia
[71]	8. Secunda		
[72]	9. Tertia		
[73]	10. Quarta		
[74]	11. Quinta		
[75]	12. Sexta		
[76]	13. Opera Origenis Volum. I. ⁵³		
[77]	14. Gregorij Magni opera Volumen I. ⁵⁴		
[78]	15. D. Bernhardi opera Volumen I. ⁵⁵		
[79]	16. Tertulliani opera ⁵⁶		
[80]	17. D. Hilarij opera ⁵⁷		

B Numerus 2.

- [81] 18. Lactantij opera⁵⁸

⁵⁰ CHRISTIAN HEGENDORFF, *Annotationes in Evangelium Marci, In Epistolam Pauli ad Hebraeos, In Epistolam Petri priorem, In passionem Matthaei et Iohannis*, wiele wydań in octavo z lat 1525 - 1528 (VD 16, H 1103 - 1119)

⁵¹ BUAM, Inc. 219, 317

NICOLAUS DE LYRA, *Postilla super totam Bibliam cum additionibus Pauli Burgensis*, Pars I - II, Nürnberg, Antonius Koberger, 22 I 1481, 2°, 2 tomy

⁵² BUWr, XV F 1137/I-IV (Kocowski III, nr 3069)

Biblia cum postillis Nicolai de Lyra et expositionibus Guillelmi Britonis in omnes prologos S. Hieronymi et additionibus Pauli Burgensis replicisque Matthiae Doering. - Acced.: NICOLAUS DE LYRA: *Contra perfidiam Judaeorum*. Pars I-IV, Nürnberg, Antonius Koberger, 6 IX 1497, 2°

Oprócz tego ze zbiorów legnickich pochodzą także 3 rękopiśmienne tomy komentarzy biblijnych Mikołaja z Liry (BUWr. Akc 1948 nr 697, 769 - Gemoll nr 16 i 17, oraz zaginiony egzemplarz Gemoll nr 18) oraz: IDEM, *Postilla super quatuor evangelistas*, [Basel, Bertholdus Ruppel, non post 1473], 2° (BUWr, XV F 63; Kocowski I, nr 2048), IDEM, *Postilla super totam Bibliam cum additionibus Pauli Burgensis*. Pars I-III, Nürnberg, Antonius Koberger, 22 I 1481, 2°

⁵³ Katalog 1761: *Homilie in Genes., Exod., Levit. Interpr. Hieron.*, Venet. 1512

⁵⁴ GREGORIUS I PAPA, *Opera*, Ed. J. de Monte, Paris, in aedibus J. Parvi et B. Rembolt pr., 1518, 2° (BFC, s. 208)

⁵⁵ BERNARD DE CLAIRVAUX, *Divi Bernardi, religiosissimi Ecclesiae doctoris, ac primi Claravallensis coenobij Abbatis, Opera* [...], Basel, Joannes Hervagius, 1552, 2° (VD 16, B 1921)

⁵⁶ QUINTUS SEPTIMUS FLORENS TERTULLIANUS, *Opera Q. S. F. Tertulliani inter Latinos ecclesiae scriptores primi, sine quorum lectione nullum diem intermittebat olim divus Cyprianus, per beatum Rhenanum seletstadiensem e tenebris eruta atque a situ pro virili vindicata, adiectis singulorum librorum argumentis et alicubi coniecturis, quibus vetustissimi, autor nonnihil illustratur*, Basel, Joannes Frobenius, 1521, 2°

⁵⁷ HILARIUS DE POITIERS, [*Opera*], Basel, in off. Frobeniana, II 1523, 2° (VD 16, H 3618)

⁵⁸ BUWr, 415.359

- [82] 19. D. Cyrilli opera⁵⁹
- [83] 20. Theophylacti in quatuor Euangelistas⁶⁰
- [84] 21. Volumen primum } operum D. Hieronymi.
- [85] 22. Volumen secundum } }
- [86] 23. Volumen I. } Epistolarum D. Hieronymi.⁶¹
- [87] 24. Volumen 2 } }
- [88] 25. Operum D. Chrysostomi Tomi duo⁶²
- [89] 26.
- [p. 251 r]
- [90] Opus sermonum } D. Augustini
- [91] Alius liber sermonum } }
- [92] De ciuitate dei et S. Trinitate⁶³ } }
- [93] In psalterium enarratio⁶⁴ } }
- [94] Tractatus in Joannem manuscripti } }
- [95] Libri Confessionum.⁶⁵ } }
- [96] Flores D. Augustini manuscripti. } }
- [97] Opera Dionysij Areopagitae latine⁶⁶
- [98] Operum Gersonis tria Volumina⁶⁷
- [99] Caßiodori in psalterium⁶⁸

LUCIUS COELIUS FIRMIANUS LACTANTIUS, *Opera* - Acced. TERTULLIANUS, *Apologeticus aduersus gentes*, Venezia, impressa arte et diligentia Ioannis de Tridino cognominati Tacuinus, 3 I 1502, 2°

⁵⁹ CYRILLUS ALEXANDRINUS, *Opera*, Basel, Andreas Cratander, 1528, 2°, 3 tomy (VD 16, C 6566). Katalog z 1761 roku mówi, iż 3 tomy tegoż wydania oprawione były w jednym woluminie.

⁶⁰ THEOPHYLACTUS DE EUBOEA, *Ερμηνεία εις τα τέσσαρα Ευαγγέλια*, Romae, 1542, 2° (BIC, s. 668)

Theophylacti Bulgariae archiepiscopi Tomus primus Enarrationes in Quattuor Evangelia continens, Joanne Oecolampadio interprete, Basel, hered. Andr. Cratandri, 1541, 2°

⁶¹ S. HIERONYMUS, *Epistolae editae a Ioanne Andrea episcopo Aleriensi*. Pars I-II, Roma, Conradus Sweynheym et Arn. Pannartz, 13 XII 1468, 2° (IP I nr 2781), ze zbiorów legnickich zachowało się jedynie jednotomowe wydanie: S. HIERONYMUS, *Epistolae et Tractatus*, Mainz, Petrus Schaeffer, 7 IX 1470, 2°.

⁶² *Omnia opera divi Joannis Chrysostomi archiepiscopi Constantinopolitani, quae ad hunc usque diem in lucem aedita sunt, in septem tomos divisa, cum suis indicibus*, Basel, Andreas Cratander, 1525, 2° (VD 16, J 398). Katalog z 1761 roku mówi wyraźnie o tym wydaniu dzieł św. Jana Chrysostoma przy czym miało to być 7 tomów oprawionych w 2 woluminy. Egzemplarz z biblioteki Piotra i Pawła zaginął, ale pozostał 2 tom wydania: JOANNES CHRYSOSTOMUS, *Opera*, Basel, Jacobus de Pfortzen, 4 XII 1504 (BUWr, 415.026)

⁶³ BUAM, Inc. 98

AUGUSTINUS, *De civitate dei cum commentario*, Freiburg, [Kilian Fischer], 1494, 2°

BUAM, Inc. 99

AUGUSTINUS, *De Trinitate*, Freiburg, [Kilian Fischer], 1494, 2°

⁶⁴ BUWr, Akc 1948 nr 798, Gemoll nr 22.

⁶⁵ [?] Gemoll nr 19 (zaginiony).

⁶⁶ [?] DIONYSIUS AREOPAGITA, *Opera*, Strassburg, Georg Husner, 1503, 2°, 3 tomy (VD 16, D 1848). W katalogu z 1761 roku mowa jest o wydaniu z 1502, ale bez podania miejsca i oficyny. W znanych bibliografiach nie udało się niestety odnaleźć takiej edycji - być może nastąpiła więc pomyłka twórcy XVIII-wiecznego katalogu.

⁶⁷ BUWr, XV F 662/I-III (Kocowski I, nr 1152, III, nr po 3116)

JOANNES GERSON, *Opera*. P. I-III, [Strassburg, Joannes Prüss], 1488, 2°

Także BUWr, XV F 1196 (Kocowski III, nr 3116)

JOANNES GERSON, *Opera*. P. II, [Köln], Joannes Koelhoff senior, 31 VIII 1483, 2°, Var. A.

⁶⁸ BUWr, XV F 1197 (Kocowski III, nr 3083)

- [100] Marci Vigerij Cardinalis in passionem domini cui adiunctus est liber D. Reuchlini de arte Cabalastica⁶⁹

Unten auf der banck.

In quarto

- [101] 1. D. Ignatij Epistolae Latine quibus affixa est Farrago rerum Theologiarum Weselij Gruningensis.

Item Zwinglij aduersum Emserum Canonis eiusdem de Eucharistia Responsio ad Epistolas Billicani etc⁷⁰

- [102] 2. Aliquot Homelie D. Chrysostomi Graecae

- [103] 3. Λειτουργία D. Chrysostomi in octauo Regal papir.

[p. 251 v]

In octauo

- [104] 1. Augustini Steuchi Veteris Testamenti ad Hebraicam ueritatem recognitio⁷¹

- [105] 2. Ruperti Abbatis Tuicensis in Johannem Euangelistam enarratio⁷²

- [106] 3. Eiusdem de uictoria uerbi dei⁷³

- [107] 4. Tertia pars Bibliorum Graece.

- [108] 5. D. Chrysostomi *Περί τρωσώνης* Dialogi

cui affixi sunt libelli Plutarchi de non irascendo, et Curiositate

Item Dionysij poema de situ Orbis Graecae et latine.⁷⁴

FLAVIUS MAGNUS AURELIUS CASSIODORUS, *Expositio in Psalterium, cum additione Joannis de Lapide*, Basel, Joannes Amerbach, 1491, 2°

⁶⁹ BUWr, 415.086 – 415.087

415.086 MARCUS VIGERIUS CARDINALIS, *Controversia de excellentia Instrumentorum Dominicæ Passionis, Hagenau, in aedibus Thomae Anshelmi Badensis ac Joannis Alberti*, impensis Joannis Koberger Nurembergensis, 1517, 2°

415.087 JOANNIS REUCHLIN phorcensis LL. Doc. *De arte Cabalistica libri tres Leoni X. Dicati*, Hagenau, apud Thomam Anshelmum, III 1517, 2°

⁷⁰ IGNATIUS DE ANTIOCHIA, [...] *Epistolae undecim. Item una beati Polycarpi Martyris Epistola, cum argumento Jacobi Fabri Stapulensis in easdem*, Basel, Adam Petri, VIII 1520, 4° (VD 16, 160)

JOHANNES GRONINGEN, *Farrago rerum theologiarum uberrima, doctissimo viro Weselo Groningensi autore*, 3 wydania in quarto z lat 1522 - 1523 (VD 16, J 599 - 601)

[HULDRYCH ZUINGLI], *Adversus Hieronymum Emserum canonis missae adsertorem [...] Antibolon [...]*, Zurich, Christopher Froschouer, 1524, 4° (VD 16, Z 787)

[IDEM], *Subsidium sive Coronis de Eucharistia*, Zurich, Christopher Froschouer, 1529, 4° (VD 16, Z 893)

[IDEM], *Ad Theobaldi Billicani et Urbani Rhegii Epistolas responsio*, Zurich, Christopher Froschouer, 1526, 4° (VD 16, Z 786)

⁷¹ BUWr, 418.323

[AGOSTINO STEUCO], *Augustini Steuchi Eugubini Veteris Testamenti ad ueritatem Hebraicam Recognitio*, Lugduni 1531

⁷² BUWr, 418.284

[RUPERT VON DEUTZ], *Ruperti Abbatis Tuitiensis Commentariorum in Evangelium Ioanis libri XIII. denuo recogniti*, Noremburgae, apud Ioannem Petreium, 1526, 8°

⁷³ [RUPERT VON DEUTZ], *Ruperti Abbatis Tuitiensis de victoria uerbi dei libri tredecim*, 3 wydania in octavo: 1. Nürnberg, Joannes Petreius, III 1524; 2. Ibidem, Fridericus Peypes, III 1525; 3. [Köln], imp. Francisci Birckman, IV 1529 (VD 16, R 3805 - 3805)

⁷⁴ *Ἰωαννου Χρυσοστομου Περί Ἱεροσωνης διάλογοι ἑξ.* JOANNIS CHRYSOSTOMI *de sacerdotio sermones sex* [tekst grecki], Strassburg, Josias Rihelius, 1561, 8° (VD 16, J 457)

- [109] 6. Paulini Episcopi Nolani Epistolae et poemata
quibus annexae sunt Johannis Oecolampadij enarrationes in Hoseam, Joel, Amos
et Abdiam prophetas.⁷⁵
- [110] 7. Dionysij Areopagitae Hierarchiae graecae
- [111] 8. Synodicae constitutiones etc. Cyrillo Alexandrino et Theodorito autoribus etc.
Item Joannis Caßiani libri de Incarnatione domini.⁷⁶
- [112] 9. De Trinitate ac mysterijs Christi Alcuini Leuitae libri tres⁷⁷
Item Historia persecutionis Africae
Item Joannis Ludouicij Viuis Institutiones foeminae Christianae.⁷⁸
- [113] 10. Joan. Alcuini in Joannem Euangelistam enarratio
- [114] 11. Opera B. Fulgentij Afri.⁷⁹
- [115] 12. S. Marci Eremitae de lege spirituali Graecae
Item Alcuini libri de Trinitate.
His annexi sunt libelli Dialogorum Oecolampadij contra Epistolam Philippi
Melanthoni de Coena
Item Epistola Apologetica ministrorum Ecclesiae Argentinensis contra Erasmum
Roterodamum
Item Caspari Schwienckefeldij de curse Verbi dei et Valentini Cratoaldi in capita 3
priora Geneseos⁸⁰
- [116] 13. Joan Reuchlini editio uariorum questionum Athanasij
Item Nazianzeni Oratio in festa Natalitia.
- [p. 252 r]

DIONYSIUS PERIEGETES (ALEXANDRINUS), [...] *De situ orbis liber, Graecae & latine ad versum, ut conferri a studiosis possit*, Basel, Joannes Oporinus, 1556, 8° (VD 16, D 1983)

⁷⁵ BUWr, 418.695 - 418.696

418.695 Paulini Episcopi Nolani virique sanctissimi et longe doctissimi Epistolae et Poemata luculenta a tergo huius enumerata, Iodocus Badius Ascensius, III 1516, 8°

418.696 IOANNES OECOLAMPADIUS, *Annotationes piissimae doctissimae quae in Hoseam, Ioëlem, Amos, Abdiam, &c.*, Basel, off. Andreae Cratandri, 1535, 8°

⁷⁶ Joannis Cassiani viri disertissimi, de incarnatione Domini libri VII iam raecens aediti. Item Beati Cyrilli sermo. Item beati Cyrilli sermo, de eo quod verbum dei factum sit homo, Basel, apud Andream Cratandrum, III 1534, 8° (VD 16, J 391, np. BUWr, 451.506)

⁷⁷ [ALCUINUS LEVITA], *De Trinitate ac mysterijs Christi, Alcuini Levitae libri tres*, Strassburg, apud Petrum Schaeffer et Johannem Apronianum, 1530, 8° (np. BUWr, 450.185)

⁷⁸ JUAN LUIS VIVES, *De institutione foeminae Christianae [...] libri tres*, znane są 3 wydania bazylejskie (Robert Winter, Joannes Oporinus) in octavo z lat 1538-1540 (VD 16, V 1864-1866)

⁷⁹ [ŚW. FULGENCJUSZ], *Opera B. Fulgentii Aphrii, episcopi Ruspensis, Theologi antiqui, in vetustissimo codice conscripta, nuper apud Germanos inventa et ad rectionem veteris Theologiae institutionem, qua, ut eruditione intellectus, sic lingua eloquio, et vita moribus, cultior fiat, Deo auspice, pro desiderijs votisque multorum nunc denuo quae castigatissime impressa. Item opera Maxentii Johannis, Servi Dei, pulchra vetustatis monumenta, in eodem Codice reperta*, Köln, in aedibus Hieronis Alopecii, impensa Godefridi Hittorpii, 1526, 8°

⁸⁰ CASPAR SCHWENCKFELD VON OSSIG, *De cursu Verbi Dei epistola*, Basel, Thomas Wolff, 1527, 8° (VD 16, S 4906)

VALENTIN CRAUTWALD, *In tria prima capita libri Geneseos annotata, Quibus creationem et lapsum primi hominis graphice depingit*, Strassburg, Petrus Schaeffer et Joannes Apronianus, 8°

- [117] 14. Primasij Vtinensis Episcopi in Africa Iustinopolij commentarij in Apocalypsin⁸¹.
- [118] 15. D. Augustini liber de natura et gratia
Item de spiritu et litera.⁸²
- [119] 16. Exemplorum omnium sacrae scripturae liber absolutissimus D. Nicolao Hanasio patriarcha Constantinopolitano [!] autore.
Huic libro praefixa est exegesis Theodori Bibliandri in Nahum propheta
Item Heinrici Bullingeri de testamento dei unico.
Sequitur uero Erasmi scriptum de amabili Ecclesiae concordia
Item Antonij Coruini ad eiusdem responsio.⁸³

Pulpitum III

C. Numerus 1.

- [120] 1. Pellicani Commentarij in Jos: [!] psalterium et prouerbia etc
Item Angelomi Monachi in 4 libros Regum.⁸⁴
- [121] 2. Huldricus Zvinglius in prophetas, Esaiam et Hieremian⁸⁵
- [122] 3. Bullingerij in Johannem⁸⁶
- [123] 4. Eiusdem in Epistolas Pauli enarratio⁸⁷
- [124] 5. Erasmi Roterodami Novum Testamentum⁸⁸

⁸¹ [PRIMASIVS EP. UTINENSIS], *Super Apocalypsim B. Johannis Apostoli, libri quinque, iam primum typis excusi*, Köln, ex aedibus Eucharij, 1535, 8°

⁸² [AUGUSTINUS AURELIUS], *Divi Augustini Aurelii de natura et gratia liber unus. Item de Spiritu et litera liber unus*, NoreMBERGAE, 1524, 8° (np. BUWr, 305.273)

⁸³ NICOLAUS DE HANAPPES, PATRIARCHA HIEROSOLYMITANUS, *Exemplorum omnium sacrosanctae scripturae liber absolutissimus, Christianis omnibus, praecipue vero Divini Verbo praeconibus maximo usui profuturus*, Tubingae, Huldrych Morhart, 1533 - 2 wyd. (VD 16, N 1538-1539)

THEODOR BIBLIANDRUS, *Propheta Nahum iuxta veritatem Hebraicam latine redditus, per Theodorum Bibliandrum, adiecta exegesi, qua versionis ratio redditur, et authoris divini sapientia explicatur*, Zurich, Christopher Froeschouer, 1534, 8° (VD 16, B 3943)

HEINRICH BULLINGER, *De Testamento seu foedere Dei unico aeterno [...] expositio*, Zurich, Christopher Froeschouer, IX 1534, 8° (VD 16, B 9722)

⁸⁴ KONRAD PELLIKAN, *In Iob, Psalterium, Proverbia, Ecclesiasten Cantica Salomonis [...] Commentarij*, Zurich, Christopher Froeschouer, 1582, 2° (VD 16, B 2656)

ANGELOMUS MONACHUS, *Enarrationes in libros Regum, byc moze Romae, P. Manutius, 1565, 2° (BIC, s. 29)*

⁸⁵ BUWr, 415.088-415.090

415.088 *Complanationis Ieremiae prophetae, foetura prima, cum Apologia quur quidque sic uersum sit, per Huldrychum Zuinglium*, Zurich, Christopher Froeschouer, 1531, 2°

415.089 *Complanationis Isaiae prophetae, foetura prima, cum Apologia quur quidque sic uersum sit, per Huldrychum Zuinglium*, Zurich, Christopher Froeschouer, 1529, 2°

415.090 *Das vierde teyl des alten Testaments. Alle Propheten / uß Ebraischer spraach / mitt gutenn trüwenn und hohem flyß / durch die Predicanten zu Zürich in Tütsch vertolmätchet*, Zurich, Christopher Froeschouer, 1529, 2°

⁸⁶ HEINRICH BULLINGER, *In Sacrosanctam Iesu Christi Domini nostri Evangelium secundum Matthaëum, Commentariorum libri XII*, Zurich, Christopher Froeschouer, VIII 1542, 2° (VD 16, B 4889)

IDEM, *In Divinum Iesu Christi Domini Nostri Evangelium secundum Joannem Commentariorum libri X*, Zurich, Christopher Froeschouer, 1543, 2° (VD 16, B 4929)

⁸⁷ HEINRICH BULLINGER, *In omnes apostolicas epistolas divi videlicet Pauli XIII et VII Canonicas Commentarii*, Zurich, Christopher Froeschouer, 5 wydań - 1535, 1539, 1544, 1549, 1558 - wszystkie in folio (VD 16, B 4970 - 4974)

- [125] 6. Fabri Stabulensis Commentarij in Epistolas Pauli libri 14 et Linus de passione Petri et Pauli Apostolorum⁸⁹
- [126] 7. De Verbo mirifico Joan. Reuchlini, cui annexi sunt libri Q. Curtij de rebus gestis Alexandri Magni⁹⁰
- [127] 8. SCRVTINIVM scripturarum⁹¹
- [128] 9. Commentationes Joannis Pici Mirandolani⁹²
- [129] 10. Sermones Leonis Papae et flores D. Bernhardi⁹³
- [130] 11. Isidori Episcopi Hispalensis libri Etymologiarum et de S. Trinitate⁹⁴
- [131] 12. Hugo de S. Victore de sacramentis etc & Albertus Magnus super Mißus est.⁹⁵

⁸⁸ DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Tomus primus [secundus] paraphraseon [...] in novum Testamentum*, wiele 2 tomowych wydań z lat 1524 - 1557, wszystkie z oficyny Frobeniusa z Bazylei, formatu in folio i in octavo (VD 16, E 3353 - 3368)

⁸⁹ 1761: *Faber Stapulensis in Epistolas Pauli*. Paris 1552.

⁹⁰ CURTIUS RUFUS, QUINTUS, *De rebus gestis Alexandri Magni Regis Macedonum*, znane są 3 wydania in octavo: 1. Basel, Thomas Wolf, 1534; 2. Köln, Joannes Gymnicus, 1538; Ibidem et Idem 1542 (VD 16, C 6463 - 6465)

⁹¹ BUWr, XV F 754 (Kocowski I, nr 2139)

PAULUS DE SANCTA MARIA, *Dialogus qui vocatur scrutinium scripturarum*, [Strassburg, Joannes Mentelin, ca 1474], 2°

⁹² BUWr, XV F 1176 (Kocowski III, nr 3216)

JOANNES PICUS DE MIRANDULA, *Opera*. Pars I-II, Bologna, Benedictus Hectoris Faelli, 20 III 1496 [rectius 1496], 2°

⁹³ BUWr, XV F 688 (Kocowski I, nr 1748, 1176, 326, 467)

1. LEO I PAPA, *Sermones*, [Holandia, typogr. Leonis Magni: Sermones, 1470-72], 2°

2. JOANNES GERSON, *De spiritualibus nuptiis seu opusculum super cantica canticorum*, Nürnberg, [Joannes Sensenschmidt], 1470, 2°

3. AUGUSTINUS AURELIUS, *De quantitate animae*, [Augsburg, Günther Zainer, ante 5 VI 1473], 2°

4. BERNARDUS CLARAVALLENSIS, *Flores*, [Nürnberg, Joannes Sensenschmidt, non post 1470], 2°

⁹⁴ BUWr, XV F 344 (Kocowski III, nr 3155)

ISIDORUS HISPALENSIS, *Etymologiarum libri XX*, [Strassburg, Joannes Mentelin, ca 1473], 2°

Etymologie Izydora - zob. także rękopis BUWr, Akc 1948 nr 717, Gemoll nr 29.

⁹⁵ BUWr, XV F 1148 (Kocowski III, nr 3151, 3022)

1. HUGO DE SANCTO VICTORE, *De sacramentis Christianae fidei*, Strassburg, [Georgius Husner], 30 VII 1485, 2°

2. ALBERTUS MAGNUS, *Mariale*, [Strassburg, Martinus Schott, non post 1486], 2°

[p. 252 v]

[132]	13. In M. Sententiarum pars prima	}	Bonaventurae
[133]	14. pars secunda		
[134]	15. Textus M. Sententiarum cum tabula Bonaventura ⁹⁶		
[135]	16. Variorum opusculorum pars prima		
[136]	17. pars secunda ⁹⁷		
[137]	18. Opuscula quaedam alia clauicula Indulgentiarum ⁹⁸		
[138]	19. Sermones ⁹⁹		

C. 2.

Libri continentes explicationem Magistri sententiarum

[139]	1. Textus Magistri sententiarum iterum. ¹⁰⁰		
[140]	2. Primus ¹⁰¹	}	Commentariorum liber Thomae
de Aquino in Magistrum Sententiarum
[141]	3. Secundus ¹⁰²		
[142]	4. Tertius ¹⁰³		
[143]	5. Quartus ¹⁰⁴		
[144]	6. Thomas de Argentino super 4 libros sententiarum ¹⁰⁵		
[145]	7. Quaestiones Marsilij super 4 libros sententiarum ¹⁰⁶		

⁹⁶ BUWr, XV F 1127 (Kocowski III, nr 3212, 3211)

1. PETRUS LOMBARDUS, *Sententiarum libri IV, cum s. Bonaventurae commentis a Joanne Beckenhab emendatis*. Pars I - IV. Acced.: *Tabula super libros Sententiarum cum Bonaventura*, [Nürnberg, Antonius Koberger, post 2 III 1491], 2° - zachował się tylko fragment: Tabula.

2. PETRUS LOMBARDUS, *Sententiarum libri IV*, Nürnberg, Antonius Koberger, 10 V 1481, 2°

⁹⁷ BUWr, XV F 1158/I-II (Kocowski III, nr 3073)

S. Bonaventura, *Opuscula*. Tomus I-II, Strassburg, [Typ. Jordani = Georgius Husner], 18 XII 1495, 2°, Var. A.

⁹⁸ BUWr, XV F 1189 (Kocowski III, nr 3072, 3257, 3267)

1. S. BONAVENTURA, *Opuscula*. Tomus I, [Köln], B. D. V. [= Bartholomaeus de Unkel, paulo post 28 V] 1484, 2°, Var. B.

2. ULRICUS ULMER, *Fraternitas Cleri*, [Ulm, Joannes Zainer, ca 1480], 2°

3. NICOLAUS WEIGEL, *Clauicula indulgentiarum et absolutionis sacerdotalis*, [Lübeck, Joannes Snell], 1480, 2°

⁹⁹ BUWr, XV F 876 i 593 (Kocowski I, nr 601, 602) dwa identyczne egzemplarze

PSEUDO - BONAVENTURA, *Sermones de tempore et de sanctis*, [Ulm], Joannes Zainer, 1481, 2°

¹⁰⁰ BUWr, XV F 1144/I-II (Kocowski III, nr 3213)

PETRUS LOMBARDUS, *Sententiarum libri IV, cum s. Bonaventurae commentis a Joanne Beckenhab emendatis*. Pars I-IV, Nürnberg, Antonius Koberger, 1500, 2°

¹⁰¹ BUWr, XV F 833 (Kocowski I, nr 2734, 2818)

1. THOMAS DE AQUINO, *Scriptum super primo libro Sententiarum*, Köln, Henricus Quentell, 10 VII 1480, 2°

2. *Tractatus de verbo rei collectus ex doctore sancto*, [Merseburg, Lucas Brandis], s. a., 2°

¹⁰² BUWr, XV F 571 (Kocowski I, nr 2739)

THOMAS DE AQUINO, *Scriptum super secundo libro Sententiarum*, Köln, Henricus Quentell, 8 IX 1481, 2°

¹⁰³ BUWr, XV F 523 (Kocowski I, nr 2742)

THOMAS DE AQUINO, *Scriptum super tertio libro Sententiarum*, Köln, Joannes Koelhoff senior, 1476, 2°

¹⁰⁴ BUWr, XV F 638 i 239 (Kocowski I, nr 2744, 2746) 2 egzemplarze

THOMAS DE AQUINO, *Scriptum super quarto libro Sententiarum*, I. Venezia, Leonardus Wild, 18 III 1478; 2. Köln, Henricus Quentell, 2 II 1480, 2°

¹⁰⁵ BUWr, XV F 1170 (Kocowski III, nr 3252)

THOMAS DE ARGENTINA, *Scripta super quattuor libros Sententiarum*. Edd. Pallas Spangell. Pars I-IV, Strassburg, Martinus Flach, 1490, 2°

- [146] 8. Scotus super primum sententiarum manuscriptus liber¹⁰⁷
 [147] 9. Rosarij Theologiae accommodati ad libros Sententiarum primus Tomus.
 [148] 10. Secundus Tomus
 [149] 11. Albertus Magnus super Magistrum Sententiarum
 [150] 12. Petri de Agla sectatoris Scoti super Magistrum Sententiarum¹⁰⁸
 [151] 13. Richardus super 4 libros Sententiarum¹⁰⁹
 [152] 14. Contra gentiles Summa B. Thomae¹¹⁰
 [153] 15. Eiusdem prima pars primae etc Summae theologiae¹¹¹
 [154] 16. Eiusdem secunda secundae¹¹²
 [155] 17. Tabula super omnia opera Thomae¹¹³
 [p. 253 r]

C Auf der querbanck

- [156] 1. Aretij Felini in psalterium enarratio

¹⁰⁶ BUWr, XV F 654 (Kocowski I, nr 1866)

MARSILIUS AB INGHEN, *Questiones super IV libros Sententiarum*, [Strassburg, Martinus Flach, ca 1500], 2°

¹⁰⁷ BUWr, Akc 1948 nr 738, Gemoll nr 23.

¹⁰⁸ BUWr, XV Q 1169 (Kocowski III, nr 3210)

PETRUS DE AQUILA, *Questiones super IV libros Sententiarum*, [Speyer], Petrus Drach, [non post 17 X 1486], 4°

¹⁰⁹ BUWr, XV F 1121 (Kocowski I, nr 2452, 458)

1. RICHARDUS DE MEDIAVILLA, *Commentum super quartum librum Sententiarum*. *Edd. Franciscus Gregorii*, [Venezia, Dionysius Bertochus], 10 XI 1489, 2°

2. BERNARDINUS SENENSIS, *Quadragesimale de christana religione*, [Basel, Joannes Amerbach, non post 1490], 2°

¹¹⁰ BUWr, XV F 106 (Kocowski I, nr 2812, 2716)

1. *Tituli et distinctiones librorum Veteris et Novi Testamentorum et aliorum quamplurimorum librorum cum numeris capitulorum suorum*, Nürnberg, Marx Ayrer, [non post 1489], 2° (druk jednokartkowy, jedyny znany kompletny egzemplarz)

2. THOMAS DE AQUINO, *De veritate catholicae fidei contra errores infidelium*, [Strassburg, typogr. Henrici Ariminensis, ca 1472], 2°

oraz rękopis Summy - BUWr, Akc 1948 nr 724, Gemoll nr 43.

¹¹¹ BUWr, XV F 75 (Kocowski I, nr 2752)

THOMAS DE AQUINO, *Summa theologica. Partes tres* [Prima, secundae prima et tertia pars], Basel, Michael Wensler, 1485, 2°

¹¹² BUWr, XV F 39 i 206 (Kocowski I, nr 2770, 2771) 2 egzemplarze

THOMAS DE AQUINO, *Summa theologica* [Secundae secunda pars], 1. [Basel, Bertholdus Ruppel], s. a., 2°; 2. [Esslingen, Conradus Fyner], 1472, 2°

¹¹³ BUWr, XV F 803 (Kocowski I, 2199)

PETRUS DE BERGAMO, *Tabula super omnia opera Thomae de Aquino*, Basel, Bernardus Richel, 4 XII 1478, 2°

- [157] 2. In Esaïam¹¹⁴
 [158] 3. In Jeremiam, cui affixus est dialogus
 Beſarionis Cardinalis in proueria¹¹⁵
 [159] 4. In Ezechielem¹¹⁶
 [160] 5. In Haggæum, Zachariam et Malachiam¹¹⁷
 [161] 6. In Job¹¹⁸
 [162] 7. Etliche buchlein Ultrici Zwinglij etc.

Joannis Oecolampadij
 enarrationes

Item andere als ein bit an ein Capittel unchristliche Ceremonien fallen zu lassen,
 Gros schriften an die zu Lemberg.

D. Pomerani¹¹⁹ und Philippi Melanthoni bedecken von den Meßing:

- [163] 8. Abermal etliche schriften Zwinglij.¹²⁰
 [164] 9. Erasmi lucubrationes aliquot paraphrasis. Item Epistolae Paulj ad Romanos
 Item alij libelli Jani Damiensis ad Leonem X elegia et
 Epistolae doctißimorum uirorum
 Beſarionis Cardinalis Oratio de Eucharistia.
 Rabanus de institutione Clericorum¹²¹.

¹¹⁴ BUWr, 416.451

JOANNES OECOLAMPADIUS, *In esaïam prophetam hypomnematon hoc est commentariorum ... libri VI*, Basel, apud Andream Cratandrum, 1525, 4°

¹¹⁵ Katalog 1761: *Idem [Oecolampadius] in Jeremiam*, Argent. 1523; Saling in Prov. et Ecclesiast; Legati Caesaraei et Papatis oratio ad Elector. Saxon. de Concilio generali cum Electoris responso.

¹¹⁶ JOANNES OECOLAMPADIUS, *In prophetam Ezechielem commentarius* (Katalog 1761: Strassburg 1524)

¹¹⁷ JOANNES OECOLAMPADIUS, *In postremos tres, Nempæ Haggæum, Zachariam et Malachiam Commentarius* (Katalog 1761: Strassburg 1524)

¹¹⁸ JOANNES OECOLAMPADIUS, *In librum Iob exegemata, eruditum sane opus ac omnibus divinae scripturae studiosis utile*, Basel, Henricus Petrus, III 1532, 4° (VD 16, B 3080)

¹¹⁹ JOHANNES BUGENHAGEN POMERANUS, *Von der Evangelischen Meß. Was die Meß sey, wie und durch wen und warumb sye aufgesetzt sey [...]*, viele wydañ, gównie z lat 20 - tych XVI wieku.

¹²⁰ BUWr, 416.209 - 416.212

416.209 *Uklegen und gründ der schluszreden oder Artickeln durch Huldrychum Zuingli Zürich uff den XIX. tag Jenners im M.D.XXIII jar Ussgangen*, Zurich, Christopher Froschouer, 1523, 4°

416.210 *Von götlicher und menschlicher gerechtigkeit / wie die zemen sehind und standind. Ein predge Huldrych Zuinglis an. S. Joanns Teuffers tag gethon / im M.D.XXIII jertz widerumb gedruckt*, Zurich, Christopher Froschouer, 1524, 4°

416.211 *Der Hirt. Wie man die waren Christlichen hirten / und widrum die valschen erkennen / ouch wie man sich mit inen halten solle / durch Huldrychen Zuinglij beschriben im M.CCCCC. und XXIII. iar*, Zurich, durch Christophorum Froschouer, 4°

416.212 *Acta oder geschicht wie es uff dem gesprechs 26. 27 unnd 28 tagen Wynmonads / in der Christenlichen Statt Zürich / vor eim Ersamen glessnen grossen und kleinen Radt / ouch in by sin mer dann: 500. priesteren / und vil anderen biderber lüten / ergangen ist: Anbetreffend die goetze und die Mess*, Zurich, Christopher Froschouer, 1523, 4°

¹²¹ BUWr, 416.074 - 416.077

416.074 DESIDERII ERASMI ROTERODAMI viri undecunq̄ue doctissimi: *Lucubrations*, Strassburg, apud Mathiam Schuberium, 1515, 4°

416.075 *Jani Damiani Senensis ad Leonem X. Pont. Max. de expeditione in Turcas Elegeia, cum argutissimis doctissimorum virorum epigrammatibus. Epistola Pisonis ad Io. Corintium de conflictu Polonorum et Lithuanorum cum Moscouiis. Henricus Penia ad reuerend. Card. de Saulis, de gestis Sophi contra Turcas. Epistola Sigismundi Poloniae Regis ad Leonem X. Pont. Max. de victoria contra Schismaticos Moscouios, apud Aras Alexandri Magni paria. Erasmi Roterodamii epistola ad Leonem X. Pont. Max. de laudibus illius, & nova Hieronymianorum operum aeditione. Eiusdem ad Reuerendiss. D. Grimannum S. M. Cardinalem Epistola. Eiusdem ad Reuerendiss. D. Raphaelem Rearium tit. S. Georgij Cardinalem Epistola. Eiusdem ad eximium*

- [165] Erasmi ad Fabrum Stapulensem.
Gregorij Nißeni de Vita Mosis liber Erasmi Roterodami bellum¹²².

Ibidem in octauo

- [166] 1. In Hoseam Commentarij Capitonis¹²³
[167] 2. Martin Bucerus in Mattheum Euangelistam pars prima
[168] 3. pars secunda.¹²⁴
[169] 4. Martini Buceri annotationes in Epistolas S. Pauli ad Ephesios et Coloßenses cui affixa est Cellarij tractatio de operibus dei et D. Pomerani annotationes in Job¹²⁵
[170] 5. Christiani Hegedorfij paraphrasis latina S. Nonnij Poetie in Euangelium S. Joannis
Item Martini Buceri commentarius in Zephaniah prophetam¹²⁶
[171] 6. In Euangelium S. Joannis enarrationes Joannis Oecolampadii
[172] 7. Eiusdem in Epistolam ad Romanos¹²⁷

sacrae Theologiae doctorem Martinum Dorpium Hollandum Epistola Apologetica de suarum lucubrationum aeditione. Eiuem in laudem urbis Selesstadij Panegyricum Carmen, Basel, apud Joannem Frobenium, 1515, 4°

416.076 Bessarionis Cardinalis Niceni & Patriarchae Constantinopolitani, *Oratio de Sacramento Eucharistiae, & quibus verbis Christi corpus perficiatur. Eiusdem Epistola ad Graecos*, Strassburg (Argentorati), ex aedibus Schurerii, XII 1513, 4°

416.077 RABANUS MAURUS, *De institutione clericorum, ad Heistulphum Archiepiscopum. libri tres. Eiusdem epistola ad Humbertum episcopum, quotageneratione licitum sit matrimonium. De septem signis natiuitatis domini. De ortu, uita & moribus Antichristi*, [Pforzheim], Thomas Anshelmi Badensis, 1505, 4°

¹²² BUWr, 416.069 – 416.073

416.069 *In Epistolam Pauli ad Romanos paraphrasis, per Erasmus Roterodamum, ad Reverendissimum Cardinalem Grimanum*, Basel, Joannes Frobenius, 1518, 4°

416.070 ERASMUS DESIDERIUS ROTERODAMUS, *Paraphrasis in duas epistolas Pauli ad Corinthios, per Erasmus Roterodamum recens ab illo conscripta & nunc primum typis excusa, ad Christi Paulique gloriam*, Basel, Joannes Frobenius, III 1519, 4°

416.071 ERASMUS DESIDERIUS ROTERODAMUS, *Apologia ad Jacobum Stapulensem*, Basel, apud Joannem Frobenium, 1518, 4°

416.072 [ŠW. GRZEGORZ Z NYSSY], *Gregorii Episcopi Nyseni. Viri & vitae sanctitate & ingenii magnitudine inter Graecos Christianae professionis affectores praecipui. De vita perfectione, sive vita Moysi, liber utilissimus. Per Georgium Trapezuntium e Graeco in Latinum conuersus, & iam primum in Solidioris doctrinae studiosorum emolumentum, quam fieri potuit, castigatissima, impressione vulgatus*, Wien, per Hieronymum Vietorem, expensis Leonardi & Lucae Alantsae fratrum, 1517, 4°

416.073 ERASMUS DESIDERIUS ROTERODAMUS, *Bellum*, Basel, apud Joannem Frobenium, 1517, 4°

¹²³ [WOLFGANG FABRICIUS CAPITO], *In Hoseam prophetam V. F. capitonis commentarius. Ex quo pecularia prophetae, et hactenus fortassis nusquam sic traetata cognoscere potes*, Strassburg, Joannes Hervagius, IV 1528, 8°

¹²⁴ MARTIN BUTZER, *Enarrationum in Evangelia Matthaei et Luce libri duo*, Strassburg, Joannes Hervagius, 1527, 8° - 2 tomy (np. BUWr 451.105)

¹²⁵ JOHANNES BUGENHAGEN POMERANUS, *In Htob annotationes*, 2 wydania: Basel, Joannes Faber, Emneus Iuliacensis, 1526 oraz Zwickau, Gabriel Kantz, I 1527 - oba in octavo (VD 16, B 9325, 9327)

¹²⁶ Katalog 1761: *Nomi Paraphrasis in Johannem; Buccerus in Zephaniai; Vitae Paparum a Petro ad Clement. VI. Motheri.*

NONNUS POETA PANOPOLITANUS, *In Evangelium Sancti Johannis Paraphrasis Graeca, a Christophoro Hegendorphino Latina facta. Cui addita est Contio elegantissima Divi Chrysostomi de magistratibus ab eodem Hegendorphino Latinitate donata*, Hagenoae, Joannes Sacerius, 1528, 8° (VD 16, N 1837)

MARTIN BUTZER, *Tzephaniah, quem Sophoniam, vulgo vocant, prophetarum epitomographus ad ebraicam veritatem versus, et commentario explanatus*, Strassburg, Joannes Hervagius, 1528, 8° (np. BUWr 451.106)

- Item de Caena domini
- Item ad eundem Syngramma super Verbis Caenae
- [p. 253 v] Joannis Oecolampadii Apologetica de dignitate Eucharistiae
Eiusdem Antisyngamma contra sueuos¹²⁸
- [173] 8. Farrago annotationum Zunglij in Genesis¹²⁹
- [174] 9. Eiusdem de Vera et falsa religione cui praefixi sunt libelli
D. Sebaldi Heiden Norimb. de Christo unico mediatore
Item Francisci Lamberti de uocatione in regnum Christi
Eiusdem Farrago omnium fere Theologicarum rerum.
Item de causis excaecationis Seculorum.
Item Zwinglij Epistola ad Mathaeum Alberum de Caena domini.¹³⁰
- [175] 10. In Acta Apostolorum et Epistolam ad Romanos Heinrici Bullingeri Commentarij¹³¹
- [176] 11. In Epistolas S. Paulj ad Corinthios et unaniquae D. Petri Heinrici Bullingeri.¹³²
- [177] 12. Catalogus omnium lucubrationum Erasmi
Item Jacobi Ziegleri aduersus Jacobi Sturmicae maledicentiam pro Germania
Item Spongia Erasmi.

¹²⁷ JOANNES OECOLAMPADIUS, *In Epistolam Beati Pauli ad Rhomanos Annotationes*, co najmniej 3 wydania in octavo: 1. Basel, Andrea Cratander, 1525; 2. Ibidem et idem, 1526; Nürnberg, Joannes Petreius, ca 1526. (VD 16, O 341 - 343)

¹²⁸ JOANNES OECOLAMPADIUS, *Apologetica. De dignitate eucharistiae sermones duo. Ad Theobaldum Billicanum. Ad ecclesiastas Sueuos Antisyngamma*, Zurich, Christopher Froschouer, 1526, 8° (BGC, s. 659)

¹²⁹ BUWr, 418.395 - 418.396

418.395 HULDRYCH ZWINGLI, *Farrago annotationum in Genesisim [...] per Leonem Iudae et Casparem Megandrum exceptarum*, Zurich, Christopher Froschouer, III 1527, 8°

418.396 HULDRYCH ZWINGLI ET AL., *In Exodum alia Farraginis annotationum particula per Leonem Iudae et Casparem Megandrum [...] comportata*, Zurich, Christopher Froschouer, 1527, 8°

¹³⁰ HULDRYCH ZWINGLI, *De vera et falsa religione [...] commentarius*, Zurich, ex off. Froschouiana, 1525, 8° (VD 16, Z 912 - 913)

SEBALDUS HEYDEN, *Unum Christum, mediatorem esse et advocatum nostrum, non matrem eius, neque divos: unde ipsi, non matri, quae in cantilena, cuius initium Salve Regina continentur, occinenda, Apologia*, [Strassburg, Johann Hervagen senior], 1525, 8° (VD 16, H 3335)

FRANCOIS LAMBERT, *De fidelium vocatione in regnum Christi, id est, Ecclesiam. De vocatione ad ministeria eius, maxime ad Episcopatum. Item de vocatione Matthiae per sortem ac similibus. Et ibi multa de sortibus*, Strassburg, Joannes Hervagius senior, 1525, 8° (VD 16, L 146)

FRANCOIS LAMBERT, *Farrago omnium fere rerum Theologicarum*, Strassburg, Joannes Hervagius senior, 1525, 8° (VD 16, L 145)

FRANCOIS LAMBERT, *De causis excaecationis multorum saeculorum*, Nürnberg, Joannes Petreius, 1525 lub Strassburg, Johann Hervagen, ca 1525 - oba in octavo (VD 16, L 133 - 134)

¹³¹ BUWr, 418.766 - 418.767

418.766 *In Acta Apostolorum Henrychi Bullingeri Commentariorum libri VI*, Zurich, Christopher Froschauer, VIII 1533, 8°

418.767 *In Sanctissimam Pauli ad Romanos epistolam, Henrychi Bullingeri Commentarius*, Zurich, Christopher Froschauer, II 1533, 8°

¹³² HEINRICH BULLINGER, *In priorem D. Pauli ad Corinthios Epistolam [...] Commentarius*, Zurich, Christopher Froschouer, VI 1534, 8° (VD 16, B 5051)

HEINRICH BULLINGER, *In posteriorem D. Pauli ad Corinthios Epistolam [...] Commentarius*, Zurich, Christopher Froschouer, 1535, 8° (VD 16, B 5060)

HEINRICH BULLINGER, *In D. Patri Apostoli Epistolam utanque [...] Commentarius*, Zurich, Christopher Froschouer, III 1534, 8° (VD 16, B 5223)

eiusdem diatribi de libero arbitrio.

Item Hyperaspistis Diatribae ad uersus Seruum Arbitrium Lutherj.¹³³

- [178] 13. Erasmi aduersus cuiusdam febricitantis libellum responsio
Eiusdem Apologia aduersus articulos quosdam per Monachos in Hispania exhibi-
tos.

Joannis Chrysostomi λογους in S. Babylon Graece

Item Philippi Melanchtoni [...] ^a dispositio Epistolae S. Pauli ad Romanos¹³⁴

- [179] 14. D. Erasmi Rotherodami aduersus Jodocum Clodoueam¹³⁵

- [180] 15. Eiusdem paraphrasis in Matthaicum Euangelistam¹³⁶

- [181] 16. Declarationes eiusdem ad Censuras Lutetiae uulgatas.

Item dilutio ad Jodoci Clodouej accusationes.¹³⁷

[p. 254 r]

D. 1. Pulpitum

A pariete initium.

Libri Historici

- [182] 1. Chronicon uniuersale cum figuris. Regal

- [183] 2. Speculi historialis Vincentij pars prima

- [184] 3. Pars Secunda¹³⁸

Chronicon Antonini

Pars prima deest

¹³³ DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Catalogus omnium [...] lucubrationum, ipso autore cum alis nonnullis (libellus Jacobi Ziegleri Laudavi Bavari aduersus Jacobi Stunicae maledicentiam pro Germania)*, Basel, Joannes Frobenius, IV 1533, 8° - 2 wydania (VD 16, E 2121 - 2122)

IDEM, *Spongia aduersus aspergines Hutteni*, wiele wydań - wszystkie in octavo z 1523 roku: Basel, Joannes Frobenius (3 wydania), Strassburg, Joannes Hervagius (VD 16, E 3639 - 3643)

IDEM, *De libero arbitrio διατριβή sive collatio. Primum legito, deinde indicato*, wiele wydań z lat 1524 - 1525 (VD 16, E 3145 - 3153)

^a plama, wyraz nieczytelny

¹³⁴ DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Aduersus fabricitantis cuiusdam libellum responsio*, Basel, Hieronimus Frobenius, 1529, 8° (VD 16, E 1994)

IDEM, *Apologia aduersus articulos aliquot per monachos quosdam in Hispanijs exhibitos*, 3 wydania z Bazylei - wszystkie in octavo: 1. In off. Frobeniana, 1528; 2. Hieronimus Frobenius, Johannes Hervagius, Nicolaus Episcopus, 1529; 3. Thomas Wolff, 1529.

¹³⁵ DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Dilutio eorum, quae Jodocus Clithoueus scripsit aduersus declamationem suasoriam matrimonii. Epistola eiusdem de delectu ciborum, cum scholijs per ipsum autorem recens additis*, Basel, in off. Frobeniana, 1532, 8° (VD 16, E 2629)

¹³⁶ DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Paraphrasis in Euangelium Matthaei [...] primum nata et aedita Epistola nuncupatoria ad Carolum Caesarem. Exhortatio ad Studium Evangelicae lectionis. Epistola ad R. D. Matthaicum Card. Sedun*, 3 wydania - wszystkie in octavo: 1. Köln, Joannes Soter, 1522; 2. Moguntiae, Joannes Schöffler, 1522; 3. Nürnberg, Joannes Petreus, 1525 (VD 16, E 3335 - 3336, 3340)

¹³⁷ DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Dilutio eorum, quae Jodocus Clithoueus scripsit aduersus declamationem suasoriam matrimonii. Epistola eiusdem de delectu ciborum, cum scholijs per ipsum autorem recens additis*, Basel, in off. Frobeniana, 1532, 8° (VD 16, E 2629)

¹³⁸ BUWr, XV F 318/I-II (Kocowski III, nr 3260)

VINCENTIUS BELLOVACENSIS, *Speculum historiale*. Pars I-IV, [Strassburg, Typ. „R” = Adolphus Rusch, ca 1473], 2°

- [185] 4. Pars secunda
 [186] 5. Pars tertia¹³⁹
 [187] 6. Rudimentum Nouiciorum Chronicon¹⁴⁰
 [188] 7. Aureum de Universo pars prima, caeterae desunt.
 [189] 8. Historia Scholastica¹⁴¹.
 [190] 9. Fasciculus temporum et fortalicium fidei¹⁴².
 [191] 10. Flavii Josephi Sacerdotis libri antiquitatum etc. uetustus Codex.
 [192] 11. Vitae Patrum¹⁴³
 [193] 12. Historia Ecclesiastica Magdeburg:
 Primus }
 [194] 13. Secundus } Tomus quibus continentur centuriae quinque
 [195] 14. Tertius }
 [196] 15. Sexta Centuria ungebundet.
 [197] 16. Chronologia Leonhardi Krentzhemij Deutsch.¹⁴⁴

D. 2. Latus alterum pulpiti

- [198] 1. Josephus Latine translatio Gelenij
 [199] 2. Ecclesiastica Historia Eusebij¹⁴⁵
 [200] 3. Historia Ecclesiastica Theodoriti Graece et Latine¹⁴⁶
 [201] 4. Plutarchi Vitae Latine translatio uetus¹⁴⁷

¹³⁹ BUWr, XV F 234 (Kocowski I, nr 164)

ANTONINUS FLORENTINUS, *Chronicon*. Pars 3, Nürnberg, Antonius Koberger, 31 VII 1484, 2°

¹⁴⁰ BUWr, XV F 251 (Kocowski I, nr 2042)

1. *Rudimentum novitiorum*, Lübeck, Lucas Brandis, 5 VIII 1475, 2°

2. NICOLAUS DE LYRA, *Moralia super totam Bibliam*, [Strassburg, Georgius Husner, ca 1478], 2°

¹⁴¹ BUWr, XV F 260 (Kocowski I, nr 2203)

PETRUS COMESTOR, *Historia scholastica*, [Strassburg, typogr. Henrici Ariminensis, ca 1474], 2°

¹⁴² BUWr, XV F 186 (Kocowski I, nr 2468, 114, 2398)

1. WERNER ROLEWINCK, *Fasciculus temporum*, [Köln], Henricus Quentell, 1480, 2°

2. ALPHONSUS DE SPINA, *Fortalitiium fidei*, [Basel, Bernardus Richel, non post 1475], 2°

3. RABANUS MAURUS, *Opus de sermonum proprietate*, [Strassburg, Adolphus Rusch, ante 20 VII 1467], 2°

¹⁴³ BUWr, XV F 133 i XV F 262 (Kocowski I, 1380, 1381) 2 identyczne egzemplarze

S. HIERONYMUS, *Vitae Sanctorum Patrum*, Nürnberg, Antonius Koberger, 7 V 1478, 2°

ewentualnie BUWr, XV F 347 (Kocowski III, nr 3141, 3121)

1. PSEUDO - HIERONYMUS, *Vitae Sanctorum Patrum, sive Vitas patrum*, Nürnberg, Antonius Koberger, 7 V 1478, 2°

2. GREGORIUS I PAPA, *Liber epistolarum*, [Augsburg, Günther Zainer, ca 1475 - 1476], 2°

BUWr, XV F 1185 (Kocowski III, nr 3078, 3140)

1. CAESARIUS DE HEISTERBACH, *Dialogus miraculorum*, [Köln, Ulricus Zell, ca 1473], 2°

2. PSEUDO - HIERONYMUS, *Vitae Sanctorum Patrum sive Vitas Patrum*, [Köln, Bartholomaeus de Unkel, ca 1476, non post 1479], 2°

¹⁴⁴ LEONHARD KRENTZHEIM, *Chronologia, das ist Grundtliche und fleissige Jahrrechnung*, Görlitz, Ambrosius Fritsch, 1576-1577 (2 tomy), 2°

¹⁴⁵ EUSEBIUS, *Historia ecclesiastica*, s.l., a. et typ. (przekazany do Poznania, zaginiony)

¹⁴⁶ THEODORETUS, *Ecclesiastica historia graece*, Basel, 1535, 2° (przekazany do Poznania, zaginiony)

¹⁴⁷ BUWr, XV F 532 (Kocowski I, nr 2327)

PLUTARCHUS, *Vitae illustrium virorum, latine*. Vol. 1-2, Venezia, Joannes Ragazzo pro Lucantonio Giunta, 7 XII 1491, 2°

- [202] 5. *Historia naturalis* Plinij¹⁴⁸.
- [203] 6. *Liuij historia*¹⁴⁹, eadem iterum manu scripta¹⁵⁰
- [204] 7. *Beati Rhenani historia rerum Germanicarum*.¹⁵¹
Budaej Epistolae Graece et latine scriptae.
- [205] 8. *Paestinae descriptio*
Item Polybij historia Graece et Latine
De Vitis Imperatorum Aelij Spartiati¹⁵²
- [206] 9. *Valerij Maximi historia*¹⁵³
- [207] 10. *Chronica Pontificum et Imperatorum manuscripta*
[p. 254 v]^{a-a}
- [208] 11. *Chronica Sicardi Episcopi*¹⁵⁴
- [209] 12. *Egesippi historia, cui affixae sunt annotationes Vallae in novum Testamentum*¹⁵⁵
- [210] 13. *Historia Troiana manuscripta deutsch. cum Vita S. Hedwigis.*
- [211] 14. *Strabonis Geographia*¹⁵⁶
- [212] 15. *Censorini Libellus de die natali cum quibusdam Plutarchi opusculus*
- [213] 16. *Gesta Romanorum*¹⁵⁷

Auf der banck unten in folio

- [214] I. *Vita S. Francisci manuscripta*¹⁵⁸

¹⁴⁸ BUWr, XV F 1161 (Kocowski III, nr 3217)

CAIUS CAECILIUS PLINIUS SECUNDUS SEN., *Historia naturalis*. Edd. Philippus Beroaldus, Venezia, Rainaldus de Novimagio [Nimwegen], 6 VI 1483, 2°

¹⁴⁹ BUWr, XV F 1141 (Kocowski III, nr 3175)

TITUS LIVIUS, *Historiae Romanae decades III a Joanne Andrea episcopo Aleriensi editae et a Luca Porro recognitae*, Treviso, Joannes Rubeus Vercellensis, 1482, 2°

¹⁵⁰ BUWr, Akc 1948 nr 797, Gemoll nr 47.

¹⁵¹ RHENANUS BEATUS, *Rerum Germanicarum libri III.*, Basel 1531, 2° (przekazany do Poznania, zaginiony)

¹⁵² [POLYBIUS], *Polybii Historiarum libri quinque* [tekst grecki i łaciński], Hagenau, Joannes Sacerius, 1530, 2° lub Basel, Joannes Hervagius, 1549, 2° (VD 16, P 4082-4083)

¹⁵³ VALERIUS MAXIMUS, *Factorum dictorumque memorabilium libri novem*, bardzo dużo XV i XVI-wiecznych wydań z całej Europy (VD 16, V 126-156, BIC, s. 707-708)

^{a-a} na początku strony 254 v powtórzone tytuły nr 7-10 (poz. 204-207)

¹⁵⁴ [JOANNES SICHARD], *Chronica, hoc est rerum secundum temporum successiones in orbe gestarum memorabilium Elenchos*, najprawdopodobniej wydanie Basel, Henricus Petri, 1549, 2° (VD 16, S 6284)

¹⁵⁵ HEGESIPPUS, *Historia de bello Iudaico*, Paris 1520, 2°

LAURENTIUS VALLA, *In latinam Novi Testamenti interpretationem adnotationes*. Ed. Desiderius Erasmus Rotodamus, Paris, J. Petit in aedibus Ascensianis pr., 1505, 2° (BFC, s. 434)

GULELMUS BUDAEUS, *Annotationes in quatuor et viginti pendactarum libros*, Paris, 1508, 2°

¹⁵⁶ BUAM, Inc. 133

STRABO, *De situ orbis*, Venezia, Joannes Rubeus Vercellensis, 24 IV 1494, 2°

¹⁵⁷ [?] BUWr, XV F 1188 (3119, 3090, 3028)

1. *Gesta Romanorum*, [Strassburg, Georgius Husner], 25 I 1493, 2°

2. GUIDO DE COLUMNA, *Historia destructionis Troiae*, Strassburg, [Georgius Husner, ca 25 V 1489], 2°

3. *Historia Alexandri Magni, Lat. in compositione Leonis archipresbyteri*, Strassburg, [Georgius Husner], 17 III 1489, 2°

¹⁵⁸ BUWr, Akc 1948 nr 781, Gemoll nr 11; można także ewentualnie rozważać poz. Gemoll nr 12 (zaginiona).

- [215] 2. Vita S. Hedwigis, cui quaedam ex operibus D. Bernhardi excerpta adiuncta sunt
manuscripta¹⁵⁹
- [216] 3. De imagine mundi hoc est brevis Synopsis Chronologiae, cui praefixus est
tractatus de Sacramentis
- [217] 4. Bacacius de uiris et foeminis illustribus manuscriptus liber.

In quarto

- [218] [1.] Beda de aetatibus mundi cui praefixum est Caput Plinij de Ebrietate.
Affixa Cosmographia ptolemaej
Epitome Europae Aeneae Syluij
[p. 255 r] Item Asiae et terrae sanctae descriptio
Rabbi Josephi Hyßopaej poemata ex Hebraico in Latinum [!] translata a Reuchlin
Opuscula quaedam Plutarchi
Ludus L. Annaej Senecae de morte Claudij Caesaris
Item Moria Erasmi.¹⁶⁰
- [219] 2. Opera Pomponij Laeti et M. Maruli bene uiuendi instituta¹⁶¹
- [220] 3. Berosus Babilonicus et Philo etc. historici uetusti
quibus praefixus est liber Beroaldi de terraemotu etc.
sequitur Baptistae Mantuani de patientia tractatus¹⁶²
- [221] 4. Orosij libri historici¹⁶³
- [222] 5. Onosander ad Q. Veranium de Optimo Imperatore
Item Pomponij Melae de situ orbis
Item Oratio prouerbiorum condita a Philippo Beroaldo¹⁶⁴

¹⁵⁹ BUWr, Akc 1948 nr 742, Gemoll nr 52.

¹⁶⁰ [JOSEPH BEN HANAN, EZOBI], *Rabi Joseph Hyssopaeus parpinianensis iudaeorum poeta dulcissimus ex hebraica lingua in latinam tractatus a Joanne Reuchlin Phorcensi, legum imperialium doctore*, Tubingae, Thomas Anshelmus badensis, III 1512, 4° (VD 16, J 951)

LUCIUS ANNAEUS SENECA IUNIOR, *Ludus [...] de morte Claudij Caesaris [...] cum scholijs Beati Rhenani, Syne-sius Cyrenensis de Laudibus Celuiiij, Joanne Phrea Britanno interprete [...] Epistola apologetica Erasmi ad Martinum Dorphium Theologum*, co najmniej 4 wydania in quarto z lat 1515 - 1519 - wszystkie wydane w Ba-zylei przez Jana Frobeniusa (VD 16, S 5804 - 5807)

DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Moriae encomium [...] declamatio*, Strassburg, Matthaeus Schurer, 1511 lub 1512, 4°

¹⁶¹ BUWr, 416.250 - 416.251

416.250 *Opera Pomponii Laeti*, Strassburg, in off. Mathiae Schüreri, 1510, 4°

416.251 [MARKO MARULIĆ], *Marci Maruli Spalatensis bene vivendi instituta*, Basel, Adamus Petri, 1513, 4°

¹⁶² BUWr, 416.426 - 416.428

416.426 *Opusculum Philippi Beroaldi De Terraemotu & Pestilentia, cum annotamentis Galeni. Addita est explicatarum in Annotamentis Galeni dictionum Tabula*, Argentorati (Strassburg), Mathias Schurerius, V 1510, 4°

416.427 *Berosus Babilonicus de his quae praecesserunt inundationem terrarum*, Paris, C. O., 1510, 4°

416.428 BAPTISTA MANTUANUS CARMELITA, *De patientia libri tres. Eiusdem de vita beata dialogus sanctis-simus et Augustini Dathi de ea demre libellus*, Strassburg, Mathias Schurerius, 1510, 4°

¹⁶³ BUWr, 416.308

Pauli Orosii Historiographi clarissimi opus prestantissimum, Parhisiis, per Johannem Barbier, 1510, 4°

¹⁶⁴ BUWr, XV Q 1186 (Kocowski III, nr 3234, --, 3045, 3065)

In octauo

- [223] 1. Josippus Historicus Hebraicus cui praefixa est Logica Hebraea
[224] 2. Historia Herodiani Graeca de Caesaribus
[p. 255 v]

Pulpitum E. 1.

Libri legum

- [225] 1. Decreta¹⁶⁵
[226] 2. Decretales¹⁶⁶
[227] 3. Clementinae siue VI Decretalium¹⁶⁷
[228] 4. Decretalium copiosum argumentum
[229] 5. Pars prima
[230] 6. Secunda
[231] 7. Tertia
[232] 8. Digestum Vetus¹⁶⁹
[233] 9. Digestum Nouum¹⁷⁰
[234] 10. Infortiatum¹⁷¹
[235] 11. Codex¹⁷²
- } Repertorij Juris D. Petri Episcopi Brixiensis¹⁶⁸

1. *Scriptores rei militaris*, Roma, Eucharius Silber, 1494, 4° [Tylko fragment: Onosander, De optimo imperatore, Lat. Trad. Nicolaus Sagundinus]

2. POMPONIUS MELA COSMOGRAPHUS *de Situ orbis Hermolai Barbariffi deliter emendatus*, s. l., Johan Baptista Sessa, 27 X 1501, 4°

3. APICIUS, *de re coquinaria*. Cum additione Blasii Lanciloti, Antonii Mottae et Joannis Salandi. – Acced.: Caius Suetonius Tranquillus, *De claris grammaticis et rhetoribus*, Venezia, Bernardinus de Vitalibus, [ca 1500], 4° [Tylko fragment: *Suetonius*]

4. PHILIPPUS BEROALDUS, *Oratio proverbiorum*, Bologna, Benedictus Hectoris Faelli, 17 XII 1499, 4°

¹⁶⁵ BUWr, XV F 115 i XV F 4 (Kocowski I, nr 1201, 1202) dwa identyczne egzemplarze

GRATIANUS, *Decretum cum apparatu Joannis Semecae et Bartholomaei Brixiensis*, Strassburg, Henricus Eggenstein, 1471, 2°

BUWr, XV F 51 (Kocowski I, nr 1205)

GRATIANUS, *Decretum cum apparatu Bartholomaei Brixiensis*, Venezia, Nicolaus Jenson, 1477, 2°

¹⁶⁶ BUWr, XV F 48 (Kocowski I, nr 1239)

GREGORIUS IX PAPA, *Decretalium libri V cum glossa*, [Strassburg, Henricus Eggenstein, ca 1470 - 1472], 2°

¹⁶⁷ BUWr, XV F 350 (Kocowski III, nr 3074, 3088)

1. BONIFACIUS VIII PAPA, *Liber sextus Decretalium, cum glossa Joannis Andreae*, [Strassburg, Henricus Eggenstein, ca 1470 - 1472], 2°

2. CLEMENS V PAPA, *Constitutiones*, [Strassburg, Henricus Eggenstein, ca 1470], 2°

¹⁶⁸ BUWr, XV F 241/I-III (Kocowski I, nr 2224)

PETRUS DE MONTE EP. BRIXIENSIS, *Repertorium utriusque iuris*. Vol. 1 – 3, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 7 X 1476, 2°

¹⁶⁹ BUWr, XV F 329 (Kocowski III, 3095)

Digestum vetus cum glossa ordinaria Accursii Florentini et Summariis Hieronymi Clarii. Edd. Hieronymus Clarius, Venezia, Baptista de Tortis, 1 XII 1490, 2°

¹⁷⁰ BUWr, XV F 324 (Kocowski III, 3097)

Digestum novum cum glossa ordinaria Accursii Florentini et Summariis secundum Bartolum de Saxoferrato et Paulum de Castro. Editio prima, Venezia, Andreas [de Papia] Calabrensis, 30 IV 1491, 2°

¹⁷¹ BUWr, XV F 325 (Kocowski III, 3096)

Infortiatum cum glossa ordinaria Accursii Florentini et Summariis Hieronymi Clarii. Editio vetustior, Venezia, Baptista de Tortis, 1 IV 1491, 2°

- [236] 12. Institutiones Aulentie, Liber Feudorum Extrauagant.
 [237] 13. Joan Fabes super Institutiones¹⁷³
 [238] 14. Practica Noua Joannis de Ferrarijs¹⁷⁴

E. 2. Pulpiti latus alterum

- [239] 1. Summa Absterdami
 [240] 2. Baldus de Feudis etc.¹⁷⁵
 [241] 3. Panormitani Abbatis Super decretales Volumen primum¹⁷⁶
 [242] 4. Secundum
 [243] 5. Tertium
 [244] 6. Quartum
 [245] 7. Quintum
 [246] 8. Sextum
 [247] 9. Septimum

¹⁷² BUWr, XV F 332 (Kocowski III, nr 3098)

Codex Iustinianus cum glossa ordinaria Accursii Florentini. Edd. Andreas Rommel, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 24 VI 1475, 2°

¹⁷³ BUWr, XV F 330 (Kocowski III, nr 3111)

JOANNES RUNCINUS FABER, *Commentarius in Institutiones*. Edd. Petrus Albignanus Trecius, Venezia, Andreas de Bonetis Calabrensis, 8 VI 1488, 2°

¹⁷⁴ BUWr, XV F 342 (Kocowski III, nr 3112)

JOANNES PETRUS DE FERRARIIS, *Practica nova iudicialis*, [Strassburg, Henricus Eggestein, ante 19 IX 1473], 2°

¹⁷⁵ BUWr, XV F 339 (Kocowski III, nr 3256, 3102, 3032)

1. BALDUS DE UBALDIS, *Super usibus feudorum et commentum super pace Constantiae*. Edd. Troilus Zanus, Venezia, Andreas Calabrensis, 24 IX 1486, 2°

2. *Libri feudorum cum glossa ordinaria Accursii Florentini*, [Strassburg, Henricus Eggestein, ca 1475], 2°, Var. A.

3. JACOBUS ALVAROTTUS, *Super feudis. Cum additionibus Matthaei de Corbinellis et Montorii Mascarelli*, Venezia, [Typ. Alvarotti], 10 VII 1477, 2°. Var. A.

¹⁷⁶ Z Biblioteki św. Piotra i Pawła pochodzi w sumie 11 tomów tego dzieła:

BUWr, XV F 61/I-II (Kocowski I, nr 2844)

NICOLAUS DE TUDESCHIS, abbas Panormitanus, *Lectura super quinque libros Decretalium*. Vol. 1 et 4, Basel, [Michael Wenssler], 1477, 2°

BUWr, XV F 257/I-IV (Kocowski I, nr 2846)

ut supra. Vol. 1-5, Basel, [Joannes Amerbach], 1480-81, 2°

BUWr, XV F 889 (Kocowski I, nr 2847)

ut supra. Vol. 2

BUWr, XV F 207 (Kocowski I, nr 2852)

IDEM, *Lectura super secundo libro Decretalium*. Vol. 3, Köln, Joannes Koelhoff senior, 1477, 2°

BUWr, XV F 18 (Kocowski I, nr 2853)

IDEM, *Lectura super quarto et quinto libro Decretalium*, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 27 IV 1477, 2°

BUWr, XV F 29 (Kocowski I, nr 2854)

ut supra

BUWr, XV F 237 (Kocowski I, nr 2855)

ut supra

Z tej liczby liczby w momencie spisania katalogu w bibliotece musiały znajdować się 4 tomy po Zygmuncie Atcze (Kocowski I, nr 2844, 2852, 2855). Dalsze 5 tomów pochodziło ze zbiorów łęnickiej kolegiaty także już wówczas przejętych przez bibliotekę św. Piotra i Pawła (Kocowski I, nr 2846 – 4 tomy po kanoniku Leonardzie Eberlen, 2854 – po archidiakonie Mikołaju Merboth). 2 tomy nie posiadają wcześniejszych not proveniencyjnych.

Dominici de S. Geminiano Super VI Decretalium¹⁷⁷

- [248] 10. Volumen primum
[249] 11. Secundum
[250] 12. Tertium
[251] 13. Summa Pisana¹⁷⁸
[252] 14. Summa Hostiensis manuscripta in membranis
[253] 15. Tractatus D. Nicolai de Vbaldis de succeßione ab intestato¹⁷⁹.

[p. 256 r]

Auf der Querbanck unten Regal.

- [254] 1. Rosarium Guidonis Super decreta¹⁸⁰
[255] 2. Nouella super Secundo Decretalium manuscripta
[256] 3. Repertorium Juris diuini et humani Caldrani¹⁸¹
[257] 4. Iterum Repertorium Caldrani duobus uolumi-
[258] 5. nibus comprehensum¹⁸²

Libri folio chartae usitatae

- [259] 6. Breuiarium supra codicem utriusque iuris¹⁸³
[260] 7. Summa Angelica de Casibus conscientiae¹⁸⁴
[261] 8. Diuersi tractatus in Jure Canonico
[262] 9. Casus Longi Bernhardi super decretales¹⁸⁵

¹⁷⁷ BUWr, XV F 340/I-II i 349/I-II (Kocowski III, nr 3103, 3104) dwa identyczne komplety
DOMINICUS DE SANTO GEMINIANO, *Super Sexto Decretalium*. Pars I-II. Edd. Joannes Stoll et Henricus Niffer,
Speyer, Petrus Drach, [non post 1479], 2°, Var. A.

¹⁷⁸ [?] BUWr, XV F 328 (Kocowski III, nr 3188)
NICOLAUS DE AUSMO, *Supplementum Summae Pisanellae* - Acced.: ASTESANUS: *Canones poenitentiales*,
Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 20 I 1475, 2°

¹⁷⁹ NICOLAUS DE UBALDIS, *Tractatus de successionibus ab intestato*, zaginiony (być może: Milano, Leonardus
Pachel et Ulricus Seinzeller 5 V 1487 – por. BUWr, XV F 250; Kocowski I, nr 2878)

¹⁸⁰ BUWr, XV F 316 i 317 (Kocowski III, nr 3057, 3058) dwa identyczne egzemplarze
GUIDO DE BAYSIO, *Rosarium decretorum*, [Strassburg, Joannes Mentelin, ca 1473], 2°

¹⁸¹ BUWr, XV F 79 (Kocowski I, nr 710)
JOANNES CALDERINUS, *Repertorium utriusque iuris*, [Basel, Michael Wenssler], 12 XII 1474, 2°

¹⁸² BUWr, XV F 62/I-II (Kocowski I, nr 709)
ut supra w dwóch woluminach

¹⁸³ BUWr, XV F 942 (Kocowski I, nr 1066)
JOANNES FABER RUNCINUS, *Breuiarium super Codicem*, [Lyon], Nicolaus Philippi et Marcus Reinhard, 13 XI
1480, 2°

¹⁸⁴ BUWr, XV F 1151 (Kocowski III, nr 3041)
ANGELUS DE CLAVASIO, *Summa angelica de casibus conscientiae*, Nürnberg, Antonius Koberger, 28 VIII
1488, 2°

lub BUWr, 415.003

ANGELUS DE CLAVASIO, *Summa angelica de casibus conscientiae, cum multis utilibus et valde necessariis ad-
ditionibus noviter insertis*, Strassburg, Renatus Beck, 1513, 2°

¹⁸⁵ BUWr, XV F 1146 (Kocowski III, nr 3064, 3035, 3229)

1. BERNARDUS PARMENSIS, *Casus longi super quinque libros Decretalium*, Strassburg, Typ. Jordani = Geor-
gius Husner], 1484, 2°

- [263] 10. Margarita decreti
- [264] 11. Ein new gedeuscht rechtbuch
- [265] 12. Proceßus Juris Panormitani cui praefixa est Moria Erasmi¹⁸⁶
- [266] 13. Lectura super titulo de Regulis Juris
- [267] 14. Ein deutsch Rechtsbuch geschriben
- [268] 15. Summa Pisani
Petri de Anchorano in libros decretalium manuscripti
- [269] 16. Liber primus
- [270] 17. Secundus
- [271] 18. Tertius¹⁸⁷
- [272] 19. Quartus
- [273] 20. Quintus
- [274] 21. Sextus
- [275] 22. Consilia DD. Johannis et Gasparis Caldrini¹⁸⁸
- [276] 23. Alius liber Juridicus manuscriptus
- [277] 24. Registrum
- [278] 25. Consilia Friderici de senis¹⁸⁹
- [279] 26. Volumen aliud iuridicus manuscriptus chartae regiae
- [280] 27. Repertorium Juris Francisci de Monolia
- [281] 28. Arbor Consanguinitatis et Concordantiae Bibliae et Canonum et totius Juris
ciuilis¹⁹⁰
- [p. 256 v]
- [282] 29. Vocabularius Juris utriusque¹⁹¹

2. JOANNES ANDREAE, *Super arboribus consanguinitatis, affinitatis et cognationis spiritualis*, Nürnberg, Fridericus Creussner, 1483, 2°

3. RAYMUNDUS DE SALGVIS, *Ars inveniendi themata, commendationesque et sermones ex corpore decreti*, [Köln, Joannes Koelhoff senior], 1482, 2°

¹⁸⁶ BUWr, XV Q 1145 (Kocowski I, nr --, 2029, 298, --)

1. DESIDERIUS ERASMUS ROTERODAMUS, *Moriae encomium [...] declamatio*, Strassburg, Matthaeus Schurer, VIII 1511, 4°

2. NICOLAUS DE BLONIE, *Tractatus sacerdotalis de sacramentis deque divinis officiis et eorum administrationibus*, Strassburg, Martinus Flach, 1499, 4°

3. JOANNES AUERBACH, *Processus iudiciarius*, [Strassburg, Joannes Grüninger, ca 1490], 4°

4.

¹⁸⁷ BUWr, Akc 1948 nr 739, Gemoll nr 41. (tylko trzeci tom)

¹⁸⁸ BUWr, Akc 1948 nr 716, Gemoll nr 25.

¹⁸⁹ BUWr, Akc 1948 nr 712, Gemoll nr 26.

¹⁹⁰ BUWr, XV F 1178 (Kocowski III, nr 3036, 3128, 3109, 3168)

1. JOANNES ANDREAE, *Super arboribus consanguinitatis, affinitatis et cognationis spiritualis et legalis*, [Leipzig, Martinus Landsberg, non ante 1492], 2°

2. GUILLERMUS ALVERNUS EP. PARISIENSIS, *Rhetorica divina*, [Freiburg im Breisgau, Kilianus Fischer, non post 1493], 2°

3. EPHREM SYRUS, *Sermones selecti*, Lat., [Freiburg im Breisgau, Kilianus Fischer, non post 1491], 2°

4. JOANNES NVICELLENSIS, *Concordantiae Bibliorum et Canonum*, Basel, [Michael Furter ?], 31 I 1489, 2°

¹⁹¹ BUWr, XV F 1171 (Kocowski III, nr 3264)

Vocabularius iuris utriusque, Speyer, Petrus Drach, IX 1478, 2°, Var. A.

- [283] 30. Formularius proceßuum et instrumentorum
 [284] 31. Excerpta ex Iure Magdeburgensi
 [285] 32. Vocabularius Juris utriusque Martini¹⁹²
 [286] 33. Summa Baptistiana¹⁹³
 [287] 34. Extrauagantes cum decisionibus rotæ manuscriptis¹⁹⁴
 [288] 35. Conclusiones Clementinarum
 [289] 36. Vocabularius Juris utriusque¹⁹⁵
 [290] 37. Casus Summarij Decretalium cum gloßa Clementina Nicolai Siculi Abbatis.
 Cui præfixi sunt Dialogi Gregorij M. et Bonum uniuersale seu liber apum¹⁹⁶.

F. 1. pulpit

Libri Theologici

- [291] 1. Vita Christi Ludolphi¹⁹⁷
 [292] 2. Aluarus de planctu Ecclesie¹⁹⁸

¹⁹² BUWr, XV F 1187 (Kocowski III, nr 3266, 3181, 3178, 3244)

1. *Vocabularius iuris utriusque*, Strassburg, [Georgius Husner], 27 V 1500, 2°

2. MARTINUS POLONUS, *Margarita Decreti seu Tabula Martiniana*, [Nürnberg, Antonius Koberger, ca 1491 - 1493], 2°

3. *Margarita decretalium*. Edd. Sebastianus Brant., [Basel, Nicolaus Kessler, ca 1490], 2°

4. *Summa rudiun*, Reutlingen, Joannes Otmar, 1487, 2°

¹⁹³ BAPTISTA DE SALIS, *Summa casuum conscientie* (egzemplarz legnicki in *Folio* zaginał). Zachował się nie notowany w katalogu egzemplarz o tej samej proveniencji wydania: Romae, 1484 ale w formacie in *Quarto* (BUWr, XV Q 1177; Kocowski III, nr 3052)

¹⁹⁴ BUWr, Akc 1948 nr 683, Gemoll nr 27.

¹⁹⁵ BUWr, XV F 811 (Kocowski I, nr 2979, 551)

1. *Vocabularius iuris utriusque*, Speyer, Petrus Drach, IX 1478, 2°

2. GABRIEL BIEL, *Sacri canonis missae expositio*. Edd. Wendelinus Steinbach. Cum additione Henrici Bebel, Tübingen, [Joannes Otmar pro] Friderico Meynberger, 29 XI 1499, 2°

¹⁹⁶ BUWr, XV F 644 (Kocowski I, nr 1220, 2799, 1906, 2840)

1. GREGORIUS I PAPA, *Dialogorum libri quatuor*, [Augsburg, Joannes Wiener], s. a., 2°

2. THOMAS CANTIPRATENSIS, *Bonum universale de proprietatibus apum*, [Köln, Joannes Koelhoff senior, ca 1479], 2°

3. MICHAEL DE DALEN, *Casus summarii Decretalium Sexti et Clementinarum*, Basel, Michael Wenssler, 25 VIII 1479, 2°

4. NICOLAUS SICULUS (DE TUDESCHIS), *Glossea Clementinae*, Köln, Joannes Koelhoff senior, 16 III 1477, 2°

¹⁹⁷ BUWr, XV F 305 (Kocowski I, nr 1795)

LUDOLPHUS DE SAXONIA, *Meditationes vitae Jesu Christi*, Nürnberg, Antonius Koberger, 24 VII 1483, 2°

Z biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy pochodzi także drugi egzemplarz: BUWr, XV F 64 (Kocowski I, nr 1793), wyd. Köln, Nicolaus Goetz de Schlettstadt, 30 IV 1474, 2°. Katalog z 1761 wspomina natomiast o wydaniu norymberskim z 1478 roku

¹⁹⁸ BUWr, XV F 321 (Kocowski III, nr 3197)

ALVARUS PELAGIUS, *De planctu ecclesie libri duo*, Ulm, Joannes Zainer, 26 X 1474, 2°

- [293] 3. Pars prima }
 [294] 4. Secunda } Summae Antonini¹⁹⁹
 [295] 5. Tertia }
 [296] 6. Quarta }
 [297] 7. Tabula summae Antonini²⁰⁰
 [298] 8. Speculum Morale Vincentij²⁰¹
 [299] 9. Vita Christi Simonis de CaBia²⁰²
 [300] 10. Thomas de Aquino super 4 Euangelistas²⁰³
 [301] 11. Volumen primum } pantheologiae²⁰⁴
 [302] 12. Secundum }
 [303] 13. Summa Ascensis²⁰⁵
 [p. 257 r]

F. 2. Latus alterum

- [304] 1. Reductorium Bibliorum morale Petri Berthorij²⁰⁶
 [305] 2. Summa praedicatorum²⁰⁷

¹⁹⁹ BUWr, XV F 69/I-IV (Kocowski I, nr 186)

ANTONINUS FLORENTINUS, *Summa theologica*. Pars I-IV, Nürnberg, Antonius Koberger, 1477-1479, 2°
 Z biblioteki św. Piotra i Pawła pochodzi także prawie identyczny komplet (bez 3 tomu) po legnickich kartuzach (BUWr, XV F 141/I-III; Kocowski I, nr 188), kompletne wydanie z 1485 roku [Basel, Michael Wenssler] po kolegiackim precentorze Mikołaju Arnoldi (BUWr, XV F 232/I-IV; Kocowski I, nr 192), wreszcie tom 2 wydania: Venezia, Leonardus Wild, 1480-81 (BUWr, XV F 940; Kocowski I, nr 191)

²⁰⁰ BUWr, XV F 327 (Kocowski III, nr 3044)

ANTONINUS FLORENTINUS, *Summa theologica*. Pars. I-IV. Cum tabula Joannis Molitoris, Nürnberg, Antonius Koberger, 1486-87, 2° [Tylko fragment: Tabula Molitoris.]

²⁰¹ BUWr, XV F 315 (Kocowski III, nr 3261)

VINCENTIUS BELLOVACENSIS, *Speculum morale*, [Strassburg, Joannes Mentelin, 9 XI 1476], 2°
 oraz BUAM, Inc. 218: Vincentius Bellovacensis, *Speculum morale*. Strassburg, Joannes Mentelin. 9 XI 1476, 2°

²⁰² BUWr, XV F 352 (Kocowski III, nr 3240)

SIMON DE CASSIA, *Expositio Evangeliorum*, [Strassburg, Joannes Prüss, ca 1484-1487], 2°

²⁰³ BUWr, XV F 292 (Kocowski I, nr 2704)

THOMAS DE AQUINO, *Catena aurea seu Continuum in quatuor evangelistas*, [Basel, Michael Wenssler], 1476, 2°

Zc zbiorów Biblioteki św. Piotra i Pawła pochodzi także fragment identycznego egzemplarza (BUWr, XV F 59; Kocowski I, nr 2706)

²⁰⁴ BUWr, XV F 60/I-II (Kocowski I, nr 2399)

RAINERIUS DE PISIS, *Pantheologia seu Summa universae theologiae*, [Basel, Bertholdus Ruppel, s. a.], 2° (2 tomy)

Z Biblioteki św. Piotra i Pawła pochodzi także pokartuski egzemplarz tego samego wydania, lecz tylko 2 tom (BUWr, XV F 78; Kocowski I, nr 2400)

²⁰⁵ BUWr, XV F 200 (Kocowski I, nr 283)

ASTESANUS DE AST, *Summa de casibus conscientiae*, [Strassburg, Joannes Mentelin, non post 1473], 2°

²⁰⁶ BUWr, XV F 335 (Kocowski III, nr 3059)

PETRUS BERCHORIUS, *Liber bibliae moralis*, [Strassburg], C. W., 7 IX et 7 X 1474, 2°

BUWr, XV F 1138 (Kocowski III, nr 3060)

PETRUS BERCHORIUS, *Repertorium morale*. Edd. Joannes Beckenhaus. Pars III, [Nürnberg], Antonius Koberger, 4 II 1489, 2°

oraz BUWr, Akc 1948 nr 737, Gemoll nr 38.

²⁰⁷ BUWr, XV F 338 (Kocowski III, nr 3164)

JOANNES DE BROMYARD, *Summa praedicatorum*, Nürnberg, Antonius Koberger, 29 VI 1485, 2°

Z Biblioteki św. Piotra i Pawła pochodzą także 2 komplety 2-tomowego wydania: [Basel, Joannes Amerbach, non post 1484], 2°, Var. A (BUWr, XV F 354/I-II i 355/I-II; Kocowski III, nr 3162, 3163)

- [306] 3. Gloſa Magiſtratis Petri Lombardi ſuper pſalterium²⁰⁸.
 [307] 4. pars prima }
 [308] 5. Secunda } Summae Ambſterdami
 [309] 6. Pars prima }
 [310] 7. Secunda }
 [311] 8. Tertia } Summae Alexandri de Ales²⁰⁹.
 [312] 9. Quarta }
 [313] 10. Gerra ſuper Epistoſas D. Paulj.²¹⁰
 [314] 11. Alani diſtinctiones dictionum Theologicalium²¹¹
 [315] 12. Maloſgranata²¹²
 [316] 13. Rationale diuinoꝝ typis excuſum.
 Iterum manuſcriptum in medicina²¹³
 [317] 14. Miſſale²¹⁴

G. 1. pulpiti latus

- [318] 1. Volumen primum }
 [319] 2. Secundum } Gloſae ordinariae cum textu Bibliorum²¹⁵
 [320] 3. Tertium }
 [321] 4. Quartum }
 [p. 257 v]

G 2. latus alterum

- [322] 1. pars prima }
 [323] 2. Secunda } ſpeculi doctrinalis²¹⁶

²⁰⁸ BUWr, XV F 80 (Kocowski I, nr 2209)

PETRUS LOMBARDUS, *Glossa Psalterii*, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 12 II 1478, 2°

²⁰⁹ BUWr XV F 348/I-IV (Kocowski III, nr 3027)

ALEXANDER DE HALES, *Summa universae theologiae*. Pars I-IV, Nürnberg, Antonius Koberger, 1481-1482, 2°

²¹⁰ NICOLAUS DE GORRAN, *Postilla super epistolas sancti Pauli*, Köln, Joannes Koelhoff, 1478, 2° (por. Kocowski I, nr 2033, 2034)

²¹¹ BUWr, XV F 27 (Kocowski I, nr 23)

ALANUS DE INSULIS, *Distinctiones dictionum theologialium*, Strassburg, C. W., ca 1474], 2°

²¹² BUWr, XV F 345 (Kocowski III, nr 3115)

GALLUS ABBAS CISTERCIENSIS, *Dialogus Maloſgranatum dictus*, [Strassburg, Henricus Eggstein, non post 1473], 2°

²¹³ [?] BUWr, XV F 295 (Kocowski I, nr 1023)

GUILLELMUS DURANTI, *Rationale divinoꝝ officioꝝ*, [Basel, Bertholdus Ruppel et Michael Wenssler, non post 1477], 2° - egzemplarz niekompletny, oprawa zerwana.

²¹⁴ BUWr, XV F 236 (Kocowski I, nr 1950)

Missale Wratislaviense, Mainz, Petrus Schoeffer, [28 IX] 1499, 2°, Var. A.

²¹⁵ BUWr, XV F 23/I-IV (Kocowski I, nr 528)

Biblia latina cum glossa ordinaria Walafri di Strabonis alioꝝque et interlineari Anselmi Laudunensis, [Strassburg, Adolphus Rusch pro Antonio Koberger, paulo post 23 IX 1481], 2°, Wariant.

²¹⁶ BUWr, XV F 320/I-II (Kocowski III, nr 3259)

VINCENTIUS BELLOVACENSIS, *Speculum doctrinale*, [Strassburg, Typ. „R” = Adolphus Rusch, 1477 vel postea], 2°. Editio A.

- [324] 3. pars prima } speculi naturalis²¹⁷
 [325] 4. Secunda }
 [326] 5. Catholicon²¹⁸
 [p. 258 r]

Sequuntur Repositoria

Repositorium maius e regione pulpitorum F. G.

Libri Theologici superiori seculo editi

Theca prima et summa

- [327] 1. Moralitates Catonis²¹⁹
 [328] 2. Vocabularius terminos ueteris et Noui testamenti difficiliores continens cui adiunctus est liber de apibus²²⁰
 [329] 3. Rosetum et Biblia pauperum
 [330] 4. Rosetum cum Rhetorica diuina²²¹
 [331] 5. Biblia aurea.
 Caldri tabula.
 Modus legendi in utroque iure.
 Arbor consanguinitatum
 Albertus Magnus de arte intelligendi, docenti et praedicandi res Spirituales,
 Sermones Chrysostomi.²²²

²¹⁷ BUWr, XV F 319/I-II (Kocowski III, nr 3262)

VINCENTIUS BELLOVACENSIS, *Speculum naturale*. Vol. I-II, [Strassburg, Typ. Legendae aureae, ca 1481], 2°

²¹⁸ BUWr, XV F 117 (Kocowski I, nr 370)

JOANNES BALBUS, *Catholicon*, [Strassburg, Adolphus Rusch, ca 1470], 2°

²¹⁹ BUWr, XV F 1145 (Kocowski III, nr 3085)

PSEUDO – CATO, *Documenta moralia Catonis*, [Ulm, Joannes Zainer, ante 23 IV 1477], 2°, Var. B.

²²⁰ [?] BUWr, XV F 763 (Kocowski I, nr 1330, 2798, 333, 591, 1364, 1374)

1. HENRICUS DE HASSIA, *Vocabularius Bibliae*, [Ulm, Joannes Zainer, ca 1476], 2°

2. THOMAS CANTIPRATENSIS, *Bonum universale de proprietatibus apum*, [Köln, typogr. Augustini: De fide (?), ca 1473], 2°

3. PSEUDO – AUGUSTINUS, *De conflictu vitiorum et virtutum*, [Strassburg, Georgius Husner, ca 1474], 2°

4. S. BONAVENTURA, *Breviloquium*, [Augsburg, Antonius Sorg, non post 1476], 2°

5. S. HIERONYMUS, *Aureola sive Flores s. Hieronymi a Thoma Dorniberg edita*, [Speyer, typogr. Gestorum Christi, ca 1473], 2°

6. S. HIERONYMUS, *Opuscula varia*, [Augsburg, Günther Zainer, ante 5 VI 1473], 2°

²²¹ [?] BUWr, XV F 1120 (Kocowski I, nr --, 1301)

1. JOHANNES MOMBURNUS, *Rosetum exercitiorum spiritualium et sacrarum meditationum: in quo etiam habetur materia predicabilis per totius anni circulum recognitum penitus et auctum multis*, Paris, Johannes Parvus (Petit) et Johannes Scabellerus, 1510, 2°

2. GUILLERMUS ALVERNUS EP. PARISIENSIS, *Rhetorica divina*, [Freiburg im Breisgau, Kilianus Fischer, ca 1493], 2°

3. Rekopis XV w.: *Ubi non est auditus non effinclas sermonem*.

²²² BUWr, XV F 1024 (Kocowski I, nr 2411, 708, 1958, 126, 38, 1590)

1. ANTONIUS RAMPIGOLLIS, *Aurea Biblia seu Repertorium Bibliorum*, [Köln, Conradus Winters de Hornborch, ca 1481], 2°

2. JOANNES CALDERINUS, *Concordantia sive Ambidexterium*. Edd. Thomas Dorniberg, Speyer, Petrus Drach, 1481, 2°

3. *Modus legendi abbreviaturas in utroque iure*, [Köln, Petrus in Altis (Bergman) de Olpe, ca 1478], 2°

- [332] 6. Compendium Veritatis²²³
 [333] 7. Holcot super librum Sapientiae Salomonis²²⁴
 [334] 8. Diuersa diuersorum autorum et doctorum opuscula praecipue D. Augustini manuscriptorum²²⁵
 [335] 9. Opera Thomae de Kempis. Item Theologia naturalis²²⁶.
 [336] 10. Summa Virtutum²²⁷.
 [337] 11. Summa Vitiorum D. Wilhelmi Episcopi Lugdunensi²²⁸
 [338] 12. Destructorium Vitiorum fabri cuiusdam Lignarij falij²²⁹
 [339] 13. Tractatus de 4tuor Virtutibus Cardinalibus et de 7 Sacrament²³⁰.
 [340] 14. Psalmorum Enarratio Joannis de Turri Cemata²³¹
 [341] 15. Consolatio Theologiae²³²
 [342] 16. Didascalion M. Hugonis et alij tractatus non contemnendi²³³

4. JOANNES ANDREAE, *Super arboribus consanguinitatis, affinitatis et cognationis spiritualis*, Nürnberg, Fridericus Creussner, 1478, 2°

5. ALBERTUS MAGNUS, *Ars intelligendi, docendi et praedicandi res spirituales*, [Ulm, Joannes Zainer, non ante 1478], 2°

6. JOANNES CHRYSOSTOMUS, *Sermones de patientia in Job et de poenitentia a Laelio Tifernati translati*, Nürnberg, [Joannes Sensenschmidt], 14 XI 1471, 2°

²²³ BUWr, XV F 762 (Kocowski I, nr 42, 2162, --)

1. ALBERTUS MAGNUS, *Compendium theologiae veritatis. Cum tabula Thomae Dornberg*. - Praecedit: BERNOLDUS DE CAESAREA, *Distinctiones de tempore et de sanctis, quarum declarationes ex compendio theologiae veritatis capiuntur*, Ulm, Joannes Zainer, [ca 1478 - 1481], 2°

2. PEREGRINUS, *Sermones de tempore et de sanctis*, [Köln, Henricus Quentell], 21 X 1481, 2°

3. rękopis XV w. - *Pro festo omnium sanctorum Sermon*.

²²⁴ BUWr, XV F 1159, 1160, 1191, 1194 (Kocowski III, nr 3142, 3143, 3144, 3145) 4 egzemplarze

ROBERTUS HOLKOT, *Super sapientiam Salomonis*, 1. [Köln, Conradus Winters de Honborch, non post 1476], 2°; 2.-4. Speyer, Petrus Drach, 26 II 1483, 2°.

²²⁵ BUWr, Akc 1948 nr 715, Geinoll nr 20 - lub BUWr, Akc 1948 nr 714, Gemoll nr 36.

²²⁶ BUWr, XV F 1190 (Kocowski III, nr 3254, 3223)

1. THOMAS A KEMPIS, *Opera: sermones, epistolae et alia opuscula*. Edd. Petrus Danhauser, Nürnberg, Caspar Hochfeder, 29 XI 1494, 2°.

2. RAYMUNDUS DE SABUNDE, *Theologia naturalis sive Liber creaturarum*, Strassburg, Martinus Flach, 21 I 1496, 2°

²²⁷ BUWr, XV F 1182 (Kocowski III, nr 3202)

PERALDUS [PARALDUS] GUILLELMUS, *Summa de virtutibus*, [Basel, Michael Wenssler, ca 1475], 2°

²²⁸ BUWr, XV F 594 (Kocowski I, nr 2120)

GUILLELMUS PARALDUS, *Summa de virtutibus et vitis* [Pars 2: De Vitiis], [Basel, Michael Wenssler, non post 1474], 2°

²²⁹ BUWr, XV F 1152 (Kocowski III, nr 3026)

ALEXANDER CARPENTARIUS, *Destructorium vitiorum*, Nürnberg, Antonius Koberger, 20 IX 1496, 2°

²³⁰ BUWr, XV F 574 (Kocowski I, nr 1324, 303, --)

1. HENRICUS ARIMINENSIS, *De quattuor virtutibus cardinalibus*, Strassburg, [typogr. Henrici Ariminensis, post 11 XI 1472], 2°

2. JOANNES AUERBACH, *Summa de auditione confessionis et de sacramentis*, [Strassburg, typogr. Henrici Ariminensis, ca 1475], 2°

3. Rękopis XV w.: "*Tractatus de ecclesiastico Interdicto*"

²³¹ BUWr, XV F 519 (Kocowski I, nr 2862, 1605)

1. JOANNES DE TURRECREMATA, *Expositio in Psalterium*, Kraków, [Caspar Straube, ca 1475], 2°, Wariant B.

2. JOANNES GALLENIS, *Communiloquium sive Summa collationum*, Augsburg, Antonius Sorg, 1475, 2°

²³² BUWr, XV F 1093 (Kocowski I, nr 1667)

JOANNES DE TAMBACO, *Consolatio theologiae*, [Speyer, Georgius de Spira (= Georgius Reyser ?), ca 1478], 2°

²³³ BUWr, XV F 1173 (Kocowski III, nr 3150)

- [343] 17. de fide et legibus D. Wilhelmi Episcopi Lugdunensi
 [344] 18. Gorra super Johannem manuscriptus²³⁴
 [345] 19. Liber de praedestinatione cum speculo exemplorum²³⁵
 [p. 258 v]
 [346] 20. Lumen animae²³⁶
 [347] 21. Summa Galensis²³⁷
 [348] 22. Albertus Magnus super Missus est
 [349] 23. Collationes Cassiani
 [350] 24. Sophilogium²³⁸
 [351] 25. Speculum Considerationis
 [352] 26. Scala caeli²³⁹
 [353] 27. Stellarium Coronae Benedictae Virginis²⁴⁰
 [354] 28. De contractibus Joannis de Hassia Gersonis quidam tractatus, Item de Consolatione Ecclesiae
 [355] 29. S. Romanae Ecclesiae fidei defensionis clipeus
 [356] 30. Prima pars reuelationum S. Brigittae manuscriptum²⁴¹
 [357] 31. Statuta ordinis Carthusiensis²⁴²
 [358] 32. Tractatus Doctoris Hommerlein Item Malleus Maleficarum²⁴³

HUGO DE SANCTO VICTORE, *Didascalon et alia opuscula*, [Strassburg, Typ. Henrici Ariminensis = Georgius Reyser, ca 1474, non post 1475], 2°

²³⁴ BUWr, Akc 1948 nr 796, Gemoll nr 33.

²³⁵ BUWr, 415.038 - 415.039

415.038 A *Joanno Maioris Eckio procancellario Auripoli et Canonico Eisteteten lecta est subtilis illa praedestinationis Materia*, Augsburg, ex off Millerana, XI 1514, 2°

415.039 *Speculum exemplorum omnibus christicolis salubriter inspiciendum ut exemplis discant disciplinam*, Hagenau, Henricus Grau pro Joanne Rynman, 3 XI 1512, 2°

²³⁶ BUWr, XV F 1167 (Kocowski III, nr 3176),

[BERENGARIUS DE LANDORA], *Lumen animae seu Liber moralitatum*. Edd. Matthias Farinator, [Augsburg, Günther Zainer], 31 XII 1477, 2°, Var. A.

²³⁷ BUWr, XV F 657 (Kocowski I, nr 1606)

JOANNES GALLENIS, *Communiloquium sive Summa collationum*, [Ulm, Joannes Zainer, 14]. 81, 2°

²³⁸ BUWr, XV F 748 (Kocowski I, nr 1814)

JACOBUS MAGNI, *Sophologium*, [Köln, typogr. Alberti Magni: De virtutibus (=Joannes Schilling-Solidi), ca 1473-74], 2°

²³⁹ BUWr, XV F 713 (Kocowski I, nr 1186, 37)

1. JOANNES GOBIUS, *Scala coeli*, Ulm, Joannes Zainer, 1480, 2°

2. ALBERTUS MAGNUS, *Ars intelligendi, docendi et praedicandi res spirituales*, [Ulm, Joannes Zainer, non ante 1478], 2°

²⁴⁰ BUWr, XV F 1165 (Kocowski III, nr 3201)

PELBARTUS DE THEMESWAR, *Stellarium coronae Virginis Mariae*, Hagenau, Henricus Gran pro Joanne Rynman, 2 V 1498, 2°

²⁴¹ Gemoll nr 54, egzemplarz obecnie w zbiorach prywatnych (według informacji uzyskanych w dziale rękopisów BUWr).

²⁴² Gemoll (nr 37) wymienia wśród rękopisów z Biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy pokartuski tom zawierający "eine Mönchsregel". Niestety powojenny los tej pozycji nie jest znany. Jeżeli jednak zapis w Katalogu odnosi się do druku, to do momentu kasaty klasztoru legnickiego ukazało się tylko jedno wydanie: *Statuta Ordinis Cartusienis*, Basel, Joannes Amerbach, II 1510, 2°

²⁴³ BUWr, XV F 603 (Kocowski I, nr 1320, 2613)

- [359] 33. Indagines super statuta et alia plura opuscula
Item Regula S. Benedicti manuscripta.
- [360] 34. Visio mirabilis de quodam spiritu et alia manuscripta
- [361] 35. Speculum religiosorum
- [362] 36. Trilogium animae²⁴⁴
- [363] 37. De modo confitendi Thomas de Aquino
Item Gerson de cognitione castitatis
Item Augustinus de Comuni uita Clericorum²⁴⁵
- [364] 39^a. De apparitionibus animarum libellus manuscriptus

Ordo seu theca Secunda Repositorij habet postillas uetustas

Charta Regia

- [365] 1. Sermones per annum Hugonis de prato²⁴⁶
- [366] 2. Duo exemplaria N C 1476²⁴⁷
- [367] 3. Quadragesimale Michaelis de Mediolano, cui additus est Fasciculus temporum
1476²⁴⁸
- [368] 4. Quadragesimale Leonharti de Vtino N C. 1478²⁴⁹
- [369] 5. Eiusdem de sanctis N. C. 1446²⁵⁰
- [370] 6. Jacobus de Voragine de Sanctis²⁵¹

1. FELIX HEMMERLIN, *Variae oblectationis opuscula et tractatus*, [Strassburg, typogr. Jordani (= Georgius Husner), post 13 VIII 1497], 2°

2. JACOBUS SPRENGER ET HENRICUS INSTITORIS, *Malleus maleficarum*, [Speyer, Petrus Drach, ca 1491], 2°

²⁴⁴ BUWr, XV Q 1141 (Kocowski I, nr 1801)

LUDOVICUS DE PRUSSIA (WOLGEMUTH), *Trilogium animae*, Nürnberg, Antonius Koberger, 6 III 1498, 4°

²⁴⁵ BUWr, XV Q 1142 (Kocowski I, nr 167, 2783, 1158, 335)

1. ANTONINUS FLORENTINUS, *Confessionale: Defecerunt*, lat. – Acced.: JOANNES CHRYSOSTOMUS: *Sermo de poenitentia*, [Köln, typogr. Legendae Albani, non post 1472], 4°

2. PSEUDO – THOMAS DE AQUINO, *Confessionale sive de modo confitendi et de puritate conscientiae*, [Köln, Ulricus Zell, ca 1470], 4°

3. JOANNES GERSON, *De cognitione castitatis et pollutionibus diurnis. – Forma absolutionis sacramentalis*, [Köln, typogr. Daretis, ca 1472], 4°

4. PSEUDO – AUGUSTINUS, *De fuga mulierum*, [Köln, Ulricus Zell, ca 1470], 4°

^a Błędna numeracja: brak nr 38.

²⁴⁶ BUWr, XV F 81 (Kocowski I, nr 1443)

HUGO DE PRATO FLORIDO, *Sermones dominicales super Evangelia et epistolas per totum annum*, [Reutlingen, Michael Greff, ca 1478], 2°

²⁴⁷ BUWr, XV F 33 (Kocowski I, nr 1442)

HUGO DE PRATO FLORIDO, *Sermones dominicales super Evangelia et epistolas per totum annum*, Strassburg, Georgius Husner, 11 VI 1476, 2°

²⁴⁸ BUWr, XV F 65 (Kocowski I, nr 751, 2471)

1. MICHAEL DE CARCANO, *Sermonarium de peccatis per adventum et per duas quadragesimas*, Basel, Michael Wenssler, 29 V 1479, 2°

2. WERNER ROLEWINCK, *Fasciculus temporum*, Köln, Henricus Quentell, 1481, 2°

²⁴⁹ BUWr, XV F 341 (Kocowski III, nr 3174)

LEONARDUS DE UTINO, *Sermones quadragesimales de legibus dicti*, Ulm, Joannes Zainer, 9 III 1478, 2°, Var. A.

²⁵⁰ BUWr, XV F 222 i 1153 (Kocowski I, nr 1755, III, nr 3173) 2 egzemplarze

LEONARDUS DE UTINO, *Sermones aurei de sanctis*, 1. Nürnberg, Antonius Koberger, 22 I 1478, 2°; 2. [Augsburg, Monasterium SS. Ulrici et Afrac], 1474, 2°.

[p. 259 r]

Libri folio vulgaris chartae

- [371] 7. Sermones Meffred de tempore et Sanctis editi anno N C. 1487²⁵².
[372] 8. Sermones discipuli in Epistolas dominicales exeusi 1444
[373] 9. Sermones discipuli super Euangelia domini typis exeusi 1480²⁵³
[374] 10. Quadragesimale Gritsch²⁵⁴
[375] 11. Questiones Euangeliorum de tempore et Sanctis Joannis de Turri Cremata²⁵⁵
[376] 12. Sermones Dominicales thesauri editi 1483²⁵⁶
[377] 13. Eiusdem de Sanctis
[378] 14. Pars Aestiuialis }
[379] 15. Hiemalis } Sermonum Vincentij
[380] 16. De Sanctis²⁵⁷ }
[381] 17. De Tempore }
[382] 18. De Sanctis } Sermones Pomerij²⁵⁸
[383] 19. De Quadragesima }

²⁵¹ BUWr, XV F 353 (Kocowski III, nr 3158)

JACOBUS DE VORAGINE, *Sermones de sanctis*, [Köln, Conradus Winters de Homborch, ca 1478], 2°, Var. B

²⁵² BUWr, XV F 1136 (Kocowski III, nr 3183)

MEFFRETH, *Sermones de tempore et de sanctis*. Pars I-III, Nürnberg, Antonius Koberger, 14 II 1487, 2°

²⁵³ BUWr, XV F 1157 (Kocowski III, nr 3137)

JOANNES HEROLT, *Sermones Discipuli de tempore et de Sanctis cum Promptuario exemplorum et de Beata Virgine*, Nürnberg, Antonius Koberger, 2 VIII 1480, 2°

²⁵⁴ BUWr, XV F 1169, 1162, 1156 (Kocowski III, nr 3125-3127) 3 egzemplarze

JOANNES GRITSCHE, *Quadragesimale*, 1. [Reutlingen, Michael Greyff, ca 1479], 2°, 2. [Köln], Henricus Quentell, 11 VII 1481, 2°; 3. Nürnberg, Antonius Koberger, 7 III 1483, 2°.

²⁵⁵ BUWr, XV F 722 (Kocowski I, nr 2870, --)

1. JOANNES DE TURRECREMATA, *Questiones evangeliorum, tam de tempore. quam de sanctis et Flos theologiae*, [Germania, s. l. et typogr., non ante 1480], 2°

2. *Speculum exemplorum omnibus christicolis salubriter inspiciendum: ur exemplis discant disciplinam*, Hagenau, Henricus Grau pro Joanne Rynman, 3 XI 1512, 2°

²⁵⁶ BUWr, XV F 790 (Kocowski I, nr 2225)

PETRUS DE PALUDE, *Sermones Thesauri novi de sanctis*, Strassburg, [typogr. Vitas Patrum], 1484, 2°

Wiadomo, że z tej samej oficyny pochodziło również wspomniane w katalogu wydanie z 1483 (np. BUWr, XV F 953; Kocowski I, nr 227), ale równie dobrze można założyć pomyłkę autora katalogu.

²⁵⁷ BUWr, XV F 1166 (Kocowski III, nr 3263)

VINCENTIUS FERRERIUS, *Sermones de tempore et de sanctis*. Pars. I - III, Strassburg, [Georgius Husner], 1493 - 1494, 2° - tylko część I i III.

²⁵⁸ BUWr, XV F 1163 (Kocowski III, nr 3199, 3198)

1. PELBERTUS DE THEMESWAR, *Sermones Pomerii de tempore*, Hagenau, Henricus Grau pro Joanne Rynman, 22 II 1500, 2°

2. PELBERTUS DE THEMESWAR, *Sermones Pomerii de quadragesimales*, Hagenau, Henricus Gran pro Joanne Rynman, 10 VII 1500, 2°, Var. A.

BUWr, XV F 1164 (Kocowski III, nr 3200)

PELBARTUS DE THEMESWAR, *Sermones Pomerii de sanctis*, Hagenau, Henricus Gran pro Joanne Rynman, 8 VI 1500, 2°

- [384] 20. De Tempore } Sermones Jacobi de Voragine²⁵⁹
 [385] 21. De Sanctis }
 [386] 22. Guilelmi postilla de tempore et de Sanctis²⁶⁰
 [387] 23. Opus Concionatorium Santij de Porta²⁶¹
 [388] 24. Rosarium Sermonum praedicabilium Bernhardini de Busto²⁶²
 [389] 25. Eiusdem Mariale²⁶³
 [390] 26. Bernhardini de Senis Sermones de Christiana religione Quadragesimales²⁶⁴
 [391] 27. Eiusdem de Euangelio aeterno²⁶⁵
 [392] 28. Pars prima } Sermones de tempore et Sanctis
 [393] 29. pars Secunda } Nicolai de dinckelspuel
 [394] 30. Sermones Succii de tempore pars Hyemalis
 [395] 32^a. Eiusdem Aestiuialis
 [396] 33. Eiusdem de Sanctis manuscripti²⁶⁶
 [397] 34. Eiusdem de Sanctis typis exeusi
 [398] 35. Sermones Francisci de ABis de tempore manuscripti²⁶⁷
 [399] 36. Sermones Joannis de turri Cremata.
 [p. 259 v]

In theca seu ordine tertio.

- [400] 1. Diuersi sermones ac Epistolae Thomae de Kempis cui praefixa [!] sunt quaedam opuscula Gersonis²⁶⁸.

²⁵⁹ BUWr, XV F 1149 (Kocowski III, nr 3160)

JACOBUS DE VORAGINE, *Sermones de tempore et de sanctis*. Pars I: *De tempore*, [Basel, Joannes Amerbach, ca 1485], 2°

BUWr, XV F 1213 (Kocowski III, nr 3159)

JACOBUS DE VORAGINE, *Sermones de sanctis*, Augsburg, Hermannus Kaestlin, 10 IV 1484, 2°

²⁶⁰ GUILLERMUS ARVERNUS EP. PARIENSIS, *Sermones de tempore et de Sanctis*, być może identyczne wydanie jak BUWr, XV F 1010 (Kocowski I, nr 1302): Tübingen, Joannes Otmar pro Friderico Meynberger, 14 II [14]99, 2°

²⁶¹ BUWr, 415.081

SANCHO PORTA OP, *Opus concionatorium*, Hagenau, Henricus Grau, impensis Joannis Rynman, 1514/1515, 2°

²⁶² BERNARDINUS DE BUSTIS, *Rosarium sermonum praedicabilium*, przypuszczalnie wydanie: Hagenau, Henricus Grau, impensis Joannis Rynman, 27 V 1503, 2° lub podobne wydania z tej samej oficyny datowane 29 VII 1508, 1513, 1518 (VD 16, B 1917-1920, np. BUWr 465.246, 465.247)

²⁶³ BUWr, XV F 1198 (Kocowski III, nr 3076)

BERNARDINUS DE BUSTIS, *Mariale*. – Acced.: *Officium et missa Immaculae Conceptionis B. M. V.* Edd. Bernardinus de Bustis. Cum additionibus Dominici Ponzoni et approbatione superiorum Ordinis, Strassburg, Martinus Flach, 15 VIII 1498, 2°, Var. A.

²⁶⁴ [? Poz 152] BUWr, XV F 1121 (Kocowski I, nr 2452, 458)

²⁶⁵ BUWr, XV F 1131 (Kocowski III, nr 3061, 3227)

1. BERNARDINUS SENENSIS, *Sermones de euangelio aeterno*, Basel, Nicolaus Kessler, [ca 1490-95], 2°, Var. B.

2. RICHARDUS DE MEDIAVILLA, *Commentum super quartum librum Sententiarum*. Edd. Franciscus Gregorius, Venezia, Dionysius Bertochus, 10 XI 1489, 2°

^a Błędna numeracja: brak nr 31.

²⁶⁶ BUWr, Akc 1948 nr 658, Gemoll nr 46.

²⁶⁷ BUWr, Akc 1948 nr 706, Gemoll nr 44.

²⁶⁸ BUWr, XV F 520 (Kocowski I, nr 1167, 2596, 2800, 1483)

- [401] 2. De Remedijs fortunae Francisci Petrarchae²⁶⁹
 [402] 3. Praeceptorium Nider²⁷⁰
 [403] 4. praeceptorium Godeschalchi Item Sermones Petri de Aliaco²⁷¹
 [404] 5. Praeceptorium F. Heinrici²⁷²
 [405] 6. Sermones pat. Jacobj Carthusiensis²⁷³
 [406] 7. Sermones dormi secure de Sanctis item ab aduentum usque ad Circumcisione²⁷⁴
 [407] 8. Sermones Fr. Roberti de Licio cui affixum est scrutinium scripturarum²⁷⁵

In Quarto libri

- [408] 1. Sermones Roberti de Licio de Laudibus Sanctorum²⁷⁶
 [409] 2. Eiusdem sermones Quadragesimales²⁷⁷
 [410] 3. Biga salutis postilla sic dicta²⁷⁸

1. JOANNES GERSON, *De examinatione doctrinarum* etc., Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, ca 1475], 2°

2. SIXTUS IV PAPA, *Tractatus de sanguine Christi et de potentia Dei*, Nürnberg, Fridericus Creussner, 1474, 2°

3. THOMAS A KEMPIS, *Opera*, [Utrecht, Nicolaus Ketelaer et Gerardus Leempt, ca 1473], 2°

4. INNOCENTIUS III PAPA (LOTHARIUS), *Liber de miseria humanae conditionis seu de contemptu mundi*, [Germania, typogr. Lotharii, ca 1474], 2°

²⁶⁹ [?] BUWr, XV F 1186 (Kocowski III, nr 3206, 3040)

1. FRANCESCO PETRARCA, *De remedijs utriusque fortunae*, [Strassburg, Henricus Eggstein ?, 1473], 2°

2. ANDREAS CAPELLANUS, *De amore et amoris remedio*, Pars I-IV, [Strassburg, C. W., ca 1473/74], 2°

²⁷⁰ BUWr, XV F 1199 i 1192 (Kocowski III, nr 3190, 3191) 2 egzemplarze

JOANNES NIDER, *Praeceptorium divinae legis sive Expositio decalogi*, 1. [Basel, Bertholdus Ruppel, ca 1470, non post 1474], 2°; 2. [Reutlingen, Michael Greyff, non post 1479], 2°

²⁷¹ BUWr, XV. F. 1193 (Kocowski III, nr 3146, 3209)

1. GOTSCHALCUS HOLLEN, *Praeceptorium divinae legis*, Köln, Joannes Koelhoff senior, 1489, 2°

2. PETRUS DE ALLIACO, *Tractatus et sermones*, Strassburg, [Typ. Jordani = Georgius Husner], 1490, 2°

²⁷² BUWr, XV F 1129 i 1140 (Kocowski III, nr 3133, 3134) 2 identyczne egzemplarze

HENRICUS DE HERPF, *Speculum aureum decem praeceptorium Dei*, Nürnberg, Antonius Koberger, 12 III 1481, 2°

²⁷³ BUWr, XV F 518 (Kocowski I, nr 1524, 1588, --, 2035)

1. JACOBUS DE PARADISO, *Sermones dominicales per anni circulum*, [Strassburg, Georgius Husner], s. a., 2°

2. JOANNES CHRYSOSTOMUS, *Sermones de patientia in Job et de poenitentia a Laelio Tiferiati translati*, Nürnberg, [Joannes Sensenschmidt], 14 XI 1471, 2°

3. Rękopis XV w.: "Nota de Interdicto"

4. NICOLAUS DE HANAPIS, *Auctoritates utriusque testamenti*, [Strassburg, Henricus Eggstein, ca 1470-1472], 2°

²⁷⁴ BUWr, XV F 1204 (Kocowski III, nr 3172, 3171)

1. JOANNES DE VERDNA, *Sermones Dormi secure de tempore et de sanctis*. Pars II: *De sanctis*, Strassburg, [Typ. Jordani = Georgius Husner], 30 III 1489, 2°

2. JOANNES DE VERDNA, *Sermones Dormi secure de tempore et de sanctis*. Pars I: *De tempore*, Strassburg, [Typ. Jordani = Georgius Husner], ca 24 VI 1487, 2°

²⁷⁵ BUWr, XV F 521 (Kocowski I, nr 2140, 746)

1. ROBERTUS DE LICIO (CARACCIOLUS), *Sermones de timore divinatorum iudiciorum*. – *Sermo de morte*, Nürnberg, Fridericus Creussner, 1479, 2°

2. PAULUS DE SANCTA MARIA, *Dialogus qui vocatur scrutinium scripturarum*, [Strassburg, Joannes Mentelin, ca 1474], 2°

²⁷⁶ BUWr, XV Q 981 (Kocowski I, nr 730)

ROBERTUS DE LICIO (CARACCIOLUS), *Sermones de laudibus sanctorum*, Augsburg, Erhardus Ratdolt, 27 X 1489, 4°

²⁷⁷ BUWr, XV Q 1013 (Kocowski I, nr 742)

ROBERTUS DE LICIO (CARACCIOLUS), *Sermones quadragesimales de peccatis etc.*, Venezia, Andreas Torresanus, 27 IX 1488, 4°

- [411] 4. Sermones Francisci Maronis de Sanctis et alij
- [412] 5. Sermones Bernhardini de Festiuitatibus Mariae Virginis et praeceptorium Gotschalci²⁷⁹
- [413] 6. Sermones Michaelis Mediolanensis ab aduentu per Quadragesimam²⁸⁰
- [414] 7. Sermones Dominicales et de tempore Gabrielis de Biel
- [415] 8. Caeli fodina.
Lauacuom conscientiae.
Sermones doctoris Morgenstern de triplici Vae.
Speculum finalis retributionis.
Reuelationes Methodij²⁸¹

Ibidem in folio

- [416] Mißale et tria psalteria
[p. 260 r]

In IIII Ordine Repositorij

Libri Medici et physici.

- [417] 1. M. Joannis Anglici commentum super quaestionibus Scoti de Vniuersalibus.
Item libri de physica, Meteoris, de anima.
Item Metaphysica.²⁸²

²⁷⁸ Chodzi tu zapewne o któreś z dzieł węgierskiego franciszkanina OSWALDA DE LASKO: *Quadragesimale*; *Sermones de sanctis* lub *Sermones dominicales*, wszystkie te dzieła wychodziły z oficyny Henryka Grau w Hagenu na przełomie XV i XVI wieku (ok. 1490 - 1507)

²⁷⁹ BUWr, XV Q 1148 (Kocowski I, nr 461, 1402)

1. BERNARDINUS SENENSIS, *Sermones de festiuitatibus Virginis gloriosae*, Nürnberg, Fridericus Creussner, 1493, 4°

2. GOTSCHALCUS HOLLEN, *Praeceptorium divinae legis*, Nürnberg, Antonius Koberger, 22 IX 1497, 4°

²⁸⁰ BUWr, XV Q 1175 (Kocowski III, nr 3081)

MICHAEL DE CARCANO, *Sermonarium de poenitentia per aduentum et quadragesimam*, Venezia, Nicolaus de Francofordia, 11 XII 1487, 4°, Var. B.

²⁸¹ BUWr, XV Q 1174 (Kocowski III, nr --, --, --, 3224, --)

1. [JOHANN VON PALTZ], *Celfodina absconditos Scripture thesaurus pandens, denuo pressa elimata atque ubi truncata prius habebatur supplemento integrata diligenterque ex archetypo emendata*, [Leipzig], arte et industria Baccalarii Martini Landspergk Herbipolensis, 1504, 4°

2. [JACOBUS DE GRUYTRODE], *Lavacrum conscientiae omnibus sacerdotibus perutile*, [b. l., typ. et a., pocz. XVI w.]

3. GEORG MORGENSTERN, *Sermones disertissimi contra omnem mundi perversum statum, quem Deus gloriosus et equitas naturalis damnat ... omnibus volentibus divinum seminarium perutile. Diligentis studii indagine registrati, correctionis lima castigati etiam quam accuratissime*, Liptzick, impressum per Baccalarium Wolfgangum Monacensem (Stöckel), 1502, 4°

4. PETRUS REGINALDETUS, *Speculum finalis retributionis*. Edd. Guillermus Totanus, Basel, Jacobus Wolff de Pforzheim, 1499, 4°

5. [ŚW. METODIUSZ], *De revelatione facta ab angelo beato Methodio in carcere detento*, Basel, per Michaelem Furter, opera et vigilantia Sebastiani Brant, 1 III 1516, 4°

²⁸² BUWr, XV F 1175 (Kocowski III, nr 3192, 3106, 3196, 3034)

1. NICOLAUS DE ORBELLIS, *Expositio logicae Petri Hispani etc.*, Venezia, Bernardinus de Choris et Simon de Luere, 7 XI 1489, 2°

2. JOANNES DUNS SCOTUS, *Quaestiones in Universalibus Porphyrii etc.* - Acced.: JOANNES [BACO] ANGLICUS, *Super Quaestionibus Scoti de Universalibus*, Venezia, Joannes Persan Dauvome, 1483, 2°

- [418] 2. De proprietatibus rerum Bartholomaei Anglici²⁸³.
 [419] 3. Libri physici²⁸⁴
 [420] 4. Isagoge Galeni liber urinarum Theophili Item libri Hypocratis.²⁸⁵
 [421] 5. Aphorismi Hypocratis et alij eiusdem facultatis manuscripti
 [422] 6. Consilia medicorum manuscriptus liber.²⁸⁶
 [423] 7. Alius liber medicus manuscriptus
 [424] 8. Liber de arboribus, herbis, animalibus, lapidibus et metallis.
 [425] 9. Petrus de Crescentijs etc.²⁸⁷
 [426] 10. Problemata Aristotelis²⁸⁸
 [427] 11. Themistij Euphradae peripatetici in libros aliquot Aristotelis²⁸⁹

REPOSITORYUM Minus.

Ordine primo seu inferno

- [428] 1. Vocabularium cum arte diphthongandi²⁹⁰
 [429] 2. Aliud Vocabularium

Ordine Secundo

-
3. PAULUS VENETUS (NICOLETTI), *Summa Naturalium Aristotelis*, Venezia, Joannes de Colonia et Joannes Manthen, 1476, 2°
 4. ANTONIUS ANDREAE, *Questiones super XII libros Methaphysicae Aristotelis*, [Leipzig, Wolfgang Stoeckel, non post 1494], 2°
²⁸³ [?] BUWr, XV F 1195 (Kocowski III, nr 3054, 3024)
 1. BARTHOLOMAEUS ANGLICUS, *De proprietatibus rerum*, Strassburg [Typ. Jordani = Georgius Husner], 14 II 1485, 2°
 2. PSEUDO-ALBERTUS MAGNUS, *Ars intelligendi, docendi et praedicandi res spirituales*, [Ulm, Joannes Zainer, non ante 1478], 2°
²⁸⁴ [?] BUWr, XV F 336 (Kocowski III, nr 3050, 3156, 3152)
 1. AVICENNA, *Cantica de medicina [al-ar-'guzā]*, Latine. Cum commento Averrois. Traductio iussu Armen-gaudi de Monte Pessulano, Venezia, Petrus Maufer et Nicolaus de Contugo, 24 III 1483, 2°
 2. JACOBUS DE FORLIVIO, *Expositio in primum librum Canonis Avicennae*. Edd. Franciscus de Bobio - Acced.: HUGO SENENSIS, *Questio de malitia complexionis diversae*, Pavia, Christophorus de Canibus, pro Hieronymo de Durantibus, 7 V 1488, 2°
 3. HUGO SENENSIS, *Super quarta fen primi Canonis Avicennae*, Venezia, Andreas [de Papia] Calabrensis, 4 II 1485, 2°
²⁸⁵ BUWr, XV F 1126 (Kocowski III, nr 3048)
Articella [zbiór traktatów medycznych], Edd. Franciscus Argilagnes, Venezia, Hermann Liechtenstein, 29 III 1483, 2°
²⁸⁶ Gemoll nr 61.
²⁸⁷ [?] BUWr, Akc 1948 nr 685, Gemoll nr 40.
²⁸⁸ BUWr, XV F 1133 (Kocowski III, nr 3207)
 PETRUS DE ABANO, *Expositio Problematum Aristotelis, cum textu*, [Venezia], Joannes Herbort, 25 II 1482/83, 2°
²⁸⁹ *Paraphrasis Themistij peripatetici acutissimi, in Aristotelis Posteriora, & Physica. In libros item de Anima, Memoria & Reminiscencia, Somno & Vigilia, Insomnijs & Divinatione per somnum. Hermolao Barbaro Patrio Veneto interprete*, znane są co najmniej 3 wydania z różnych oficyn z Bazylei z lat 1530 - 1545 (VD 16, T 707-709)
²⁹⁰ BUWr, XV F 1132 (Kocowski III, nr 3225)
 JOANNES REUCHLIN, *Vocabularius cum arte diphthongandi Guarini Veronensis, dialogo De arte punctandi Joannis de Lapide et tractatu De accentu*, Basel, Nicolaus Kessler, 1486, 2°, Var. A.

- [430] 1. Priscianus²⁹¹
 [431] 2. Julij Firmici libri Astronomici cum alij eiusdem materiae autoribus²⁹²
 [432] 3. Epistolae Francisci Philelphi²⁹³
 [433] 4. Epistolae Aeneae Syluij
 [434] 5. Epistolae Senecae²⁹⁴
 [435] 6. Tragaediae Senecae²⁹⁵
 [436] 7. Terentius et Juuenalis Poeta
 [p. 260 v]
 [437] 8. Terentij Comaediae et Statij Poemata²⁹⁶
 [438] 9. Odybearum Homeri latina translatio²⁹⁷
 [439] 10. Officia Ciceronis
 [440] 11. Lexicon Hebreum Reuchlini
 [441] 12. Lexicon Graecum
 [442] 13. Hisichij dictionarium graecum²⁹⁸
 [443] 14. Lexicon Graecum Jacobi Creatini
 [444] 15. Calepini dictionarium²⁹⁹

²⁹¹ [??] BUWr, XV. F. 1180 (Kocowski III, nr 3219, 3029)

1. PRISCIANUS GRAMMATICUS, *Opera*, Venezia, [Typ. Ignotus pro] Michaelae Manzolo, 15 XII 1481, 2°

2. ALEXANDER DE VILLA DEI, *Doctrinale. Pars I-IV. Cum commento Ludovici de Guachis.*, Basel, [Joannes Amerbach], 1486, 2°

²⁹² BUWr, XV. F. 1135 (Kocowski III, nr 3232)

Scriptores astronomici veteres. [Iulius Firmicus Maternus, Marcus Manilius, Aratus, Proclus Diadochus].

Edd. Franciscus Niger, Venezia, Aldus Manutius, VI–[17] X 1499, 2°, Var. A.

²⁹³ BUWr, XV F 1172 (Kocowski III, nr 3214, 3037)

1. FRANCISCUS PHILELPHUS, *Epistolarum libri XVI*, Venezia, Philippus Pincius, 5 IX 1492, 2°, Var. A.

2. JOANNES ANDREAE, *Super arboribus consanguinitatis, affinitatis et cognationis spiritualis et legalis. Cum commento Henrici Greve*, [Leipzig, Martinus Landsberg, non ante 1492], 2°

²⁹⁴ BUWr, XV F 1184 (Kocowski III, nr 3235)

LUCIUS ANNAEUS SENECA IUN., *Epistolae ad Lucillum*, [Strassburg, Typ. „R” = Adolphus Rusch, ca 1475], 2°, Var.

²⁹⁵ BUWr, XV F 1205 (Kocowski III, nr 3236)

LUCIUS ANNAEUS SENECA IUN., *Tragoediae, cum commento Gelli Bernardini Marmitae*, Venezia, Lazarus de Soardis, 12 XII 1492, 2°, Var. B.

²⁹⁶ BUWr, XV F 1143 (Kocowski III, nr 3246, 3242, 3203, 3089, 3204)

1. PUBLIUS AFER TERENCEUS, *Comoediae sex, cum commento Aelij Donati et Joannis Calphurni in Heautontimorumenon.* – Acced.: *Vita Terentii*, Venezia, Theodorus de Ragazonibus, 24 XII 1490, 2°

2. PUBLIUS PAPINIUS STATIUS, *Opera*, Venezia, Octavianus Scotus, 2 XII 1483, 2°

3. NICOLAUS PEROTTUS, *Commentariolus in prohemium Historiae naturalis C. Plinii Secundi.* – Acced.: CORNELIUS VITELIUS: *Epistola Parthenio Benacensi.*, [Venezia, „D. S.”, 1481/1482], 2°

4. LUCIUS JUNIUS MODERATUS COLUMELLA, *De re rustica lib. X, cum commento Pomponii Laeti et additionibus Marci Antonii Alterii*, [Venezia], D. S., [1481/82], 2°

5. AULUS FLACCUS PERSIUS, *Satirae VII, cum commento Bartholmaei Fontii*, Venezia, Rainaldus de Novimaggio [Nimwegen], 24 XII 1482, 2°

²⁹⁷ *Homeri poetarum clarissimi Odyssea de erroribus Ulyxis* [trans. Gregorius Maxillus], Strassburg, Joannes Schott, 1510, 2° (VD 16, H 4701)

²⁹⁸ HESYCHIUS, *Λεξικόν*, Ed. A. P. Manutius, Venezia, in aedibus Aldi et Andreae Socerii, 1514, 2° (BIC, s. 327)

²⁹⁹ BUWr, 415.096

Ambrosii Calepini dictionarium septem linguarum. Nova maximaque vocum accensione, syllabarumque quantitate exactissime notata, locupletatum, atque etiam ex doctissimorum autorum monumentis, insigni variaque rerum copia [...] illustratum [...], Basel, ex off. Henric. Petrini, VIII 1570, 2°

[445] 16. Eiusdem dictionarij aliud exemplar.³⁰⁰

Ordine tertio.

Libri in 4 Chartae regiae et uulgaris

- [446] 1. De accentibus et Orthographiae linguae Hebraeae Reuchlinus
[447] 2. Epitome artium liberalium
[448] 3. Opera Antonij Mancinelli Donatus melior etc.³⁰¹
[449] 4. De Orthographia Item Nicolai Marscalci Thuriij Grammatica exegetica³⁰²
[450] 5. Rodolphi Agricolae libri tres de Inuentione dialecticae cum scholijs³⁰³
[451] 6. Cosmographiae introductio cum quibusdam Geometriae et Astronomiae principijs
[452] 7. Constantij Lascaris Bisantini de Octo partibus Orationis libri, cui praefixae sunt fabulae Aesopis Graecae.³⁰⁴
[453] 8. Introductorium Astronomiae Cracouiae
Item Orationes Francisci philelphi.
Disputationes Joannis de Monte Regio contra Cremonensia in planetarum Theoricis.
Item Aenrae Syluij historia Boemica,
Et Sedulij Carmen iuxta seriem Euangelistarum³⁰⁵
[454] 9. Dicta uersoris super septem tractatus M. Petri Hispani cum textu³⁰⁶.

³⁰⁰ BUWr, 415.097

F. Ambrosii Calepini Bergomatis professionis Eremitane Dictionarium. Ex optimis quibusque autoribus studiose collectum et rursus auctum [...], Paris, Nicolaus de Prato, 1520, 2°

³⁰¹ BUWr, 416.248

ANTONIO MANCINELLI, *Opera*, Basel, per Nicolaum Kessler, 1508, 4°

³⁰² BUWr, XV Q 390 (Kocowski I, nr --, --, 965)

1. NICOLAUS MARSCALCUS THURIUS, *Orthographia*, Erfurt, Wolfgang Schenck, 1501, 4°

2. NICOLAUS MARSCALCUS THURIUS, *Grammatica exegetica*, Erfurt, per Paulum Hachenborg, 1501, 4°

3. DICTYS CRETENSIS, *De historia belli Troiani*. - Acced.: DARSE PRISCUS, *De excidio Troiae historia*. Edd. Franciscus Faragonius, Venezia, Christophorus de Pensis, III et I III 1499, 4°

³⁰³ BUWr, 416.234

Rodolphi Agricolae Phrisij de inuentione dialectica libri tres, cum scholijs Ioannis Matthaei Phrissemij, Köln, Franz Birckmann, 1528, 8°

³⁰⁴ CONSTANTINUS LASCARIS, *De octo partibus orationis*, co najmniej 10 dwujęzycznych, gecko-lacińskich, wydań oficyn włoskich (w tym 7 in quarto) z lat 1502-1557 (BIC, s. 370)

³⁰⁵ BUWr, XV Q 115 (Kocowski I, nr --, 2257, 1656, 2292, --)

1. *Introductorium astronomie Cracouiense elucidans Almanach*, Cracouie, per magistrum Michaellem Vratislaviensem, 1506, 4°

2. FRANCISCUS PHILELPHUS, *Orationes cum quibusdam aliis opusculis*, Venezia, Bartholomaeus de Zanis, 28 III 1491, 4°

3. JOANNES DE SACROBUSTO, *Opus sphaericum*. - Acced.: JOANNES REGIOMONTANUS, *Disputationes contra deliramenta Cremonensia*. - GEORGIUS PEURBACH, *Theoricae novae planetarum*, Venezia, Hieronymus de Sanctis et Joannes Lucilius Santritter, 31 III 1488, 4°

4. PIUS II PAPA (AENEAS SILVIUS DE PICCOLOMINI), *Historia Bohemica*, [Basel, Michael Furter, ca 1489], 4°

5. [SEDLIUS, CAIUS COELIUS], *Preclarissimi diui Sedulii iuxta seriem totius euangelij metrite congestum atque Paschale carmen prenotatum*, Liptzk, per Jacobum Thanner Herbipolensem, 5 V 1502, 4°

³⁰⁶ BUWr, XV Q 1176 (Kocowski III, nr 3258)

- [455] 10. Tusculanae quaestiones Ciceronis
- [456] 11. Libri quaedam Ciceronis manuscripti Tusculanae quaestiones et de Senectute
- [457] 12. Prima pars pliniani indicis.
- [458] 13. Nili Episcopi Sententiae morales
Item Desiderii Erasmi Roterodami Vtopia et Antibarbarorum liber
Item disticha Caesarum Romanorum
Oppiani Poetie Halieutica Latine
Item Plinij Secundi naturalis
- [p. 261 r] historiae libri Plinius et Paulus Jovius de piscibus³⁰⁷
- [459] 14. Idyllia Theocriti Graeca³⁰⁸
- [460] 15. Antilogium Guarini et Pyggij de constantia Scipionis &c. Julij Caesaris.
Item T. Lucretij Cari libri Sex Carminum manuscripti
- [461] 16. Arator Poeta in Acta Apostolorum
Item Baptistae Mantuani Parthenice
Item Musarum Epimicia etc.
Hyppocratis Coi praesagiorum libri etc.³⁰⁹

JOANNES VERSOR, *Dicta super septem tractatus Summularum Petri Hispani, cum textu*, Nürnberg, Antonius Koberger, 25 IV 1495, 4°

³⁰⁷ BUWr, 416.285 - 416.291

416.285 *Oppiani poetae Alienticon, sive de piscibus libri quinque e graeco traducti ad Antonium Imperatorem. Post Oppianum sequuntur Disticha ultra centum de rebus varijs [...] elegantissima, auctore Laurentio Lippio Collensi, interprete librorum quinque Oppiani.*

C. Plinii secundi naturalis historiae libri duo, in quorum priori quidem tractat de naturis piscium, in altero vero de medicinis ex aquatilibus sive piscibus.

Pauli item Iovii de piscibus liber unus, qui est velut commentarius in priorem Plinij librum de piscibus, quemadmodum prior Plinij liber in Oppianum

Hos non contemnendos auctores Johannes Caesarius, vir non mediocri eruditionis, ad perpendicularum recognovit, castigavit, simulque & scholijs passim explanavit., Strassburg, Jacobus Cammerlander Moguntinus, II 1534, 4°

416.286 *De optimo reipublicae statu de que nova insula Utopia libellus vere aureus, nec minus salutaris quam festivus, clarissimi disertissimique viri Thomae Mori inclytæ civitatis Londinensis civis & vicecomitis. Epigrammata clarissimi disertissimique viri Thomae Mori, pleraque a Graecis versa. Epigrammata Des. Erasmi Roterodami*, Basel, Joannes Frobenius, 1518, 4°

416.287 *Angeli Politiani Sylva, cui titulus est Rusticus, cum docta elegantissimaque Nicolai Beraldi interpretatione*, Basel, Joannes Frobenius, 1518, 4°

416.288 *Beatiss. Patris Nili Episcopi et martyris Theologi antiquiss. Sententiae morales e graeco in latinum versae*, Nurembergae, Fridericus Peypus, [data przedm. 1516], 4°

416.289 *Henrici Glareani, poetae laureati de Geographia liber unus. Ab ipso auctore iam recognitus*, Basel, Joannes Faber Emmens Juliaccensis, 1528, 4°

416.290 *M. Antonii Magni Oratio habita Neapoli in funere Ferdinandi Hispaniarum Regis Catholici*, Neapoli, Sigismundus Mayr Germanus, 1516, 4°

416.291 *Antibarbarorum D. Erasmi Roterodami, liber unus, quem juvenis quidem adhuc lusit: caeterum diu desideratum, demum repertum non juvenis recognovit, velut postliminio studiosis restituit. Ex quo religionum qui diis propicijs propediem accedent, lector coniecturam facias licebit*, Basel, Joannes Frobenius, 1520, 4°

³⁰⁸ [THEOCRITUS], *Θεοκριτου ειδυλλια, τουτεστι μικρα ποιηματα εζ και τριακοντα*, co najmniej 4 wydania in octavo z różnych oficyn z lat 1530 - 1558 (VD 16, T 714 - 717)

³⁰⁹ [ARATOR] *Arator poeta christianissimus in Actus Apostolorum*, [Leipzig, Melchior Lotter senior, ca 1512], 4° (VD 16, A 3185)

GIOVANNI BATTISTA SPAGNUOLI [=BAPTISTA MANTUANUS], *Parthenice* - łącznie ukazały się 3 oddzielne tomy, bardzo wiele wydań (VD 16, S 7317-7368)

- [462] 17. Plutarchi Chaeronej de placitis philosophorum Graece
 [463] 18. Ars uersificandi
 [464] 19. Orphei Argonautica Graece et Latine³¹⁰
 [465] 20. Hadriani Amerotij Grammatica Graeca et Epistolae Graecae elegantissimae³¹¹

In Octauo

- [466] 21. Rabi Mose Kimhi Grammatica Hebraea³¹²
 [467] 22. Grammatica Hebraea Aurigalli Fabricij Capitonis
 Item prouerbia Salomonis³¹³
 [468] 23. Grammatica Hebraea Eliae Leuitae³¹⁴
 [469] 24. Erotemata graecae grammaticae Chrysoloiae³¹⁵
 [470] 25. Virgilij Poemata.

[?] *Hippocratis Coi, Medicorum Principis, iusiurandum, aphorismorum sectiones VIII prognostica. Porrheticorum libri II. Coaca praesagia. Graecus et latinus contextus accurate renovatus, lectionum varietate et Corn. Celsi versione calci subdita: studio Joannis Opsopoei Brethanii*, Frankfurt, Claudius Marnius et Joannes Aubrius, 1587, 16° (VD 16, H 3790 choc w tym wypadku może chodzić o nieznanie wcześniejsze wydanie)

³¹⁰ [ORPHEUS], *Orphei poetarum vetustissimi Argonauticon opus graecum, cum interpretatione Latina incerti auctoris, recens addita & diligentius quaedam hactenus emendata*, Basel, Andreas Cratander, VI 1523, 4° (VD 16, O 940)

³¹¹ BUWr, 416.429 - 416.430

416.429 ADRIEN AMEROT, *Compendium Graecae Grammatices, perspicua breuitate complectens, quicquod est octo partium orationis*, Lovanii, apud Theodoricum Martinum, 1520, 4°

416.430 *Epistolae Graecae elegantissimae, ex diversis auctoribus diligenter selectae*, Lovanii, apud Theodoricum Martinum Alustensem, 1520, 4°

³¹² [MOSES KIMHI], *Grammatica rabbi Mosche Kimhi, iuxta Hebraismum per Sebastianum Munsterum versa, & iam denuo per eundem accuratius cum Hebraismo collata*, Basel, apud Henricum Petrum, 1536, 8° (BUWr, 454.072)

³¹³ BUWr, 418.499 - 418.501

418.499 *Compendium Hebraeae, Chaldaee quae Grammatices per Mathaeum Aurigallum*, Wittenbergae, 1525, 8°

418.500 V. FABRITIUS CAPITO, *Institutionum Hebraicarum libri duo*, Strassburg, apud Vuolfum Cephalaeum, 1525, 8°

418.501 *Proverbia Salomonis, iam recens iuxta Hebraicam veritatem translata & Annotationibus illustrata, autore Sebastiano Munstero*, [Basel], Ioannes Frobenius, [1524], 8°

³¹⁴ BUWr, 418.512 - 418.515

418.512 *Grammatica Hebraica Absolutissima, Eliae Levitae Germani, nuper per Sebastianum Munsterum iuxta Hebraismum Latinitate donata, post quam lector aliam non facile desiderabis*, Basel, Ioannes Frobenius, VII 1525, 8°

418.513 *Tabula omnium hebraicarum coniugationum iuxta octo verborum classes pulchre in ordinem digesta*, Basel, Ioannes Frobenius, s.a. [1525 ?], 8°

418.514 *Ecclesiastes iuxta Hebraicam veritatem, per Sebastianum Munsterum translatus, atque annotationibus ex Hebraeorum rabinis collectis, illustratus*, Basel, Ioannes Frobenius, 1525, 8°

418.515 *Canticum Cantorum Salomonis, Latine iuxta Hebraicum contextum per Sebastianum Munsterum translatus, atque annotationibus aliquot nonnihil illustratus*, Basel, Ioannes Frobenius, 1525, 8°

³¹⁵ MANUEL CHRYSOLOROS, *Ἐρωτηματα του Χρυσολορα / Erotemata Chrysolorae* (tekst grecki), zapewne Wien, Joanes Singren, 1523, 8° (VD 16, M 681)

Indeks Proweniencji

W indeksie pominięto pozycje posiadające jedynie wpis: "Petro-Paulinische Kirchenbibliothek zu Liegnitz" (lub równoważny). Pominięto także informacje dotyczące dalszych losów książek, np. przekazania kilkudziesięciu pozycji do Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu. Przy identyfikacji poszczególnych osób wykorzystano między innymi informacje zawarte w II i III tomie opracowanego przez Bronisława Kocowskiego katalogu inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu (Wrocław 1959-1977). Cyfry oznaczają pozycję w źródle. Podwójny zapis niektórych osób w indeksie wynika z faktu, że niektóre ich książki trafić mogły do Biblioteki św. Piotra i Pawła różnymi drogami - bezpośrednio od pierwotnego właściciela, lub przez ręce osób trzecich.

ATCZE ZYGMUNT (zm. 1482), archidiakon wrocławski, prepozyt kolegiaty św. Grobu w Legnicy i proboszcz kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy (por. Nekrolog, poz. 42, 159, 274, 348) - 68?, 127, 154?, 189, 192?, 235, 241-247? (4 tomy), 248-249?, 257-258, 275, 293-296?, 304, 314, 336-337, 339-340, 350, 363, 422

BARTŁOMIEJ Z LEGNICY, duchowny (XV w.) - 409

BELER ANDRZEJ ze Zgorzelca (zm. 1518), magister sztuk wyzwolonych, kanonik katedralny wrocławski, prepozyt kolegiaty legnickiej i proboszcz kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy. Posiadał również prebendę kanoniczną w Ołomuńcu (por. Nekrolog, poz. 203) - 226, 233, 238

BENEDYKT Z POZNANIA, kanonik regularny św. Augustyna, zarządca fundacji św. Ducha we Wrocławiu i proboszcz w Kotłowie Wielkopolskim (początek XVI w.) - 431

BERNARDYNI WROCLAWSKY - 151, 333

BIERTREG BALTAZAR, zakonnik z legnickiego konwentu (być może kartuskiego) - 150, 403, 413

CZINK (Zinck) WOLFGANG z Wiednia (1501-1551), w latach 1544-1548 pastor i proboszcz w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy, następnie na podobnym stanowisku w kościele NMP. - 225?

DOMINIKANIE, KLASZTOR ŚW. KRZYŻA W LEGNICY - 6, 402?

HARTIRTH JAN, altarysta w kościele św. Marcina w Jaworze (XV w.) - 213, 226, 384-385, 404?

- BELER ANDRZEJ (zob. wyżej) 226

KARTUZJA MĘKI PAŃSKIEJ POD LEGNICĄ - 93, 95, 98?, 129, 137, 140-142, 146, 152-153, 154?, 155, 214, 227, 289-290, 293?, 294?, 296?, 299, 300, 303, 305, 306, 318-321, 327, 330, 333, 342, 356, 366-367, 371, 373, 375, 398, 401, 407, 418, 420,

- COLO APICIUS z Gubina (zm. 1517), licencjat prawa kanonicznego, kanclerz i kanonik kapituły wrocławskiej 333, 375, 401

- GRASSE MIKOŁAJ (po. Nekrolog, poz. 325), altarysta w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy (XV w.) - 140-142, 152-153, 154?, 155, 227, 290, 366-367, 371, 373, 374?, 418, 420

- HENTSCHEL JAN, prebendariusz klasztoru (XV w.) - 129

- HIRSCHBERG MACIEJ, wikary z Żytawy (XV w.) - 137, 299

- JENCKWICZ AMBROŻY, kanonik wrocławski i brzeski (XV w.) - 93

- WEIGEL KACPER z Brzegu, kanonik legnicki i brzeski (XV w.) - 93

- MARCIN z NAMYSŁOWA (Martinus de Namslavia) - 356

- ROTH JAN (1426-1506), biskup wrocławski - 98?, 300, 306,

- WYDEROLFF WOLFGANG, altarysta w Miłogostowicach Legnickich (Schönborn), pocz. XVI w. - 305

KOEL BALTAZAR, kapelan i altarysta w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy (XV w.) - 332

KOLEGIATA ŚW. GROBU W LEGNICY - 203, 241-247? (5 tomów), 248-249?, 256?, 278, 344,

- EBERLEIN LEONARD z Legnicy, zm. 1505, kanonik kolegiaty św. Grobu w Legnicy, działał również jako notariusz publiczny (por. Nekrolog, poz. 304) - 241-247? (4 tomy), 248-249?,

- MERBOTH MIKOŁAJ, (zob. niżej) - 68?, 84, 203, 241-247? (1 tom),

- PAWEŁ PRZEDWOGII z Koniccpola, notariusz publiczny i wikariusz kolegiaty św. Grobu w Legnicy, widoczny w źródłach w latach 1399-1406 (UBSL, nr 379, 393, 423) - 344

- SWOFFHEIM JAN z Legnicy, studiował w Lipsku od 1416 r., tam też uzyskał kolejno tytuły magistra sztuk wyzwolonych (1425 r.) i doktora praw (po 1434 r.). W 1444 r. był rektorem tej uczelni. Posiadał prebendy kanoniczne w Budziszynie, Legnicy i Merseburgu - 278

KRAUTWALD (CRAUTWALD) WALENTYN z NYSY (1490-1545), ukończył uniwersytet w Krakowie, kanonik legnicki i nyski, wybitny humanista, zwolennik idei Kacpra Schwenckfelda wraz z nim wygnany z Legnicy w 1529 r. - 5, 58, 100, 109, 128, 164, 165, 220, 222, 265, 435, 437, 449, 453,

- GLOGER MAŁGORZATA (z domu Schmidt) z Nysy, siostra Jerzego, zmarła w 1512 r. pozostawiając książki po bracie Crautwaldowi - 265

- SCHMIDT JERZY (Smed, Fabri) z Nysy, studiował w Krakowie, gdzie w 1488 r. uzyskał tytuł magistra, w następnym roku kierował już szkołą katedralną we Wrocławiu. Studia kontynuował w Bolonii i Sienie, gdzie w 1497 r. uzyskał tytuł doktora obojga praw. W 1501 r. został kanonikiem wrocławskim, był także proboszczem św. Jakuba w Nysie. Zmarł w 1506 r. - 265

- SOMMERFELT JAN (Aesticampianus), łuzyczanin, po studiach w Krakowie wykładał na Collegium Maius, był kanonikiem kolegiaty św. Florianiana na Kleparzu. Zmarł w 1501 r. - 128

MERBOTH MIKOŁAJ z Nysy, doktorat z obojga praw uzyskał na uniwersytecie w Sienie, studiował także we Wiedniu. Był kanonikiem katedralnym wrocławskim, posiadał także prebendy kanonickie w Głogowie i Nysie. Aż do swojej śmierci w 1501 r. był również archidiaconem legnickim. - 68?, 84, 202, 203, 241-247? (1 tom), 426

MIKOŁAJ ALBERTI, kanonik legnicki i wicedziekan głogowski, zmarł ok. 1479 r. - 7

MIKOŁAJ ARNOLDI, precentor w kolegiacie św. Grobu w Legnicy (XVI w.) - 139, 293-296?

PLEBANUS IN LUNICZ (być może Lungschütz - Łękoszyce k. Środy Śląskiej) 1518 r. - 408

ROTHMANN JAN, kapelan legnickiego prepozyta Zygmunta Atcze, później proboszcz w Ulesiu k. Legnicy. - 293-296?

- ATCZE ZYGMUNT (zob. wyżej) - 293-296?

RUCKER JAN, magister, kanonik legnicki, zmarł ok. 1500 r. - 98?, 143?, 262, 434

STEMBE MATEUSZ, "frater" - być może kartuz legnicki - 406

WEIDENER JAKUB, studiował od 1448 r. w Krakowie, a od 1460 r., już jako magister artium, był rektorem szkoły NMP na Piasku we Wrocławiu. W 1494 r. został kanonikiem w Legnicy, później otrzymał także podobną prebendę w Nysie - 131, 187

Indeks Autorów

Skorowidz obejmuje tekst źródła i przypisy. Imiona własne występują w transkrypcji łacińskiej lub wersji języka narodowego. Cyfry oznaczają pozycję w źródle.

- Accursius Florentinus 232-235, 240
Adrianus, cardinalis 49
Agricola, Johannes von Eisleben 52
Agricola, Rodolphus Phrisius 450
Alanus de Insulis 314
Albertus Magnus 131, 149, 331-332, 348, 352
Alcuinus 115
Alcuinus, Joannes 113
Alcuinus Levita 112
Alexander Carpentarius 338
Alexander de Hales 309-312
Alexander de Villa Dei 430
Alphonsus de Spina 190
Alvarottus, Jacobus 240
Alvernus, Guillelmus ep. Parisiensis 281
Amerot, Adrien 465
Amsterdamus, Joannes cf. Timann, Joannes
Andrea di Pietro (zw. Palladio) 425
Andreae, Antonius 417
Andreae, Joannes 262, 281, 331, 432
Andreas Capellanus 401
Angelomus Monachus 120
Angelus de Clavasio 260
Anselmus de Canterbury 334
Antoninus Florentinus, sanctus 185-186, 293-297, 363
Antonius Cermisonis 422
Apicius 222
Arator, poeta 461
Aratus 431
Artopaeus 54
Astesanus de Ast 303
Athanasius 116
Auerbach, Joannes 265, 339
Augustinus Aurelius 31, 90-96, 118, 129, 334
Aurigallus cf. Goldhahn Matthaeus 47
Avicenna 419
Bacacius 217
Balbus, Joannes 326
Baptista Mantuanus Carmelita cf. Spagnoli, Giovanni Battista
Baptista de Salis 286
Bartholomaeus Anglicus 418
Baysio, Guido de 254
Beda Venerabilis, sanctus 218
Berchorius, Petrus 304
Bernardinus Senensis, sanctus 151, 390, 391, 412
Bernardus Claravallensis (de Clairvaux) 78, 129, 215
Bernardus Parmensis 262
Beroaldus, Philippus 220, 222
Berosus Babilonicus 220
Bessarion, cardinalis 158, 164,
Bibliandrus, Theodor 119
Biel, Gabriel de 289, 414
Bodenstein de Carlstad, Andreas 34, 39
Bonaventura, sanctus 132-137, 214, 328,
Bonifacius VIII papa (Benedictus Gaetani) 227
Brant, Sebastianus 285 (ed.)
Brenz, Johannes senior 54-56
Broebst, Laurencz 40
Budaeus (Budé), Gulielmus 204, 209
Bugenhagen, Johannes (Pomeranus) 35, 51, 59, 162, 169,
Bullinger, Heinrich 119, 122, 123, 175, 176,
Bustis, Bernardinus de 388-389
Butzer, Martin 167-170
Caesarius de Heisterbach 192?
Calepinus, Ambrosius (Bergomatis) 444-445
Calderinus, Caspar 275
Calderinus, Joannes 256-258, 275, 331
Calpurnius Siculus, Titus 49
Capito, Wolfgang Fabricius 166, 467
Carcano, Michael de (de Mediolano) 367, 413
Caracciolus, Robertus (de Licio) 407-409
Carlstad cf. Bodenstein de Carlstad, Andreas

Cassianus, Joannes 111, 349
 Cassiodorus, Flavius Magnus Aurelius 99
 Cellarius 169
 Censorinus 212
 Chrysoloros, Manuel 469
 Cicero, Marcus Tullius 439, 455, 456
 Clemens V papa (Bertrand de Got) 227
 Columella, Lucius Junius Moderatus 437
 Columna, Guido de 213
 Comestor, Petrus 189
 Conradus de Halberstadt 6
 Corvin, Antonius 119
 Crautwald, Valentin 115
 Creatinus, Jacobus 443
 Crescentiis, Petrus de 425
 Curtius Rufus, Quintus 126
 Cyrillus Alexandrinus 82, 111
 Dictys Cretensis 449
 Didymus Fauentinus Nazianensis cf. Melanchton Philip
 Dionysius Areopagita 97, 110
 Dionysius Periegetes (Alexandrinus) 108
 Dominicus de Santo Geminiano 248-250
 Duns Scotus, Joannes cf. Joannes Duns Scotus
 Duranti, Guillelmus 316
 Eberlein, Johann 40, 41
 Eck, Johannes (Maier Johann) 345
 Elias Levita 468
 Ephrem Syrus 281
 Erasmus Roterodamus 58?, 119, 124, 164, 165, 177, 178-181, 218, 265, 458
 Eusebius 199
 Faber, Joannes Runcinus 237, 259
 Faber Stapulensis, Jacobus cf. Lefèvre d'Étaples, Jacques
 Felinus, Aretius 156
 Ferrariis, Joannes Petrus de 238
 Firmicus Maternus, Iulius 431
 Flaccus Persius, Aulus 437
 Franciscus de Assisio 398
 Franciscus Maronis cf. Franciscus de Mayronis
 Franciscus de Mayronis (Meyronnes) 411
 Franciscus de Monolia 280
 Fridericus de Senis 278
 Fulgentius Aphricanus, sanctus 114
 Galenus 49
 Gallus abbas Cisterciensis 315

Gerson, Joannes (Jean Charlier) 98, 129, 354, 363, 400
 Glareanus, Henricus 458
 Gobius, Joannes 352
 Goldhahn, Matthaeus (Aurigallus) 47, 467
 Gratianus 225
 Gratius 49
 Gregorius I papa 77, 192?, 290,
 Gregorius IX papa (Hugo de Segni) 226
 Gregorius Nazianzenus 116
 Gregorius episcopus Nyssenus 165
 Gritsch, Joannes 374
 Groniger, Johannes (Weselius) 40, 101
 Guarino (Veronese), Battista 428, 460
 Guillelmus de Alvernia ep. Parisiensis 330, 386
 Hegendorff, Christian 63, 170 (ed.),
 Hegesippus 209
 Hemmerlin, Felix 358
 Henricus Ariminensis 339
 Henricus de Herpf 404
 Henricus de Hessia 328
 Henricus de Segusio cardinalis Hostiensis 252
 Herodianus 224
 Herolt, Joannes 372-373
 Hesychius 442
 Heyden Sebaldu 174
 Hieronymus, sanctus 3, 84-87, 192, 328
 Hilarius de Poitiers 80
 Hippocrates de Chios 421, 461
 Hollen, Gotschalculus 403, 412
 Homer 438
 Honorius papa 215
 Hostiensis cf. Henricus de Segusio cardinalis Hostiensis 252
 Hugo 334
 Hugo Cardinalis 70-75
 Hugo de Prato Florido 365, 366
 Hugo de Sancto Victore 131, 342
 Hugo Senensis 419
 Hus, Joannes 56,
 Hyperaspistis 177
 Ignatius de Antiochia 101
 Innocentius III papa (Lotharius de Segni) 400
 Institoris, Henricus 358
 Isidorus Hispalensis 130

Jacobus de Forlivio (della Torre, da Forli) 419
 Jacobus de Gruytrode 415
 Jacobus de Paradiso 405
 Jacobus de Voragine 370, 384-385
 Jerung, Henricus 7
 Joannes XXII papa (Jacques Duése) 287
 Joannes Anglicus 417
 Joannes de Bromyard 305
 Joannes Caesarius 458 (ed.)
 Joannes Chrysostomus 88-89, 102-103, 108, 178, 331, 363, 405
 Joannes Damianus Senensis 164
 Joannes Duns Scotus 146, 417
 Joannes Gallensis 340, 347
 Joannes de Hassia 354
 Joannes de Lapide 99
 Joannes Nivicellensis 281
 Joannes de Sacrobusto 453
 Joannes de Tambaco 341
 Joannes de Verdena 406
 Josephus Flavius 191, 198
 Josephus Hyssopaeus (Joseph ben Hanan, Ezobi) 218
 Josippus (Joseph ben Gorion) 223
 Jovius, Paulus 458
 Justus, Jonas 59
 Kimhi, Moses 466
 Korn, Gallus 38
 Krentzheim, Leonhard 197
 Lactantius, Lucius Coelius Firmianus 81
 Lambert, Francois 53, 57-59, 174,
 Landora, Berengarius de 346
 Lascaris Constantinus 452
 Lasko, Oswald de, OFM 410
 Lefèvre d'Etaples Jacques 125
 Leo I papa 129
 Leonardus de Utino 368, 369
 Linck, Wenceslaus 38, 40
 Linus 125
 Lippius Collensis, Laurentius 458
 Livius, Titus 203
 Longius Johannes 39
 Lucretius Carus, Titus 460
 Ludolphus de Saxonia O Cart. 291
 Ludovicus de Prussia (Wolgemuth) 362
 Luther, Martin 5, 9-24, 32, 33, 36-40, 42-46, 53, 58, 61,
 Magni, Jacobus 350

Magnus Hans von Langenwalde 40
 Magnus, Marcus Antonius 458
 Maier, Johann cf. Eck Johannes
 Mancinelli, Antonio 448
 Manilius, Marcus 431
 Marcus Eremita, sanctus 115
 Marscalcus Thurius, Nicolaus 449
 Marsilius ab Inghen 145
 Martinus Polonus 285
 Marulić, Marko 219
 Meffreth 371
 Melanchthon, Philipp (Philipp Schwarzerd) 25-28, 34, 47, 48-50, 53, 62, 162, 178,
 Menardus, monachus 4?
 Methodius, sanctus 415
 Michael de Dalen 290
 Michael de Mediolano cf. Carcano, Michael de
 Mohr, Georgius 38
 Moiban, Ambrosius 56
 Mombaer, Joannes (Momburnus de Bruxellis) 329-330
 Monte, Petrus de ep. Brixienensis 229-231
 More, Thomas 458
 Morgenstern, Georg 415
 Munster, Sebastian 467, 468
 Müller, Joannes cf. Regiomontanus, Joannes
 Nemesianus, Marcus Aurelius Olympius 49
 Nicolaus de Ausmo 251, 268
 Nicolaus de Błonie 265
 Nicolaus de Dinckelsbuehl 392-393
 Nicolaus de Gorran 313, 344
 Nicolaus de Hanappes, patriarcha Hierosolymitanus 119, 405
 Nicolaus de Lyra 64-69, 187,
 Nicolaus de Orbellis 417
 Nicolaus Siculus cf. Tudeschis, Nicolaus de
 Nicolaus de Tudeschis (Siculus), abbas Panormitanus 241-247, 265, 290
 Nicolaus de Ubaldis 253
 Nider, Joannes 402
 Nil, episcopus 458
 Nonnus poeta panopolitanus 170
 Oecolampadius, Joannes (Johannes Hauschein vel Hüssgen) 59, 109, 115, 157-161, 171, 172

Onosander 222
Oppianus poeta 458
Orbellis, Nicolaus de cf. Nicolaus de Orbellis
Origenes 76, 334
Orosius, Paulus 221
Orpheus 464
Ovidius, Publius Naso 49
Palladio cf. Andrea di Pietro
Paltz, Johann von 415
Paraldus (Peraldus) Guilelmus ep. Lugdunensis 336-337, 343
Paulinus episcopus Nolanus 109
Paulus de Sancta Maria 127, 407
Paulus Venetus (Nicoletti) 417
Pelagius Alvarus 292
Pelbartus de Themeswar 353, 381-383
Pellikan, Konrad 120
Peraldus Guilelmus cf. Paraldus Guilelmus
Peregrinus 332
Perotti, Niccolo 437
Petrarca, Franciscus 401
Petrus de Abano 426
Petrus de Alliaco (d'Ailly) 403
Petrus de Anchorano 269-274
Petrus de Aquila 150
Petrus de Bergamo 155
Petrus Lombardus 134, 139, 306
Petrus de Palude 376-377
Peurbach, Georgius 453
Philelphus, Franciscus 432, 453
Phrissemius, Joannes Matthaecus 450
Piccolomini, Aenaeas Sylvius cf. Pius II
papa
Pico della Mirandola, Giovanni 128
Pius II papa 218, 433, 453
Plinius, Caius Caecilius Secundus sen. 202, 218, 457, 458
Plutarchus de Chaeronea 108, 201, 212, 218, 462
Politianus, Angelus 458
Polybius 205
Pomeranus cf. Bugenhagen, Johannes
Pomponius Laetus 219
Pomponius Mela 222
Porta, Sancho OP 387
Potho de Prüm 49
Primasius ep. Utinensis 117
Priscianus Grammaticus 430

Proclus Diadochos 431
Pseudo - Albertus Magnus 418
Pseudo - Augustinus 328, 363
Pseudo - Bonaventura 138
Pseudo - Cato 327
Pseudo - Hieronymus 192
Pseudo - Thomas de Aquino 363
Ptolemaeus 218, 451?
Pyggius 460
Rabanus Maurus 164, 190,
Rainerius de Pisis 301-302
Rampigollis, Antonius 331
Raymundus de Sabunde 335
Reginaldetus, Petrus 415
Regiomontanus, Joannes (Müller) 453
Reuchlin, Joannes 100, 116 (ed.), 126, 428, 429?, 440, 446
Reüter, Symon 40
Reynhart, Martinus 38
Rhegius, Urbanus 29, 60,
Rhenanus Beatus 204
Richardus 334
Richardus de Mediavilla 151, 391
Robertus de Licio cf. Caracciolus, Robertus
Robertus Holkot 333
Rolewinck, Werner O Cart. 190, 367
Rosarius 147-148
Rupert von Deutz, abbas Tuitiensis 105, 106
Sachs, Hans 40
Sadoleto, Jacopo 60
Salgis, Raymundus de 262
Sarcerius, Erasmus (Joannes) 61, 62,
Schmid, Johan 38
Schwenckfeld, Caspar von Ossig 40, 115
Sedulius, Caius Coelius 453
Seneca, Lucius Annaeus iunior 218, 434-435
Sichard, Joannes 208
Simon de Cassia 299
Sixtus IV papa (Francesco della Rovere) 400
Spagnuoli. Giovanni Battista (Baptista Mantuanus Carmelita) 220, 461
Spangenberg. Johannes 48
Spartiatius. Aelius 205
Sprenger, Jacobus 358
Statius, Publius Papinius 437

Steuco, Agostino 104
Strabo 211
Strabo, Walafridus 318-321
Succus 394-397
Suetonius Tranquillus, Caius 222
Terentius, Publius Afer 436-437
Tertullianus, Quintus Septimus Florens 79,
81
Themistius Euphrada 427
Theocritus 459
Theodoretus Cyrensis 30, 111, 200,
Theophylactus de Euboea 83
Thomas de Aquino, sanctus 140-143, 152-
154, 215, 300
Thomas de Argentina 144
Thomas Cantipratensis 290, 328
Thomas a Kempis 335, 400
Timann, Joannes (Amsterdamus Joannes)
239, 307-308
Torquemada, Joannes de 340, 375, 399
Turrecremata, Joannes de cf. Torquemada,
Joannes de

Ubaldis, Baldus de 240
Ulmer, Ulricus 137
Valerius Maximus 206
Valla Laurentius 209
Vergilius Maro, Publius 470
Versor Joannes 454
Vigerius, Marcus, cardinalis 100
Vincentius Bellovacensis (de Beauvais)
183-184, 298, 322-325
Vincentius Ferrerius 378-380
Vives, Juan Luis 112
Weigel, Nicolaus 137
Weyss, Hans 40
Wilhelm ep. Lugdunensis cf. Paraldus
Guilelmus
Wolgemuth cf. Ludovicus de Prussia
Ygon de Senis 422
Ziegler, Jacobus 177
Zwingli, Huldreich 38, 40, 41, 59, 101, 121,
162, 163, 173, 174

Wykaz skrótów i symboli edytorskich i bibliograficznych

l...l	fragment tekstu zamazany, częściowo nieczytelny
< z tekstem >	fragment tekstu nadpisany, ew. na marginesie
[z tekstem]	uwagi i wyrazy dodane przez wydawcę
[...]	miejsca nie odczytane
//	koniec strony oryginału
[?]	wątpliwość
[!]	potwierdzenie błędnego zapisu
l- z tekstem -l	wykreślenie w oryginale źródła

*** *** ***

APL	Archiwum Państwowe we Wrocławiu Oddział w Legnicy
AML II	Akta Miasta Legnicy, dział II: okres przedpruski
BFC	Short-title Catalogue of Books printed in France and of French Books printed in other Countries from 1470 to 1600 now in the British Museum, London 1966
BG	<i>Bitschens Geschoßbuch der Stadt Liegnitz v. J. 1451</i> , hrsg. von Arnold Zum Winkel, MGAVL, 7, 1920, s. 194-235
BGC	Short-title Catalogue of Books printed in the German-speaking Countries and of German Books printed in other Countries from 1455 to 1600 now in the British Museum, London 1962
BIC	Short-title Catalogue of Books printed in Italy and of Italian Books printed in other Countries from 1465 to 1600 now in the British Museum, London 1958
BUAM	Biblioteka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
BUWr	Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu, dział rękopisów
BZ	<i>Bitschens Zinsbuch [vom Jahre 1446]</i> , hrsg. von Theodor Schönborn und Arnold Zum Winkel, MGAVL, 13, 1931, s. 102 - 183.
DML	Dokumenty Miasta Legnicy

- DOLA K. DOLA, *Wrocławska kapituła katedralna w XV wieku. Ustrój - skład osobowy - działalność*, Lublin 1983
- GEMOLL W. GEMOLL, *Die Handschriften der Petro – Paulinischen Kirchenbibliothek zu Liegnitz*, Liegnitz 1900
- IP *Incunabula quae in bibliothecis Poloniae asservantur*, pod red. Alodii Kaweckiej-Gryczowej, Wrocław-Warszawa-Kraków 1970-1993, 2 tomy w 3 woluminach.
- KM *Księga czynszów kościoła Najświętszej Marii Panny w Legnicy z 1437 roku [w:] Trzy źródła do dziejów społeczno – gospodarczych średnio-wiecznego Śląska*, wydał Róścisław Żerelik, Wrocław 1995, s. 111 – 123.
- KOCOWSKI B. KOCOWSKI, *Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, t. I – III, Wrocław 1959 - 1977
- MGAVL Mitteilungen des Geschichts- und Altertums- Vereins für die Stadt und das Fürstentum Liegnitz
- PUSCH I – V O. PUSCH, *Die Breslauer Rats- und Stadtgeschlechter in der Zeit von 1241 bis 1741*, Bd 1-5, Dortmund 1986, 1987, 1988, 1990, 1991.
- RŚ *Regesty Śląskie*, red. W. Korta, t. I-V, Wrocław 1975-1992
- SAL Stadtarchiv zu Liegnitz (do 1945 r.)
- SCHÖNBORN TH. SCHÖNBORN, *Liegnitzer auf den Hochschulen früherer Jahrhunderte*, MGAVL, 14, 1933, s. 133-188.
- TSCHERSICH E. TSCHERSICH, *Beiträge zur Geschichte des Landkreises Liegnitz bis zur Mitte des 16. Jahrhunderts*, Mitteilungen des Geschichts- und Altertums-Vereins zu Liegnitz, Heft 11, 1926-27.
- UBSL *Urkundenbuch der Stadt Liegnitz und ihres Weichbildes bis zum Jahre 1455*, hrsg. F. W. SCHIRRMACHER, Liegnitz 1866
- VD 16 *Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienenen Drucke des XVI. Jahrhunderts*. Herausgegeben von der Bayerischen Staatsbibliothek in München in Verbindung mit der Herzog August Bibliothek in Wolfenbüttel. Bd. 1 - 22, Stuttgart 1983 - 1995
- WAHRENDORFF J. P. WAHRENDORFF, *Lignitzische Merckwürdigkeiten oder Historische Beschreibung der Stadt und Fürstenthums Lignitz im Herzogtum Schlesien*, Budissin 1724.

WV

Ein mittelalterliches Waffenverzeichnis der Stadt Liegnitz, ed. T. SCHÖNBORN [w:] *Liegnitz 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts*, red. T. SCHÖNBORN, Breslau 1942

ZVGS

Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthums Schlesiens

Bibliografia

Źródła:

- GEMOLL, Wilhelm (ed.)
1900a *Mittheilungen aus Liegnitzer Handschriften. Petro-Paulinische Kirchenbibliothek*, ZVGS, Bd. 34, 1900, s. 393-394
1900b *Die Handschriften der Petro-Paulinischen Kirchenbibliothek zu Liegnitz*, Liegnitz
- MENDE, Richard
1938 *Katalog der Leichenpredigten-Sammlung der Peter-Paul-Kirchenbibliothek und anderer Bibliotheken in Liegnitz*, Marktschellenberg
- SCHIRRMACHER, Friedrich - Wilhelm (ed.)
1866 *Urkundenbuch der Stadt Liegnitz und ihres Weichbildes bis zum Jahre 1455*, Liegnitz
- SCHÖNBORN, Theodor (ed.)
1942 *Ein mittelalterliches Waffenverzeichnis der Stadt Liegnitz [w:] Liegnitz 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts* (red. T. Schönborn), Breslau, s. 56-80
- SCHULTE, W.
1902 *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des schlesischen Schulwesens im Mittelalter*, Glatz
- ZUM WINKEL, Arnold (ed.)
1919 *Bitschens Geschossbuch der Stadt Liegnitz vom Jahre 1451*, MGAVL, 7, s. 194-235
- ZUM WINKEL, Arnold, SCHÖNBORN, Theodor (ed.)
1931 *Bitschens Zinsbuch [vom Jahre 1446]*, MGAVL, 13, s. 102-183.
- ŻERELIK, Rościśław (ed.)
1995 *Księga czynszów kościoła Najświętszej Marii Panny w Legnicy z 1437 roku [w:] Trzy źródła do dziejów społeczno-gospodarczych średniowiecznego Śląska* (ed. Rościśław Żerelik), Wrocław, s. 111-123

Opracowania:

- ABICHT, Maximilian
1909 *Das Städtische Gymnasium zu Liegnitz in seiner geschichtlichen Entwicklung von 1309-1909. Ein Beitrag zur Gedenkfeier*, Liegnitz
- BAHLOW, Ferdinand
1908 *Die Kirchenbibliothek von St. Peter und Paul in Liegnitz*, MGAVL, 2, s. 140-175
1917 *Die Reformation in Liegnitz*, MGAVL, 6, s. 97-288
1918 *Die Reformation in Liegnitz. Aus Anlaß der 400-jährigen Gedenkfeier der deutschen Reformation*, Liegnitz
1927 *Die evangelischen Stadtkirchen in Liegnitz [w:] Heimatbuch...*, s. 190-197
1935 *Leonhard Krentzheim, der „heimliche Calvinist“ in Liegnitz*, MGAVL, 15, s. 106-220
- BAHLOW, F. / RUDNICK, O. / PFEIFFER, F. / BAHLOW, H.

- 1972 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz, Lorch / Württ*
 BASZCZYN, Elżbieta / FIRSZT, Stanisław / HUMENCZUK, Grażyna
 1983 *Kościół św. św. Piotra i Pawła w Legnicy i jego funkcje społeczne. Katalog wystawy, Legnica, (materiał niepublikowany, dostępny w Dziale Historycznym Muzeum Miedzi w Legnicy)*
- BAUCH, Gustav
 1908 *Zur älteren Liegnitzer Schulgeschichte, Mitteilungen der Gessellschaft für deutsche Erziehungs- und Schulgeschichte, XVIII, s. 1-16.*
- BOCHNAK, Władysław (ks.)
 1993 *Z historii kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy [w:] Katedra legnicka. Historia, sztuka, codzienność, [b.m.], [b. p.]*
 1997 a *Kościół katedralny w Legnicy, Legnica*
 1997 b *Początek działalności diecezji legnickiej, [w:] Studia z dziejów Kościoła katolickiego w Legnicy, Wrocław - Legnica, s. 97- 125*
- BURCHARDT, Jerzy
 1979 *Związki Witelona z Legnicą [w:] TRZYNADŁOWSKI, s. 89-98*
- CIECHANOWSKI, K.
 1962 *W sprawie datowania chrzcielnicy legnickiej, BHS, R. 24, nr 3/4, s. 377-382*
- EHRHARDTS, Siegismund Justus
 1789 *Presbyterologie des Evangelischen Schlesiens. Vierten theils des ersten haupt Abschnitt welcher die protestantische Kirchen und Prediger-Geschichte der Stadt und Furstenthums Ligniz in sich begreist, Ligniz, gedruckt bey Johann Gottfried Pappäsche*
- GOLIŃSKI, Mateusz / ŻERELIK, Rościsław
 1994 *Kontrowersje wokół lokacji Legnicy, SL, 15, s. 9-33*
- GRÜNEWALD, Johannes
 1989 *Beiträge zur Presbyterologie von Liegnitz im 16. Jahrhundert. Ergebnisse - Probleme - Kirchenbuchszüge, Jahrbuch für Schlesische Kirchengeschichte, Neue Folge, 67/1988*
- GRZYBKOWSKI, Andrzej
 1991 *"Concordia apostolorum" eine gotische Skulptur in Liegnitz, ASKG, 49, s. 269-279, 6 il.*
 1992 *Concordia apostolorum – gotycka rzeźba w Legnicy, RMNW, XXXVI, s. 221-234*
 1997 *Concordia apostolorum – gotycka rzeźba w Legnicy [w:] IDEM, Między formą a znaczeniem. Studia z ikonografii architektury i rzeźby gotyckiej, Warszawa, s. 158-167*
- HARASIMOWICZ, Jan
 1980 *Kacper Berger i rzeźba legnicka schyłku XVI wieku, BHS, R. 42, nr 2, s. 107-132*
 1991a (red.) *Kultura artystyczna dawnej Legnicy, Opole*
 1991b *Wkład Legnicy w kulturę artystyczną Śląska od średniowiecza do końca XIX wieku [w:] HARASIMOWICZ 1991a, s. 9-26*
 1991c *Chrzcielnica, ambona i ołtarz główny kościoła św. św. Piotra i Pawła [w:] HARASIMOWICZ, 1991a, s. 55-62*
- HILKA, Alfred

- 1907 *Eine bisher unbekannte lateinische Version des Alexanderromans aus einem Codex der Petro-Paulinischen Kirchenbibliothek zu Liegnitz, Jahresbericht der Schlesischen Gesellschaft für vaterländische Cultur, s. 1-9*
- HOFFMANN, Hermann
- 1939 *Schlesische Kirchenbüchereien, Archiv für schlesische Kirchengeschichte, 4, s. 91-124.*
- JURKOWLANIEC, Tadeusz
- 1997 *Najstarsze posągi gotyckie w Legnicy. Stan i perspektywy badań, RSS, 16, s. 59-71*
- KACZMAREK, Romuald
- 1991 *Gotycka rzeźba w Legnicy, [w:] HARASIMOWICZ, 1991a, s. 41-54*
- KESELER, Kaspar
- 1653 *Catalogus Pastorum Ecclesiarum Lignicensium Petro-Paulinae & Marianae, Anno Salutis Humanae M.DC.LIII Collectus a Casparo Keselero, Lignici exscripsit a Zacharia Sartorio, 4 s. (BUWr St 445439)*
- 1757 *Catalogus Pastorum Ecclesiarum Lignicensium Petro-Paulinae et Marianae ab initio reformationis usque ad annum 1653 [w:] Neue Beiträge von A. u. N. theol. Sachen aufs Jahr 1757, s. 771n*
- KĘBŁOWSKI, Janusz
- 1967 *Nagrobek księcia Wacława i Anny w Legnicy, SL, 4, s. 39-72*
- 1969a *Rzeźba dekoracyjna na fasadzie dawnej kamienicy Bütschena w Legnicy, SL, 5, s. 68-89*
- 1969b *Nieznaný rysunek Mauzoleum Pistowskiego w Legnicy, SL, 5, s. 184-188*
- 1981a *Studia nad trzebnicko-legnickimi warsztatami rzeźbiarskimi [w:] Z badań trzynastowiecznej architektury na Śląsku i w Czechach (Prace Naukowe Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej, Studia i Materiały nr 8), Wrocław, s. 19-37*
- 1981b *Tympanon z przedstawieniem „Pokłonu trzech króli” w Legnicy, SL, 10, s. 33-50*
- 1984 *Horyzonty artystyczne mecenatu Piastów legnicko-brzeskich, SL, 12, s. 5-26*
- 1987 *Zapomniany zespół gotyckich posągów w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy, SL, 13, s. 169-189*
- KOCOWSKI, Bronisław
- 1955 *Historyczne podstawy organizacji zbioru starych druków w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu [w:] Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego 1, Bibliotekoznawstwo 1, seria A, Wrocław, s. 9-48.*
- KRAFFERT, S. Adalbert Hermann
- 1872 *Chronik von Liegnitz, Bd. III, Liegnitz*
- KUSIK, Stanisław (ks.)
- 1998 *Dzieje Kościoła Katolickiego w dekanacie legnickim w latach 1945-1986, Legnica (Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Legnickiej, seria: Biblioteka Diecezji Legnickiej, nr 6)*
- LANGENHAN, Arwin
- 1902 *Liegnitzer Plastische Altertümer. Ein Beitrag zur Kultur- und Kunstgeschichte Niederschlesiens, Liegnitz*
- LASOTA, Czesław / ROZPĘDOWSKI, Jerzy
- 1992 *Badania archeologiczne w kościele św. Piotra i Pawła w 1989 roku, SL, 14, s. 99-102*

- Legnica
1977 *Legnica. Monografia historyczna miasta*, praca zbiorowa pod red. MARIANA HAISIGA, Wrocław
- 1998 *Legnica. Zarys monografii miasta*. praca zbiorowa pod red. STANISŁAWA DĄBROWSKIEGO, Legnica
- MIGOŃ, Krzysztof
1966 *Rękopisy orientalne na Śląsku do końca XVIII wieku i ich właściciele*, AUWr 46, Bibliotekoznawstwo 4, Wrocław
- OZÓG, Jan
1995 *Zarys historii Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, AUWr 1637, Bibliothecalia Wratislaviensia 1, Wrocław
- PAZOLA, Barbara
1995 *Kościół św. Piotra i Pawła w Legnicy: źródła archiwalne w zbiorach Archiwum Państwowego w Legnicy*, SL, 17, s. 260-266
- Die Peter-Paul-Kirche*
1972 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz*, Lorch / Württ
1973 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz. Ergänzungsheft*, Lorch / Württ
- PFEIFFER, Franz
1921 / 1931 *Der Neubau der Peterskirche zu Liegnitz im 14. Jahrhundert*, MGAVL, 8, s. 158-175; MGAVL, 13, s. 184-5
- PFINGSTEN, Wilhelm
1845 *Die Stadt Liegnitz mit ihren Umgebungen in einer geschichtlichen Übersicht und Beschreibung der Kirchen, Schulen, Bibliotheken, Kunst-Sammlungen, öffentlichen Gebäude, historisch merkwürdigen Privathäuser, Spaziergänge, Belustigungsorte etc*, Liegnitz
- PIETRUSIŃSKA, M.
1960 *Późnogotycka chrzcielnica brązowa w Legnicy*, BHS, R. 22, nr 1, s. 3-34
- PITAK, Ewa
1995 *Początki katalogów bibliotecznych w Polsce* [w:] Bibliothecalia Wratislaviensia 2, pod red. Andrzeja Ładomirskiego (AUWr 1678), Wrocław, s. 161-173.
- PUDELKO, Janusz
1971 *Zagadnienia urbanistyczne średniowiecznej Legnicy w świetle spisu czynszowego z roku 1451. Próba rekonstrukcji parcelacji*, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, XVI, z. 4, s. 249-266.
- ROZPĘDOWSKI, Jerzy
1974 *Kościół św. Piotra i Pawła w Legnicy*, SL, 8, s. 231
- RUMMEL, C. J.
1961 *Geschichte der Städtischen Gelehrtenschule bei St. Peter und der aus ihr hervorgegangenen oder mit ihr vereinigten Bildungsanstalten*, Liegnitzer Heimatbrief. Sonderausgabe zur 650-Jahrfeier unseres Städtischen Gymnasiums, Lorch/Württ.
- RUMMEL, C. J. / FINKE, Friedhelm
1984 *Das Städtische Gymnasium zu Liegnitz*, Lorch / Württ.
- SAMMTER, A.
1861 / 1871 *Chronik von Liegnitz*, Th. I: Liegnitz 1861, Th. II - Abth. 1: Liegnitz 1868, Th. II - Abth. 2: Liegnitz 1871
- SCHÖNBORN, Theodor

- 1933 *Liegnitzer auf den Hochschulen früherer Jahrhunderte*, MGA VL, 14, s. 133-188
- 1935 *Beiträge zur mittelalterlichen Kirchengeschichte von Liegnitz*, MGA VL, 15, s. 10-20
- 1942 (red.) *Liegnitz 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts*, Breslau, Sauerlag-NS-Schlesien
- STĘPOWSKI, Jarosław
- 1984 *Zabytkowe organy w kościele św. Piotra i Pawła oraz w kościele Mariackim w Legnicy* [w:] *Życie muzyczne Legnicy XIII-XIX w. - materiały z sesji naukowej*, Legnica
- SZWEJKOWSKA, Halina
- 1963 *Z dziejów biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy jako księżnicy miejskiej i szkolnej*, Sobótka, R. 18, nr 2, s. 141-149.
- SZYMAŃSKA, Elżbieta
- 1978 *Konserwacja XIV w. rzeźby kamiennej, polichromowanej, „św. Piotr i Paweł (?)” z kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy*, praca dyplomowa pod kierunkiem W. Zalewskiego, konsultacje I. Płuska, mpis w Archiwum Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie
- TRZYNADŁOWSKI, Jan
- 1979 (red.) *Witelon – matematyk, fizyk, filozof*, Wrocław
- TSCHERSICH, Emil
- 1927 *Beiträge zur Geschichte des Landkreises Liegnitz bis zur Mitte des 16. Jahrhunderts*, MGA VL, 11, s. 205-341
- URBAN, Wincenty (bp.)
- 1973 *Z dziejów duszpasterstwa w archidiakonacie legnickim w czasach nowożytnych do XIX wieku*, Wrocław
- WAHRENDORFF, Johann Peter
- 1724 *Lignitzische Merckwürdigkeiten oder Historische Beschreibung der Stadt und Fürstenthums Lignitz im Herzogtum Schlesien*, Budissin
- WIELGUS, Stanisław (ks.)
- 1990 *Obca literatura biblijna w średniowiecznej Polsce*, Lublin
- WIESE, Erich
- 1933 *Der Hochaltar der Peter-Paul-Kirche in Liegnitz*, Schlesiens Vorzeit im Bild und Schrift, NF, 10, s. 51-60
- WITKOWSKI, Jacek
- 1984 *Program ideowy gotyckiego ołtarza głównego kościoła św. św. Piotra i Pawła w Legnicy*, Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Wydział Nauk o Sztuce, nr 101 za 1983 r., Poznań, s. 70-76
- 1997 *Gotycki ołtarz główny kościoła Świętych Piotra i Pawła w Legnicy*, Legnica
- WITKOWSKI, Rafał
- 1995 *Próba rekonstrukcji biblioteki kartuzji Passionis Christi w Legnicy* [w:] *Klasztor w kulturze średniowiecznej Polski* red. DERWICH, Marek/POBÓG-LENARTOWICZ, Anna, Opole, s. 93-104.
- ZAWADZKA, Krystyna
- 1999 *Biblioteki klasztorne Dominikanów na Śląsku (1239-1810)*, AUWr 2121, Bibliothecalia Wratislaviensia 5, Wrocław
- ZIEGLER, Heinrich

- 1878 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz nach ihrer Geschichte und ihrem heutigen Bestande, Liegnitz*
- ZUM WINKEL, Arnold
- 1908 *Die Stadt Liegnitz im Mittelalter, MGAVL, 2, s. 1-78*

NOTA

Nie sposób oprzeć się wrażeniu, że podstawą prawie wszystkich wydawnictw źródłowych do historii średniowiecznej Legnicy był i jest do dzisiaj zbiór *Manuscripta Lignicensia*, swego rodzaju zbiór cymeliów archiwum legnickiego skatalogowany i opisany już w 1866 roku przez F. W. Schirmmachera (UBSL, s. VII-XIV). Z tego kanonu nie wyłamuje się po części i niniejsze wydawnictwo. Poniżej podajemy aktualny stan publikacji źródeł z w/w zbioru, wraz z ich aktualnymi i przedwojennymi sygnaturami.

Ms. Lign. 1

Sygnatura przedwojenna nieznana, egzemplarz zaginiony

Ed.: [fragment] *Feuer-Ordnung vom Jahre 1340 zu Liegnitz*, ed. A. Sammter, [w:] *Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens*, 3/1, 1860, s. 223-225.

Ms. Lign. 2

Sygn. dawna – SAL, A – 1212

Sygn. obecna – APL AML II 536

Ed.: [fragmenty] *Schlesische Urkunden zur Geschichte des Gewerberechts insbesondere des Innungswesens aus der Zeit vor 1400*, ed. Georg Korn [w:] *Codex Diplomaticus Silesiae*, 8, Breslau 1867, s. VIII, 74-75, 94-95, 99-103, 118-126.

Ms. Lign. 3

Sygn. dawna – SAL, A – 151

Sygn. obecna – APL AML II 482

Ed.: *Das Liegnitzer Buch der Verfestungen 1339-1354* [w:] Carl-Joseph Schuchard, *Die Stadt Liegnitz. Ein deutsches Gemeinwesen bis zur Mitte des funfzehnten Jahrhunderts*, Berlin 1868, s. 149-179.

Ms. Lign. 4

Sygn. dawna – SAL, A – 243

Sygn. obecna – BUWr, Akc. 1949 nr 308

Ms. Lign. 5

Sygn. dawna – SAL, A – 1088 a

Sygn. obecna – APL AML II 668

Ms. Lign. 6

Sygn. dawna – SAL, A – 141 a

Sygn. obecna – APL AML II 1124

Ms. Lign. 7

Sygn. dawna – SAL, A – 309

Egzemplarz zaginiony

Ed.: *Ein mittelalterliches Waffenverzeichnis der Stadt Liegnitz*, ed. Theodor Schönborn, [w:] *Liegnitz 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts* (hrsg. T. Schönborn), Breslau 1942, s. 56-80.

Ms. Lign. 8
Sygn. dawna – SAL, A – 241
Sygn. obecna – APL AML II 1125
Ed.: fragment w tym zbiorze – zob. Nekrolog

Ms. Lign. 9
Sygn. dawna – SAL, A – 243 a
Sygn. obecna – APL AML II 1120
Ed.: w tym zbiorze – zob. Księga czynszów

Ms. Lign. 10
Sygn. dawna – SAL, A – 243 b
Sygn. obecna – BUWr, Akc. 1949 nr 309
Ed.: *Księga czynszów kościoła Najświętszej Marii Panny w Legnicy z 1437 roku* [w:] *Trzy źródła do dziejów społeczno-gospodarczych Śląska*, ed. Rościśław Żerelik, Wrocław 1995, s. 111-127.

Ms. Lign. 11
Sygn. dawna – SAL, A – 954 a
Sygn. obecna – APL AML II 844
Ed.: *Bitschens Zinsbuch [vom Jahre 1446]*, ed. Arnold Zum Winkel, Theodor Schönborn, MGA VL, 13 (1930-1931), s. 102 - 183.

Ms. Lign. 12
Sygn. dawna – nieznana
Sygn. obecna – APL AML II 1201

Ms. Lign. 13
Sygn. dawna – SAL, A – 1088 b
Sygn. obecna – APL AML II 671
Ed.: *Bitschens Geschossbuch*, ed. Arnold Zum Winkel, MGA VL, 7 (1918-1919), s. 194 - 235.

Ms. Lign. 14
Sygn. dawna – SAL, A – 970
Sygn. obecna – APL AML II 491

Ms. Lign. 15
Sygn. dawna nieznana, egzemplarz zaginiony

1000227385

BUWr

 intercessor
FINANSE

 intercessor
UBEZPIECZENIA